

Nagyvárad-Oradeai Ref. Lelek. Hivatal.

A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

1930 ÁPRILIS 29-ÉN

ORADEA—NAGYVÁRADON TARTOTT
TAVASZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

ÉS 1930 SZEPTEMBER 29. ÉS 30-ÁN

ORADEA—NAGYVÁRADON TARTOTT
ŐSZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA:
AZ EGYHÁZMEGYE.

Nyomatott Béres Károly könyvnyomdájában, Oradea—Nagyvárad - 1930.

**A BIHARI
REF. EGYHÁZMEGYE
1930 ÁPRILIS 29-ÉN
ORADEA—NAGYVÁRADON TARTOTT
TAVASZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK
ÉS 1930 SZEPTEMBER 29. ÉS 30-ÁN
ORADEA—NAGYVÁRADON TARTOTT
ŐSZI RENDES KÖZGYÜLÉSÉNEK
JEGYZŐKÖNYVE**

KIADTA:
AZ EGYHÁZMEGYE.

**A Bihari Ref. Egyházmegye 1930 április 29-én
Nagyváradon a Tanítónőképző-intézet diszter-
mében tartott tavaszi rendes közgyűlésének
TÁRGYSOROZATA:**

1. Megalakulás és a gyűlés megnyitása. [Imádkozik és gyűlést megnyitja: Vadai Béla esperes.] Előadó: Kádár Miklós.
2. Szavazatbontó bizottság jelentése, Bagoly Bertalan lelkészi- és dr Miskolczy Albert világi jegyzők eskütétele. Előadó: Kádár Miklós.
3. Felsőbb egyházhatósági határozatok. Előadó: Kádár Miklós.
4. Esperes időszaki jelentése. Előadó: Kádár Miklós.
5. Egyetemes lelkészértekezlet előterjesztései. Előadó: Bagoly Bertalan.
6. Tanítói értekezlet előterjesztései. Előadó: Kiss Károly.
7. Kiss Béla paptamási i tanító és társai kérelme a véglegesítő vizsga tárgyában. Előadó: Kiss Károly.
8. Tanügyi bizottság jelentése. Előadó: Kiss Károly.
9. Missziói bizottság jelentése. Előadó: Kulcsár Andor.
10. Czina Sándor borsi tanítóvá választásának megerősítése. Előadó: Kádár Miklós.
11. Nagy Mihály lemondó levele egyházmegyei tanító-képviselői és tanügyi bizottsági tisztségéről. Előadó: Kádár Miklós.
12. Nagyvárad ref. egyház adásvételi szerződése. Előadó: Kádár Miklós.
13. Nagyvárad Presbitérium 117—1929. számú, egyházmegyei pótköltségvetés kifizetése tárgyában hozott határozata. Előadó: Kádár Miklós.
14. Nagyvárad presbitérium 119-3—1929. számú, a vegyes házasságok kimutatása tárgyában hozott határozata. Előadó: Kádár Miklós.
15. A nagyenyedi Ref. Tanítóképző Intézet igazgatóságának kérelme. Előadó: Vargha László.
16. Váradlessi ref. egyházközség kérelme lelkészi fizetés tárgyában. Előadó: Vargha László.
17. Hodor István váradlessi lelkész kérelme missziói segély tárgyában. Előadó: Vargha László.

X 26

18. Számvevőszék jelentése az 1929. évi egyházmegyei számadás megvizsgálásáról. Előadó: Danka József.

19. Számvevőszék jelentése az egyes egyházközségek megvizsgált számadásairól. Előadó: Danka József.

Birósági ügyek.

A) Közigazgatásiak.

1. Udvarhelyi Béla nagyváradai ref. egyháztag adófellebbezése. Előadó: dr Bodnár Gábor, jegyző: Kádár Miklós.

2 Zsigó Károly volt paptamási-i ref. kántortanítónak fizetési fellebbezési ügye. Előadó: Kiss Károly. jegyző: Kádár Miklós.

3. A siteri ref. presbitérium és Eördögh Imre és neje, volt siteri ref. tanítók közötti vitás ügy. Előadó: dr Ujfalusi Sándor, jegyző: Vargha László.

4. Bihari ref. tanítók fellebbezése tanítói javadalmat megállapító bizottság értékelése ellen. Előadó: Könyves János, jegyző: Vargha László.

5. Munkácsy Sámuel és társai hegyközpályi-i ref. egyháztagok fellebbezése presbiterválasztás ellen. Előadó: Balajthy Jenő, jegyző: Vargha László.

B) Fegyelmi birósági ügy.

1. E. Tóth Vince paptamási-i gondnok és presbitérium egyes tagjai elleni fegyelmi ügy. Előadó: dr Ujfalusi Sándor, jegyző: Kádár Miklós.

A B
1930
tava

J

gond

Balaj

Sánd
birák

Lászl

képvi

Bihar

Bihar

Bihar

Bors

Élesd

Fugyi

Fugyi

Hegyl

Hegyl

Hegyl

Hegyl

Jákóh

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYÉ
1930. évi április hó 29-én Oradea—Nagyváradon tartott
tavaszi rendes közgyűlésének és bírósági ülésének
JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak :

Vadai Béla esperes és Telegdi József egyházmegyei
gondnok elnöklete alatt :

Könyves János, dr Bodnár Gábor, Szücs László,
Balajthy Jenő, Kiss Károly lelkészi ;

Udvarhelyi Béla, dr Ujfalusi Sándor, dr Sarkady
Sándor, Bartos Adorján, dr Soos István világi tanács-
bírák ;

Kádár Miklós, Bagoly Bertalan lelkészi, Vargha
László világi jegyzők ;

Fodor József e. m. közig. pénztárnok ;

Zöld István, Bancsik János, Czeglédy Sándor tanító-
képviselők ;

Dr Czeglédy Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben :

Biharról : Tarnóczi Lajos l., Szilágyi István g.

Biharpüspökiből : Balajthy Jenő l., Szeghalmi Imre g.

Biharszentjánosról : Könyves János l., Dávid József g.

Borsról : Bagoly Bertalan l., N. Varga Lajos g.

Élesdről : Vadai Béla l., Dávid Sándor g.

Fugyiból : Danka József l., Könyves Gáspár g.

Fugyivásárhelyről : Fodor József l., Bélfenyéri Gábor g.

Hegyközcseréskéről : Szücs László l., Varga Lajos g.

Hegyközkovácsiból : Bódogh János l., Danilovics Józ. g.

Hegyközpályiból : Kovács Antal l., Dull Lajos g.

Hegyközszáldobágyról : -----, Bancsa József g.

Hegyközujlakról : Szentimrey Dániel l., Máté Lajos g.

Jákóhodosról : dr Bodnár Gábor l., Szabó József g.

Kisszántóról: Farkas János l., Szabó Károly g.
 Köröskisjenőről: Székely Ernő l., Kiss Mihály g.
 Mezőtelegről: -----, -----
 Mezőtelkiből: Nyeste István l., -----
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor besz. l., Domján Fer. g.
 Nagyváradról: Csernák Béla, Kiss Károly lelkészek,
 Papp Sándor, Szabó Gyula, Kiss Gyula vil. képviselők.
 Nyüvedről: Tunyoghy János besz. l., Farkas János g.
 Örvéendről: -----, Pless Sándor g.
 Paptamásiból: -----, -----
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Máté György g.
 Pósalakáról: Babicsák József l., Albert Ferenc g.
 Pusztajlakról: Kádár Miklós l., Jakab Ferenc g.
 Révről: Kulcsár Andor l. Juhász János g.
 Siterről: Barcsa Mihály l., Bereczky József g.
 Szalárdról: -----, Kovács Sándor g.
 Váradlessről; Hodor István l., Cser Sándor g.

1. szám. Vadai Béla esperes magasszárnyalásu imája után üdvözli a közgyűlés megjelent tagjait

az egyházmegye tavaszi rendes közgyűlését megnyitottnak nyilvánítja.

Esperes imádsága emlékezet okáért ideiktatva.

Örökkévaló Nagy Isten, mennyei édes Atyánk! Mint a tavaszi mezőről a virágoknak illata, úgy száll feléd szívünkben a hála ama csodálatos kegyelmedért és jószágodért, mellyel bennünket muló földi életünk vándorösvényén mindegy ideig megtartottál, felettünk gondviselő szemeiddel őrködtél s eddig munkáinkban segítettél és gyámolítottál!

Mivé is lennénk mi gyenge poremberek, ha Te Atyánk csak egy percre is megvonnád tőlünk segítő kegyelmedet? Hányszor bele ütköznének lábaink az életnek kemény kőszirtjeibe, ha Te nem vigyáznál reánk; mennyire megfoghatkoznának a mi lelki és testi erőink, ha Te nem erősítenél s nem táplálnál bennünket hozzánk illendő eledellel?

A
termés
taljuk,
beszél
erőd r
minde
sem a
borong
lomma
Te mi
idején
a mi l
nyakat
jét és
hogya
kadju
lelkünk
békess
zásunk
magya
a Te r
ség és
Amen.

2.
közgyi

3.
István,
kössy

4.
Győző

Atyánk, Istenünk, ha körülhordozzuk tekintetünket a természet szépen felékesített templomában, látjuk, tapasztaljuk, hogy ott minden ébredésről, életről és munkáról beszél. Fák, füvek és virágok ékesen hirdetik, hogy a Te erőd nem szunnyad s ha kibocsátod lelkednek lehelletét, mindenek megújulnak általa. Ne vond meg jó Atyánk tőlünk sem a Te ujjászülő, elevenítő erődet! Földi életünk nehéz, borongós, rögzös utain ruházz fel bennünket hittel és bizodalommal s mutasd meg nekünk, hogy közelvaló Isten vagy Te mihozzánk, aki nem hagyod el azokat, akik a szükség idején tégedet hívnak segítségül. Állítsd Uram kősziklára a mi lábainkat. Rakj lelkeinkre magasba röppenni tudó szárnyakat. Leheld szívünkbe Szent Lelkednek csodálatos erejét és serkents bennünket továbbra is kitartó munkára, hogy árva Sionunk belső és külső építésében meg ne lankadjunk, el ne csüggedjünk! Ragyogd körül közelebbről lelkünket a világosságnak, bölcsességnek, igazságnak és békességnek a fényével s úgy intézd e mostani tanácskozásunk alkalmával minden mi dolgainkat, hogy abból a mi magyar református Anyaszentegyházunkra áradjon áldás, a Te nagy nevedre pedig térjen dicséret, dicsőség, tisztesség és magasztalás, szent Fiad az Ur Jézus Krisztus által! Amen.

2. szám. A megbízólevelek átvizsgálása után a közgyűlés megállapítja

a törvényszerű megalakulást.

3. szám. Távolmaradásukat kimentették: Sulyok István, Surányi Lajos, Biró Ferenc, Baka Béla, Gyökössi József lelkészek, Mezőtelki világi képviselője.

Közgyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

4. szám. Távolmaradását nem mentette ki: Török Győző tanácsbíró és Mezőtelegd világi képviselője.

Közgyűlésünk az igazolatlanul távolmaradt Török Győző világi tanácsbíróval és Mezőtelegd világi képviselőjével szem-

ben elrendeli a vonatkozó szabályrendelet alkalmazását.

5. szám. A szavazatbontó-bizottság f. évi január 20-án felvett jegyzőkönyvében jelenti, hogy 29 egyházból beérkezett 35 érvényes szavazattal világi jegyzőnek dr Miskolczy Albert nagyvárad-i ügyvéd választott meg. Tanulóképviselőkné pedig Zöld István bihari tanító 35, Czeglédy Sándor nagyszántói tanító 34, Nagy Mihály borsói tanító 33 és Bancsik János várad-velencei tanító 32 szavazattal választottak meg.

Közgyűlésünk a világi jegyzői és tanítóképviselői választást benső örömmel veszi tudomásul. A megválasztottak működése elé reménységgel tekint s munkálkodásukra Isten áldását kéri. A megválasztott jegyzőt felhívja az eskü letételére. Mivel pedig megválasztott jegyző közgyűlésünkön nem jelent meg, megbizsa elnökséget, hogy hívja fel megválasztottat 8 nap alatt való abbéli nyilatkozatra, hogy elfogadja-e a jegyzői tisztséget s ha nem, úgy az elnökség tüzzön ki halánapot az új jegyzői tisztségre való szavazásra.

6. szám. Egyházkerületi közgyűlés 181—1929. sz. alatt ulyasítja gyűlekezeteinket, hogy miután a Nőszövetségi alapszabályok miniszteri megerősítése kieszközöltetett, haladéktalanul kezdjék meg a szervezés munkáját, a legközelebbi egyházmegyei gyűlésekből az egyházmegyei tagozatok megalakításáról is jelentés tétessék.

Esperes körlevélben felhívta az egyházközségeket a Nőszövetség megalakítására s ezzel kapcsolatos jelentéstételre. Az egyházmegyei tagozat megalakítását az őszi közgyűlésre halasztja, mivel a vidéki tagozatok megalakítása most van folyamatban.

alatt
ciális
legkö

alatt
gyei
vény
tagbó

leiratá
nai m
kész
az eg
munk
séglet
vek é

7. szám. Egyházkerületi közgyűlés 186—1929. sz. alatt felhívja az egyházmegyét, hogy egyházunk szociális munkájára vonatkozó véleményes javaslataikat legközelebbi közgyűlésünk elé mulhatalanul felterjesszék.

Közgyűlésünk felhívja a szociális bizottságot, melynek tagjai esperes elnöklete alatt dr Bodnár Gábor és Bartos Adorján tanácsbírák, Bagoly Bertalan lelkészi jegyző és dr Czegléd Miklós egyházm. ügyész, hogy idevonatkozó javaslatát az őszi közgyűlésre készítse el, hogy felterjeszthető legyen az egyházkerületi közgyűléshez.

8. szám. Egyházkerületi közgyűlés 206—1929. sz. alatt felhívja az egyházmegyét, hogy az egyházmegyei nyugdíj-bizottságot alakítsák meg, és pedig a törvény rendelkezéseinek megfelelően 2 lelkészi és 2 világi tagból.

Közgyűlésünk az egyházmegyei nyugdíj-bizottságot megalakítja s tagjaiul Könyves János és Fodor József lelkészi, Udvarhelyi Béla és dr Soos István világi tagokat küldi ki.

9. szám. Egyházkerületi közgyűlés 212—1929. sz. leiratában értesíti az egyházmegyét, hogy a tataros-dernai missziói körben szolgálatot teljesítő pusztajlaki lelkész segélyezése elől nem zárkózik el, előbb azonban az egyházmegye mutassa ki a körzet lélekszámát, a munka programját, továbbá, hogy mi lenne az évi szükséglet s ebből mit tudnak fizetni a misszióban lakó hívők és az egyházmegye.

Közgyűlésünk a kerület által kért adatokat ismétellen felterjeszti. A lélekszámról szóló legújabb kimutatást mellékelten csatolja. A munka program: minden hónapban egy vasárnap délelőtt és délután Istentisztelet tartása, olyankor a két Istentisztelet között ének és hittan tanítás, konfirmációi oktatás; buzdítás az egyházunk-

ban és vallásunkban való hűséges megmaradásra és áldozatkészségre; időnként felmerülő összes lelkeszi szolgálatok ellátása (esketés, temetés, keresztelés stb.), urvacsora kiszolgáltatása a törvényes időkben. A körzet központja Kövesegyháza, egyrészt, mivel a hivek száma legnagyobb, másrészt a többi szórványoknak is mintegy középpontján fekszik. Pusztajlaktól 18 km. távolságra van. Az évi szükséglet 12,000 Lei, melyből az egyházmegye évi 5000 Leit tud adni, a hivek pedig 12 véka buzát. Fedezellen szükséglet 6000 Lei, melynek folyósítását kéri a pusztajlakai lelkész részére 1929 január 1-től, mivel már 1928 októbertől végzi a szolgálatokat.

10. szám. Az egyházkerületi közgyűlés 214—1929. sz. alatt értesíti az egyházmegyéket, hogy az 1930-ik évi missziói segélyeket jövő évi közgyűlésén akkor fogja véglegesen megállapítani, amikor a közalapi pénztár jövedelméről pontos adatok állhatnak rendelkezésére. Addig is felhívja az egyházközségeket, hogy a közalapi pénztár bevételének emeléséhez nagyobb perselypénzek és adományok beküldésével járuljanak hozzá. Addig pedig a 38—1929. sz. határozattal megállapított missziói segélyeket az 1930. évre is folyósítja (Váradless 3840, Rév 1000 Lei.)

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy a közalapi pénztár növelésére esperes körlevélben felhívta az egyházközségeket.

11. szám. Olvastatott az esperes időszaki jelentése.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Múlt évi november hó 19 én tartott őszi rendes közgyűlésünk óta elnökségi hatáskörben elintézt s közgyűlési elbírálást és határozatot kívánó ügyekről az alábbiakban van szerencsém jelentésemet megtenni:

1. A közujlaki igazolta egyház v ezt tudor

2. M amelyben Gyenge ben törhe biztosított Püspök levelében közgyűlés

3. Ö annyi vá lyébe ak hegyközű ezen vála gyaiva le megemlité tekintettel adtam az vezetett c vezesse. hogy a h jelentést közegek utasítottar szükséges kántortani tanítóval

4. K hiven a p ujonnan v Szücs Lás kértem fe december között me a választó hogy ők a megvoltak

1. A múlt ülésről távolmaradt Szentimrey Dániel hegyközujlaki lelkész távolmaradását betegsége hivatkozással igazolta s egyszersmind jelentette, hogy a hegyközujlaki egyház világi képviselője a múlt gyűlésen jelen volt. Kérem ezt tudomásul venni.

2. Múlt gyűlésünk 46-b—1929. számú ama határozatát, amelyben közgyűlésünk a Főtiszteletű Püspök urat dr Gyenge János szakadárrel kiméletlen támadásával szemben törhetetlen ragaszkodásáról, bizalmáról és szeretetéről biztosította, jegyzőkönyvi kivonatban tudomására hozván a Püspök urnak, arra Ő hivatalomhoz intézett meleghangú levelében válaszolt s hálás szívvvel fejezte ki köszönetét közgyűlésünknek.

3. Őszi közgyűlésünk óta csak a tanítói karban történt annyi változás, hogy Nagy Mihály borsi kántortanító helyébe aki Ártándra [Magyarországra] távozott, Czina Sándor hegyközujlaki kántortanító lett megválasztva. Minthogy ezen választás tárgysorozatunk későbbi pontja alatt tárgyalva lesz, itt mindössze csak annyit tartok szükségesnek megemlíteni, miszerint a hegyközujlaki ref. egyháznak, tekintettel arra, hogy az iskolai év vége közel van, megadtam az engedélyt, hogy a Czina Sándor által eddig vezetett osztályokban a tanítást Bod Ferenc másik fitanító vezesse. Felhívtam azonban az egyházi vezetőséget arra, hogy a helyettesítés ezen ideiglenes megoldásáról tegyen jelentést a temesvári inspektorátusnak, nehogy az állami közegek a helyettesítés ellen kifogást emeljenek. Egyben utasítottam a presbyteriumot arra, hogy tegye meg a szükséges lépéseket a tekintetben, miszerint a megüresedett kántortanítói állás az 1930—31-iki iskolai évre rendes tanítóval töltsék be.

4. Közgyűlésünk 72.5—1929. számú határozatához hiven a paptamási i ref. egyházközségben a presbyterium ujonnan való választását elrendeltem s annak levézetésére Szűcs László és dr Sarkady Sándor tanácsbíró urakat kértem fel és bízam meg, kik is a helyszinre 1929. év december hó 29 én kiszállva, a választást törvényes keretek között megkísérelték megejteni, amely azonban, minthogy a választó közönség az új választást, hivatkozással arra, hogy ők a régi presbyterek működésével teljes mértékben megvoltak és megvannak elégedve s azoknak személyéhez

továbbra is ragaszkodnak, sikertelen maradt. Így ezek után a paptamási-i egyházközség ma presbyterium nélkül áll. Kérem a közgyűlést, hogy az E. T. I. t.-c. 47. §-ának két utolsó bekezdése alapján az időközi kormányzatra vonatkozólag hozza meg határozatát.

Jelentem továbbá, hogy közgyűlésünk határozata alapján a felosztatott presbyterium tagjai ellen a fegyelmi eljárást bevezettem s ezen ügyet folyó évi április 28-iki bírósági gyűlésünkön való tárgyalás céljából kitűztem.

Sajnos, ezen egyházközségünkben teljes anomália állott be, amit elősegített az, hogy dr Gyenge János szakadár folyó év április hó 1. és 7. napjain többedmagával kiszállott s az ottani állami iskola tantermében nagyszámu hallgatóság előtt istenliszteletet tartott s hiveink között a lelkeszi fizetés s az egyházi felsőbb hatóság ellen izgatott s hamis jelszavakkal a hiveket megtévesztve odanyilatkozott, hogy amennyiben az ugynevezett presbyteri egyházhoz csatlakoznak, akkor a minisztériumban kijárja és keresztülviszi, hogy a templom paróchia, a föld és a felekezeti iskola a presbyteri egyház tulajdonába megy át és Ő majd lelkeszről és tanítóról is gondoskodni fog.

Én a magam részéről az erélyes és gyors intézkedéseket megtettem. Az esetet a Főtiszt. Püspök urnak azonnal jelentettem, a tanfelügyelőségénél az állami iskola tantermének további átengedése ellen tiltakoztam s mivel láttam, hogy a veszély nagy, április hó 13-án, virágvasárnapján Paptamásiban Bartos Adorján világi tanácsbíró urral együtt megjelentem s alkalmi beszédemben zsufolásig megtelt templomban a hiveket egyházi és faji kötelességeinek teljesítésére buzdítottam s presbyterium nem lévén, a ref. elemi iskola épületében nagyszámu hallgatóság előtt értekezletet tartottam, Gyenge János szakadár bűnös, bosszutól fűtött s hamis jelszavakkal való üzelmeire rámutattam s a hivek tudomására hoztam, hogy a minisztérium által Gyenge János presbyteri egyháza felekezetnélkülinek lett minősítve s jogi személye nem lett elismerve s ismétlen figyelmeztettem a hiveket, hogy addig a lelkeszi állás nem lesz betöltve, míg a díjlevelet csonkitatlanul ki nem szolgáltatják.

Mélyen Tisztelt Közgyűlés! Kissé túl hosszúra nyulik ugyan a jelentésem, de a dolgok teljes megvilágítása végett

meg kell még emlitenem, hogy Gyenge János szakadár folyó évi április 10-én történt kintléte alkalmával, minthogy egy református párt Ő akart megesketni, Kiss Béla kántortanítót a templomkulcs átadására s a vele való együttes szolgálat teljesítésére felszólította, melyet azonban Kiss Béla megtagadott; ezek után Gyenge, részben talán nem is lévén bátorsága, részben látva a kudarcot, amit főleg a bihari egyik násznagynak ama kijelentése váltott ki, hogy ilyen „selejtes” pappal nem engedi megeskettetni az új párt, bosszusan és szégyenkezve távozott. Gyenge János további bűnös üzelmeinek ellensúlyozása végett Kovács káplánomat kiküldtem a nagyünnepi funkciók elvégzése végett, a Főtiszt. Püspök urnak a történekről részletes jelentést tettem, annak személyes megtételére Kiss Béla tanítót is felhívtam s helyettes lelkésznek minél előbbi ki- rendelését kértem.

Mélyen Tisztelt Közgyűlés! Részletes jelentésemből méltóztatnak látni, hova vezet egy presbytériumnak renitens, törvényellenes magatartása, hiveinknek materiális felfogása s hitbeli közömbössége? Ebből az egy esetből is látjuk, hogy milyen könnyen hajlik és hallgat népünk a bárányszájú bűnös ragadozó farkasoknak, a hazug prófétáknak hízogó és megmételvező szavaira. Én nem tudok más ki- vezető utat, mint a törvénynek szigorú, következetes végrehajtását, mert ne feledjük, hogy Izrael népe romlásának idején maga az Ur eképen szólott a vonakodó prófétához, Jeremiához: „Én e mai napon népek fölé és országok fölé rendellek téged, hogy gyomlálj, írts, pusztíts, rombolj, építs és plántálj!” Gyökerestől ki kell irtanunk népünk lelkéből ama lelkész állást lealacsonyító s valósággal, alkudozásba bocsájtkozó alacsony felfogást, „kapunk mi olcsóbb papot is”. Ezek mellett minden eszközt meg kell ragadni s a két egyházkerület Főtiszt. Püspök urainak teljes energiával fel kell lépni az illetékes fórumoknál éppen most, amidőn ők a román kormány részéről magas kitüntetésben részesültek, hogy Gyenge János szakadár bűnös hiveink lelkét fertőző, gyülekezeteink jórendjét és békeségét felforgató közönséges izgatásnak minősíthető üzelmei teljesen és végérvényesen megállíttassanak utjukban. Bátran és merészen kell publikálnunk mindenfelé, hogy nevezett szakadár fajunk és egyházunk ellen milyen megbocsátha-

tatlan és minősíthetetlen bünt követ el akkor, amidőn hiveink között a jórendet és békességet megbontva s lelküket hazug jelszavakkal megmételyezve, fajunk és egyházunk meggyengítése, sőt romlása ellen tör.

Meg vagyok győződve és erős a hitem, hogy a pap-tamási-i hivek jobb belátásra térnek s befogják látni azt, hogy a felettes egyházi hatóság a törvényes utról le nem léphet s nekik is a lelkeszi fizetésnek csonkítatlanul való kiszolgáltatása törvényszerű köteleességük.

Ezeknek előterjesztése után kérem a Közgyűlésnek ezen komoly és súlyos ügyben való bölcs intézkedését.

5. Jelentem a Közgyűlésnek, hogy a folyó évi február 23-án törvényes keretek között megejtett nyüvedi lelkesz-választás alkalmával, melynek levezetésével dr Bodnár Gábor és Bartos Adorján egyházmegyei tanácsbíró urakat kértem fel és bizta meg az elnökség, a hivek egyhangúlag megnyilatkozott bizalmából Barkász Imre patóházai lelkesz ur lett megválasztva, aki azonban hivatkozva arra, hogy a választás után a helyszínen megjelenve, mivel látta, hogy az egyházi épületek teljesen rossz karban vannak s a hivek részéről áldozatkészség nem mutatkozik s az egyház belső és külső restaurálásának munkálatára nem érez magában elég lelki és testi erőt, a választást nem fogadta el. Így az E. T. II. t. c. 35. §-ában gyökerezett jogomnál fogva folyó évi április 27-re új választást tűztem ki, amelynek levezetésével az elnökség szintén a fentnevezett tanácsbíró urakat bizta meg. Ezzel kapcsolatosan jelentem, hogy Barkász Imre lelkesz ur ellen a nagybányai egyházmegye fegyelmi biróságánál a szükséges törvényes lépéseket megtettem.

6. Jelentem a Közgyűlésnek, hogy a „Sulyok“ féle alapítvány alapító levelének rendelkezéséhez hiven, az egyházmegyei elnökség a Főtiszteletű Püspök úrral való kölcsönös megbeszélés után úgy határozott, hogy nevezett alapítvány, amelynek 1929. évi december 31-iki állaga 67708 lei volt, mintegy 12000 leit kitevő múlt évi kamatjából 6000, azaz hatezer leit Boros Ferenc nagyváradi illetőségű, szegénysorsu, jóelőmenetelű és magaviseletű IV. éves theológusnak utalt ki segélyképpen, hogy ezen összeg folyó évi félévi kamatzárhat után folyósíttassék részére, a többi kamatösszeg pedig tőkésítés végett az alap

összegéhez csatoltassék. Kérem rendelkezésünknek szives tudomásul vételét.

7. Örömmel jelentem a közgyűlésnek, hogy dr Ujfalusi Sándor tanácsbíró ur, aki az iratterjesztés ügyét különösen szíven viseli, 1000, azaz egyezer lelt adományozott abból a célból, hogy a révi és nagykakucsi szegénysorsu egyháztagok között Árvaházi Képes Naptár osztassék szét. 40 drb Árvaházi Képes Naptárt Kulcsár Andor révi lelkész urnak e célból átadtam, ki is azokat a révi és nagykakucsi szegénysorsu egyháztagok között szét is osztotta.

8. Végül javaslom a Közgyűlésnek, hogy — mivel a zsinatelőkészítő-bizottság által kidolgozott törvényjavaslatokkal az egyházmegyéknek is foglalkozniok kell s mint-hogy ezen nehéz, hosszabb tanulmányozást igénylő munkát a közgyűlés a rövid ülés keretében elvégezni nem tudja, — az egyes törvénycikkek átdolgozása, illetve a bizottsági munkálatoknak esetleges módosítása céljából a 96—1927. számú közgyűlési határozattal kiküldött permanens bizottságot bizza meg azzal, hogy az elhalt Szücs Aladár helyébe Bartos Adorján tanácsbíró, az eltávozott Nagy Vilmos helyébe Bancsik János tanítóképviselőt kéri fel és küldi ki. Mely munkálatokat a legközelebbi közgyűlés fogja tárgyalni.

Jelentésem elfogadását s előterjesztéseim során a szükséges intézkedések megtételét kérve, kiváló tisztelettel vagyok

Élesd, 1930 április 24.

alázatos szolgálja:

Vadai Béla,

esperes,

Az esperesi időszaki jelentés kapcsán:

1. Közgyűlésünk Szentimrey Dániel hegyközujlaki lelkésznek a múlt ülésről való távolmaradását a felhozott indokok alapján igazolja.

2. Örömmel értesül esperes ama bejelentéséről, hogy Főtiszteletű Püspök ur egyházmegyénkhez intézett megleghangu levélben fejezi ki köszönetét egyházmegyénknek iránta tanusított ragaszkodá-

sáért és bizalmaért s Püspök urat további bizalmáról és ragaszkodásáról biztosítja.

3. Megnyugvással veszi tudomásul esperesnek amaz intézkedését, hogy az eltávozás folytán megüresedett hegyközlaki tanítói állás betöltésére presbytériumot ulasította és engedélyt adott arra, hogy az eltávozott tanító által vezetett osztályok tanítását a másik fitanító végezze.

4. Paptamási presbytériumának, illetőleg az egyházközségnek renitens magatartásával szemben közgyűlésünk az egyház időközi kormányzásával a nagyszántói lelkészt és presbytériumot bizza meg, melynek feladatává teszi az új presbytérium választásának levezetését és nagyon sürgős ügyekben intézkedést. S minthogy az időközi jelentésben kifejezett óhajlás — a jobb belátás — a presbytérium tagjai között kezd mulatkozni, közgyűlésünk a díjlevél kiadására vonatkozó tárgyalás továbbvitelére kiküldi Balajthy Jenő és Bartos Adorján tanácsbírákat, hogy a beszolgáló lelkésszel együtt haladéktalanul szálljanak ki a helyszínére.

5. A nyüvedi lelkészválasztással kapcsolatban esperes intézkedéseit helyeslőleg veszi tudomásul azzal, hogy a tegnapelőtti lelkészválasztáson Bödi Mihály börtvelyi s. lelkész választatott meg.

6. Ugyancsak helyeslőleg veszi tudomásul Elnökségnek amaz intézkedését, hogy a „Sulyok“-alapítvány kamataiból 6000 Leit Boros Ferenc IV. éves theologusnak utal ki segélyképen, míg a kamat másik felét tőkésítés végett az alaphoz csatolta.

7. Köszönetet mond közgyűlésünk dr Ujfalusi Sándor tanácsbírónak azon nemes áldozatáért, hogy 1000 Lei adományozásával lehetővé tette a révi és nagy-

kakucsi szegénysorsu hivek között 40 drb. Árvaházi Képes Naptárnak szélosztását.

8. Közgyűlésünk a zsinatelőkészítő-bizottság által kidolgozott egyes törvény-cikkekre vonatkozó javaslatok kidolgozása, illetve a bizottsági munkálatoknak eselleges módosítása céljából a 96 – 1927. sz. közgyűlési határozattal kiküldött permanens bizottságot bizza meg azzal, hogy az elhalt Szücs Aladár helyébe Barlos Adorján és az eltávozott Nagy Vilmos helyébe Bancsik János tanítóképviselőt kéri fel és küldi ki, mely munkálatokat a legközelebbi közgyűlés fogja tárgyalni.

12. szám. Lelkészerterkezet betérjeszti súlyos gazdasági helyzettel küzdő egyházunk terhének enyhítését célzó ama javaslatát, hogy az egyházmegyei közgyűlés a hivatalos út megtárlásával kérje a zsinatot az adminisztrációnak az egész vonalon való leegyszerűsítésére, hogy így az egyházközségek a költségek egy jelentékeny részétől tehermentesíltessenek. Évégelt a legszigorubb takarékoság bevezelésére megyei és kerületi gyűlések évente egyszer tartassanak; jegyzőkönyvek ki-nyomatlása mellőztessék s csak a közérdekű határozatok közöltsenek a hivatalos lapokban; az egyházlátogatás három évenként — de ünnepélyes keretek közt — törtlénjék.

Közgyűlésünk lelkeszerterkezet javaslatát az egyházmegyei permanens-bizottsághoz, mint illetékes szervhez teszi át azzal, hogy ez irányu javaslatát készítse el és tegye meg.

13. szám. Lelkészerterkezet felterjesztése kapcsán tárgyalatott egy református pénzüntézet egyházkerület által leendő feláilitásának kérdése, amely, amellelt, hogy az egyházi tisztviselők, általában az egyháztagok pénzsükségleteinek kielégítésére kölcsönöket folyósítana, listia jövedelmének jelentékeny részével charitatív cé-

lokat szolgáló intézmények alapítását és fenntartását is lehetővé tenné.

Községünk örömmel teszi magáévá egy református pénzügyi felállításának gondolatát s mielőtt ez ügyben az egyházkerülethez felírna, a megfelelő tervezet elkészítésére Nagyt. Esperes ur elnöklése mellett Telegdi József egyházmegyei gondnok, Ujfalussy Sándor dr, Bodnár Gábor dr és Vargha László tagokból álló bizottságot küldi ki.

14. szám. Lelkészertervezlet beterjeszti az egyházi belhivatalnokok díjlevélben biztosított fizetésének kiszolgáltatása tárgyában hozott azon határozatát, melyben kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy mivel az újabb időkben a fizetések kiszolgáltatása körül a hivatalnokok existenciáját és a gyülekezet belső békéjét súlyosan érintő, sőt veszélyeztető differenciák támadtak, ugyannyira, hogy emiatt a lelkeszi állások több helyen éveken keresztül betöltetlenül maradtak és egyéb tekintelben is nem egyszer hoznak a presbiteriumok lörvényellenes határozatokat, írjon fel a kerület ulján a zsinathoz, az idevonatkozó §-ok olyan értelemben leendő módosítása végett, hogy a törvény rendelkezéseit végre nem hajtó presbiteriumok sürgős szükség eselén az egyházmegyei közgyűlés utólagos jóváhagyása mellett az egyházmegyei elnökség által is felfüggeszthetők legyenek és a presbiterium jog és hatáskörei minden vonatkozásban az egyházmegyei elnökség gyakorolja.

Egyházmegyei közgyűlés lelkeszertervezlet javaslatát, illetve kérését a permanens-bizottsághoz teszi át, hogy azt részletesen kidolgozva terjessze az egyházmegyei közgyűléshez.

15. szám. Tárgyaltatott lelkeszertervezlet előterjesztése, melyben kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy írjon fel az egyházkerülethez egy utazó belmissziói tit-

kári állás megszervezése végett, melynek feladata a belmissziói munkák irányítása lenne.

Egyházmegyei közgyűlés lelkészértekezlet kérését pártolólág terjeszti fel az egyházkerületi közgyűléshez.

16. szám. Az 1930 március 12-én Nagyváradon tartott értekezlet előterjesztéseire közgyűlésünk a következőket határozza:

1. A tanítói önképzés érdekében kulturkörzetek alakítását, melyeknek feladata a tanítói továbbképzés, a tanítóságot érdeklő fontosabb kérdések megvitatása, az esperes felügyelete és irányítása mellett, közgyűlésünk helyeslőleg tudomásul veszi.

2. A tanítók által írt cikkeknek az Egyházkerület hivatalos lapjában megjelentetésére vonatkozó kérelmet pártoló javaslatlalt terjeszti az egyházkerülethez.

3. Az egyházközségek felhivatnak, hogy ifjusági könyvtárt létesítsenek s ahol már van, továbbfejlesztésről gondoskodjanak. A tanítói könyvtár létesítése érdekében megbizza az elnökséget, hogy e célra a jövő évi költségvetés alkalmával próbáljon fölvenni valami összeget, egyben kerestessék meg e nagyfontosságú cél támogatása iránt az egyházkerület is.

4. Az évente rendezni szándékozott 2—3 napra terjedő tanítói nagyhét gondolatát, a világi elemeknek is bevonásával, közgyűlésünk örömmel üdvözli s annak megrendezéséhez az egyházkerületi főhatóság anyagi és erkölcsi támogatását kéri; értvén anyagi támogatás alatt elsősorban azt, hogy kötezzé az egyházközségekét évente kétszer körü értekezlet, az egyházmegyei közgyűlés és évente egyszer a kulturnapok alkalmával felmerült fuvarköltségek megtérítésére.

17. szám. Kiss Béla paptamási-i tanító és társai kérelmét, melyben az egyházmegyei közgyűlés után az egyházmegyei főhatóság védelmét kéri azon reájuk nézve sérelmes miniszteri rendelettel szemben, mely szerint azok a tanítók, akik 1926 szeptember 1-ig nem töltötték be 3 tényleges szolgálati évet, ideiglenes tanítóknak minősíti s véglegesítő (definitív) vizsgára kötelezi;

közgyűlésünk teljes mértékben magáévá teszi s a csatolt memorandumot azon kérelemmel terjeszti föl az egyházkerületi közgyűléshez, hogy tanítóink s velük együtt egyházunk jogos érdekeit minden rendelkezésére álló törvényes eszközzel, tekintélyének teljes súlyával megvédelmezzék, illetve a kormánynál odahatolni méltóztassék, hogy e sérelmes rendelet hatályon kívül helyeztessék.

18. szám. Tárgyaltatott Balajthy Jenő lelkész indítványa az iskolai mulasztások intenzívebb megakadályozása tárgyában, mely szerint miniszteri rendelet alapján az iskolaszék által összeállított mulasztási kimutatások jóváhagyás végett a büntetések behajtása előtt a tanfelügyelőséghez terjesztendőek fel, honnan vagy nagy késéssel, vagy egyáltalában nem is érkeznek vissza s így a mulasztások megakadályozása nehézségekbe ütközik, irjon fel közgyűlésünk az egyházkerülethez, kérje a minisztériumot említett rendeletnek oly értelmű megváltoztatására, hogy miként ez az állami iskoláknál történik, úgy a felekezeti iskoláknál is engedlessék meg, hogy a mulasztási kimutatások a tanfelügyelőség megkeresése nélkül terjesztethessenek az adóhivatalhoz behajtás végett s a büntetéspénzek az iskolafenntartó egyházak pénztárába utaltassanak át az adóhivataloktól.

Közgyűlés a javaslatot teljes egészében elfogadja.

19. szám. Tárgyaltatott Kiss Károly egyházmegyei tanügyi bizottsági elnök jelentése az ezévi iskolalátogatásról;

Nagytszeteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Egyházmegyei tanügyi bizottságunk szokásos évi iskolalátogatását f. évi március és részben április hó folyamán teljesítette. Sajnálattal kell jelentenem, — egyben a Nagytszeteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés kegyes elnézését kell kérnem, — hogy családi nehéz körülményeim miatt az ezévi látogatásban személyesen csak annyiban vehettem részt, amennyiben az I. kör látogatóival együtt helybeli iskoláink vizsgálatánál jelen voltam. Helyettesítemre a Körösvölgyi iskolák meglátogatására Bagoly Bertalan borsi lelkészt, az időközben eltávozott Nagy Mihály borsi tanító helyettesítésére pedig Bogáti Mihály örvéni tanítót kértem fel. Borson a tanítói állás üresedésben lévén, a látogatás nem volt fogantatható.

A látogatók figyelemmel voltak úgy a Nagytszeteletű Esperes ur fölhívásaira, mint az egyhker. közgyűlés 60—1929. sz. határozatára s a szükséghez képest a tapasztalt hiányok pótlására praktikus utasításokat adtak, általában a tanulási eredmény sikeresebbé tétele érdekében észrevételeiket szeretettel közölték az érdekeltekkel.

A betérjesztett jegyzőkönyvek alapján összesítő jelentésem a következőkben van szerencsém előterjeszteni:

I. *Iskoláink külállapota* a legtöbb gyülekezetben a törvényszabta követelményeknek megfelel. Újraépítésre szorul a nagyszántói, javításra szorul a siteri iskola. Zsuffoltak az iskolák Mezőtelegden [70 növ.], Biharpuszpökiben a II. vegyes osztály [77 növ.], ugyanitt az I. vegyes oszt. 93 növendéke 2 csoportban, félnapos tanításban részesül; Nagyváradon az újvárosi I., II. vegyes osztály [72 növ.].

Betegség címén való kimaradások, valamint járványos betegségek több gyülekezetünkben előfordultak, egy hónapnál hosszabb tanítási szünet volt skarlát-járvány miatt Hegyközsáldobágyon, Pusztajlakon, Kügypusztán, Siteren; tanítók s tanulók egészségi állapota kielégítőnek mondható.

II *Az iskolák felszerelése* tekintetében a múlt évihez képest figyelmet érdemlő javulás volt megállapítható. Megjegyzés nélkül nem hagyható hiányok vannak még: Hegyközsáldobágyon [számológép, szemléltető eszközök, térképek]; Mezőtelegden [szemléltető képek]; Pusztajlakon nem jár az iskolának a „Reformátusok Lapja”, Örvéden

mindkét iskolában és Pósalakán is kevés a szemléltető kép, természettani eszközökben és egyéb tanszerekben is az iskolák hiányos felszerelésűek; Nagyszántón a padok javításra szorulnak; Biharon a vegyes III. osztályban nincs számológép. Siteren az I. II. osztályban a butorzat hiányos, szemléltető képek nincsenek, a III., IV. osztályban térképek hiányoznak.

III. *Az iskolák belállapota általában jó.* Paptamásiban 5 tanulót az állami iskolába kényszerítettek, Hegyközsáldobágyon, bár a naplók vezetésében némi javulás mutatkozik, de még mindig nincs pénztári napló, tanítófizetési napló, tanítói törzslap, általában az iskola belállapota rossz; a tanítás nem órarend és tanmenetszerű, a tanító magatartása a növendékekkel szemben nem megfelelő.

IV. *A tanítás belső biztosítója* Román vizsgát nem tettek; Nagy Sándor [Hkpályi], Kulcsár Márton [Hkcsatár], Fábry Jenő kinek oklevele sincs [Pósalaka], Kalas Sándor [B. szentjános] K. né Mester Erzsébet [B. szentjános]. Sikertelenül vizsgáztak: Özv. Balogh Sándorné [Bihar], Kuki Zoltán [Bihar], Sipos Pál [Siter], Csathó Jenőné, özv. Lázár Mártonné [Nagyvárad] Kovács József [Nyüved] Bujdosó Lajos [Hkszáldobágy]. Hűségesküt nem tettek: Bagits Lajos [B. püspöki], Fábry Jenő [Pósalaka], Kiss Erzsébet [Pelbárthida] K. né Mester Erzsébet [B. szentjános], S. né Szentpétery Mária [Kisszántó], Bod Ferenc [Hkujlak], Barcsa Mihály lelkész [Siter], Sipos Pál [Siter].

Fizetésük nem éri el az egyhker. által megállapított minimumot: Bogáti Mihály, Széles Erzsébet (Örvénd), Kiss Erzsébet [Pelbárthida], Kalas Sándor és K. né Mester Erzsébet [B. szentjános], S. né Szentpétery Mária [Kisszántó], Czegléd Sándor [Nagyszántó], Kálmán Etelka, Kiss Béla [Paptamási], Sz. né Tunyoghy Etelka [Kügypusztá], Barlabás Ida [Hkkovácsi], Kuki Zoltán, özv. Balogh Sándorné [Bihar], Bod Ferenc [Hkujlak], Péter Piroska, Kulcsár Márton [Hkcsatár], Barcsa Mihály lelkész, Sipos Pál [Siter].

Fizetésüket nem kapják meg rendes időben: Bujdosó Lajos [Hkszáldobágy] Kiss Erzsébet [Pelbárthida], Czegléd Sándor [Nagyszántó], Kálmán Etelka [Paptamási], Nyiri Margit, Zöld István, Kuki Zoltán, özv. Balogh Sándorné [Bihar], Barcsa Mihály [Siter].

Tanítási eredmény:

a) Kitünő: Csathó Jenőné, Homolya Etelka, Matkó Mária, Papp Margit, Ujváry Eszter, Tatár Erzsébet, Tatár Ilona, özv. Lázár Mártonné, Kelemen Etelka [Nagyvárad], Albisi Erzsébet, Bódis Ágnes [B.-püspöki], Sándor Lajos [P.-ujlak], K. né Mester Erzsébet [B.-szentjános], S. né Szentpétery Mária [Kisszántó], Czegléd Sándor [Nagyszántó], Kálmán Etelka, Kiss Béla [Paptamási].

b) Jeles: Incze Ilona [Nagyvárad], Herczeg Kálmán [B.-püspöki], Bulbuk Ilona [Mezőtelegd], Kiss Erzsébet [Pelbárhida], Barlabás Ida [Hkkovácsi], özv. Balogh Sándorné [Bihar], Bod Ferenc [Hkujlak]

c) Jó: Bagits Lajos [B.-püspöki], Bogáti Mihály [Örvénd], Széles Erzsébet [Örvénd], Sz. né Tunyoghy Etelka [Kügypuszta], Varga Ferenc [Hkkovácsi], Nyiri Margit, Zöld István, Kuki Zoltán [Bihar], Nagy Sándor [Hkpályi], Petry Piroska [Hkcsatár], Barcsa Mihály, Sipos Pál [Siter].

d) Elégséges: Bujdosó Lajos [Hkszáldobágy], Fábry Jenő [Pósalaka], Kalas Sándor [B.-szentjános], Kulcsár Márton [Hkcsatár], Kovács József [Nyüved].

A vallástanítás eredménye:

a) Kitünő: Élesden [Vadai Béla, Kovács Sándor], Bors [Bagoly Bertalan], Szalárd [Juhos Lajos kántor-tanító].

b) Jeles: —

c) Jó: Fugyi [Danka József], Fugyivásárhely [Fodor József], Jákóhodos [Jancsó Aladár ref. kántor, áll. tanító]

d) Elégséges: Mezőtelki [Nyeste István], Nagy-kakucs [Kulcsár Andor], Köröskisjenő [Székely Ernő].

Nem terjedt ki a vizsgálat a nagyváradi állami és más felekezeti iskolák ref. vallásu növendékeinek vallástanítására, hol az iskolaszéki elnök jelentése szerint a vallástanítás eredménye megnyugtató.

Megjegyzés: Kádár Miklós és Bogáti Mihály iskolalátogatók S. né Szentpétery Mária tanítónőt, kinek iskoláját minden tekintetben kitűnőnek találták, mivel nehéz anyagi viszonyok közt van, külön kerületi segélyre hozzák javaslatba.

Közülésünk a jelentést általánosságban megnyugvással veszi tudomásul s annak tárgyalása során a következőket határozza:

1. Elismerését fejezi ki azon egyházközségek és presbitériumok iránt, melyek áthalva felekezeti iskoláink úgy faji, mint valláserkölcsei szempontból felbecsülhetetlen fontosságától, a mai krílikusan nehéz gazdasági viszonyok közt is, minden lehetői megtesznek, hogy iskolájukat színvonalon tartsák, sőt tovább fejlesszék. Hasonlóképen hálás elismerését nyilvánítja azon tanítók és vallástanító lelkészek iránt, kik hivatásuk magaslatán állva, a tanításban külön, vagy jeles eredményt értek el; a szerelet őszinteségével, de a felelősségérzet teljes komolyságával több buzgóság kifejtésére serkenli azokat, kik a tanításban csak elégséges, vagy éppen alig elégséges eredményt értek el.

2. S.-né Szentpétery Mária küsszántói tanítónőt, kinek iskoláját a látogatók az egész egyházmegyében a legelső helyre állítják s aki nehéz anyagi körülmények közt van, közgyűlésünk külön kerületi segélyre hozza javaslatba.

3. A nagyszántói presbitérium alkalmas iskolahelyiségről gondoskodásra, a a siteri presbitérium javításra szoruló iskolájának renoválására felhivatik.

4. Azon gyülekezetek presbitériumát és iskolaszéki elnökét, melyeknek iskoláiban a tanulók létszáma meghaladja a törvényszerinti maximális létszámot (60) felhivja közgyűlésünk, hogy az osztályok beosztása alkalmával, esetleg — mint az pl. biharpüspökiben történik — a tulinépes osztályoknak két csoportra osztásával s félnapos tanítás bevezetésével igyekezzenek egyfelől a tanítás érdekeit biztosítani, másrészt a törvény követelményeinek eleget tenni.

5. Az iskola felszerelésében mutat-

kozó hiányok póllására az érdekelt presbitériumok szigoruan felhivatnak.

6. A paptamási-i eset, — hol 5 tanuló az állami iskolába kényszerítettett, az egyházlátogatás alkalmával bevizsgáltassék.

7. A román vizsgát nem tett, vagy nem kielégítő eredménnyel tett tanítók és tanítónők felhivatnak magukat a román nyelvben teljes komolysággal képezni és a legközelebbi vizsgán — mely közfudomás szerint az utolsó alkalom — megjelenni önmaguk és iskolaügyünk iránt való köteleességüknek tarlsák.

8. A hűségesküt nem tett tanítók és tanítónők az eskü mielőbbi letételére utasíttatnak.

9. Megülközéssel veszi tudomásul a közgyűlés, mily nagy számmal vannak egyházmegyénkben még mindig egyházközségek, melyek az egyházkerület által megállapított fizetési minimumot nem szolgáltatják ki s melyek a tanítók járandóságát nem folyósítják rendesen. E gyűlekezetek presbitériumait nyomatékosan felhivja közgyűlésünk a tanítói fizetések kellő mérvben és időben való kiszolgáltatására, még abban az esetben is, ha az kölcsön felvételét teszi is szükségessé. A fizetést rendes időben meg nem kapó tanítók felhivatnak, hogy lelkészi hivataluk útján keressék meg az egyházmegyei elnökséget aziránt, hogy az adóknak végrehajtás útján behajtását rendelje el. Az egyházközségek pedig köteleztetnek, hogy egyházi számadásaikkal együtt a jövőben külön vezetett iskolai számadásaikat is felterjesszék.

10. Az állami iskolák ref. növendékeinek vallásoktatását — megfelelő díjazás mellett — mindenütt a lelkészek kö-

telességévé teszi közgyűlésünk; az esperes megbizatik, hogy az egyházlátogatás alkalmával ellenőrizze ugy e határozat végrehajtását, mint azt is, hogy a lelkész tanítja e a konfirmándusokat és egész éven tanítja-e?

20. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missziói bizottságnak a révi és váradlessi lelkészek 1928. évi általános jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Közgyűlésünk a missziói bizottság felterjesztése alapján a jelentéseket tudomásul veszi s az egyházkerülethez felterjeszti.

21. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missziói bizottságnak a révi missziói lelkész 1929. évi I—II—III—IV. évnegyedi jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk a missziói bizottság felterjesztése alapján a jelentéseket tudomásul veszi.

22. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missziói bizottságnak a váradlessi missziói lelkész 1929. évi I—II—III—IV. évnegyedi jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk a missziói bizottság felterjesztése alapján a jelentéseket tudomásul veszi.

23. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missziói bizottságnak a révi és váradlessi lelkészek 1929. évi általános jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Közgyűlésünk a missziói bizottság felterjesztése alapján a jelentéseket tudomásul veszi s az egyházkerülethez felterjeszti.

24. szám. A borsi egyház presbiteriuma március hó 11-én tartott ülésében az eltávozás folytán meg-

üresedell kántortanítói állásra Czina Sándor hegyköz-
ujlaki kántortanítót választotta meg.

Közgyűlésünk Czina Sándort borsi
kántortanítói állásában megerősíti s köte-
lezi úgy a választó egyházat, mint a meg-
választottat a bekebelezési díjnak a
közig. pénztárba való befizetésére.

25. szám. Nagy Mihály borsi tanító Magyarországra
lávozván, az espereshez intézett levelében lemond
egyházmegyei tanítóképviselői tisztségéről és tanügyi
bizottsági tagságáról.

Közgyűlésünk Nagy Mihály borsi ta-
nítónak az egyházmegyei tanítóképviselői
tisztségéről, valamint tanügyi bizottsági
tagságáról való lemondását a felhozott
indokokra tekintettel elfogadja. Egyben az
eddig kifejtett eredményes működéséért
elismerését nyilvánítja. A tanítóképviselő-
ségre a szavazást július 1-i határidővel
kölüzi, a tanügyi bizottsági tagságra pedig
a választást nyomban megejltvén, egyhan-
gulag Bogáti Mihály örvéudi tanítót vá-
lasztotta meg.

26. szám. A nagyváradi egyház betérjeszti jóvá-
hagyás végett adásvételi szerződését, mely szerint özv.
Kágyi Lajosné szül. Molnár Olga nagyváradi lakostól
megvette a Szaniszló-ulcai 63. sz. házat 200,000 azaz
kellőszázezer Leiért. X

Minthogy a vonatkozó presbyteri és
közgyűlési határozatok névszerinti szava-
zással, törvényesen hozattak, közgyűlésünk
az adásvételi szerződést a maga részéről
jóváhagyja s felsőbb jóváhagyás végett az
egyházkerületi közgyűléshez terjeszti.

27. szám. Nagyváradi lelkészelnök betérjeszti
presbylérium 117. sz. határozatát az 1929. évi egyház-
megyei pótladó kivételre vonatkozólag.

Közgyűlésünkkel a nagyváradai presbytérium 117—1929. sz. határozatának hangja felettes hatósági minőségében érzékenységiében érinti s választ az alábbiakban teszi le a nagyváradai presbytériumhoz :

1. Mint minden közületnek, úgy az egyházmegyének is joga és kötelessége mulhatatlan esetekben az év folyamán is pótköltségvetés beállítása.

2. Közgyűlésünk tudatában van az egyházközségek nehéz anyagi helyzetének s pótköltségvetést csak rendkívüli esetekben, amikor az egyház érdekeirő van szó, állít be. Ilyen eset adódott elő az őszi közgyűlésen is, amikor az összes egyházakra aránylagosan vette ki póllólag a szükségelt összeget, mely eljárást törvényadta jogánál fogva adott esetben a jövőben is alkalmazni fogja.

28. szám. Nagyváradai lelkészelnök beterjeszti presbytérium 119-3—1929. sz. határozatát a vegyes házasságokra vonatkozó kimutatások tárgyában.

Közgyűlésünk a nagyváradai egyház presbytériumának a vegyes házasságot kötött hivek, továbbá a felekezeten kívül állók és vadházasságban élők pontos, számszerű kimutatásának lehetetlenségét tárgyaló határozatát a felhozott indokok alapján elfogadja; azonban utasítja a nagyváradai egyházközséget, hogy az egyházmegyei közgyűlésnek idevonatkozó határozatát a lehetőséghez képest igyekezzék végrehajtani.

29. szám. Tárgyaltatott a nagyenyedi ref. Tanítóképző-intézet igazgatóságának kérelme.

Egyházmegyei közgyűlésünk a nagyenyedi ref. Tanítóképző-intézet kérelmének

a lehetőség határain belül készséggel tesz eleget, de mivel a költségvetés keretében arra fedezetet nem talál, így az egyházközségeket az elnökség útján önkéntes adakozásra szólítja fel s ezen határozatról a nagyenyedi ref. Tanítóképző-intézet igazgatóságát jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

30. szám. Tárgyaltatott a váradlessi ref. egyházközség kérelme a lelkészi fizetés tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk a legnagyobb sajnálattal veszi tudomásul a váradlessi ref. egyházközség földügyében beállott újabb változást, miszerint az állam a már visszaadott földet ismételtén és véglegesen elvette.

Egyházmegyei közgyűlésünk mérlegelvén azt a szomorú helyzetet, melybe a váradlessi egyházközség az állam e ténykedése folytán került, megállapítja, hogy az egyházmegyének semmiféle olyan alap nem áll rendelkezésére, melyből a váradlessi egyházat kártalanítani tudná és így más kivezelő utat nem talál, mint azt, hogy felir az egyházkerület elnökségéhez oly értelemben, hogy az egyházkerület elnöksége terjesszen fel egy emlékiratot, illetve kegyelmi kérvényt az államhatalom legfelsőbb fórumához és ezen emlékirat alapján kísérelje meg az egyházközséget ért súlyos sérelem jogorvoslását.

Azonkívül felkéri egyházkerületet, hogy az egyházközség fenntarthatósága céljából a lelkészi fizetéshez megfelelő összeggel járuljon hozzá.

31. szám. Tárgyaltatott Hodor István váradlessi lelkész kérelme a missziói segély tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk felir az Egyházkerület közalapi és missziói bizottságához, hogy tekintettel a váradlessi egyház máskülönben is súlyos anyagi helyzetére, utaljon ki a lelkész részére missziói segélyt a szórványok gondozása céljából.

32. szám. Tárgyaltatott a számvevőszék jelentése az egyházmegyei számadások 1929. évi megvizsgálásáról.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számvevőszék jelentését az alapokra és alapítványokra vonatkozólag tudomásul veszi és a pénztárnoknak a felmentvényt megadja a szokásos óvások fenntartásával.

Az alapok és alapítványok állaga számszerűleg a következő :

A)

1. Közigazgatási pénztár:

Bevételek ---	---	136,611	Lei	48	bani
Kiadások ---	---	136,463	"	75	"
Maradvány		147	Lei	73	bani
Vagyon		13,123	"	70	"
Apadás		19,028	"	15	"

2. Lelkeszi gyámolda:

Bevételek ---	---	224,722	Lei	65	bani
Kiadások ---	---	224,069	"	—	"
Maradvány		653	Lei	65	bani
Vagyon		325,865	"	65	"
Szaporodás		85,562	"	55	"

3. Tanítói gyámolda:

Bevételek ---	---	1820	Lei	12	bani
Kiadások ---	---	1562	"	—	"
Maradvány		258	Lei	12	bani
Vagyon		17,820	"	32	"
Szaporodás		1555	"	90	"

B)**1. Révi missziói alap:**

Bevétel	---	---	685	Lei	40	bani
Kiadás	---	---	615	"	40	"
Maradvány			70	Lei	—	bani
Vagyron			1000	"	—	"
Szaporodás			—	"	—	"

2. Nagytótfalusi alap:

Bevétel	---	---	7561	Lei	20	bani
Kiadás	---	---	7540	"	—	"
Maradvány			21	Lei	20	bani
Vagyron			39,136	"	—	"
Szaporodás			4494	"	—	"

3. Egyházmegyei könyvtár-alap:

Bevétel	---	---	6010	Lei	49	bani
Kiadás	---	---	5898	"	—	"
Maradvány			112	Lei	49	bani
Vagyron			4377	"	49	"
Szaporodás			656	"	—	"

4. Dr Imre Sándor-alap:

Bevétel	---	---	3530	Lei	70	bani
Kiadás	---	---	3453	"	—	"
Maradvány			95	Lei	70	bani
Vagyron			4068	"	70	"
Szaporodás			481	"	—	"

5. Boross Gáborné-alap:

Bevétel	---	---	576	Lei	24	bani
Kiadás	---	---	544	"	—	"
Maradvány			32	Lei	24	bani
Vagyron			2551	"	24	"
Szaporodás			70	"	—	"

6. Tűzkárbiztosítási pénztár:

Bevétel	---	---	201	Lei	40	bani
Kiadás	---	---	163	"	—	"
Maradvány			38	Lei	40	bani
Vagyon			790	"	40	"
Szaporodás			23	"	—	"

7. Fugyivásárhelyi iskola-alap:

Bevétel	---	---	992	Lei	14	bani
Kiadás	---	---	963	"	—	"
Maradvány			29	Lei	14	bani
Vagyon			1546	"	14	"
Szaporodás			293	"	—	"

8. Egyházmegyei lelkesegyesületi alap:

Bevétel	---	---	5729	Lei	35	bani
Kiadás	---	---	5103	"	—	"
Maradvány			626	Lei	35	bani
Vagyon			8334	"	35	"
Szaporodás			2677	"	—	"

9. Sulyok István-alap:

Bevétel	---	---	30,451	Lei	50	bani
Kiadás	---	---	29,679	"	—	"
Maradvány			772	Lei	50	bani
Vagyon			67,708	"	50	"
Szaporodás			12,029	"	—	"

10. Radnóthy-alap:

Bevétel	---	---	209	Lei	61	bani
Kiadás	---	---	61	"	—	"
Maradvány			148	Lei	61	bani
Vagyon			162	"	41	"
Szaporodás			7	"	—	"

11. Váradpósai egyházi alap :

Bevétel	---	---	2490	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	2473	"	—	"
Maradvány			17	Lei	—	bani
Vagyon			16,616	"	—	"
Szaporodás			2930	"	60	"

12. Bari József-alap:

Bevétel	---	---	860	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	821	"	—	"
Maradvány			39	Lei	—	bani
Vagyon			684	"	—	"
Szaporodás			109	"	—	"

13. Tatarosi perselypénz:

Bevétel	---	---	5	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	5	"	—	"
Maradvány			—	Lei	—	bani
Vagyon			95	"	—	"
Szaporodás			5	"	—	"

14. Dr Ujfalusi Sándor-alap:

Bevétel	---	---	1591	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	1591	"	—	"
Maradvány			—	Lei	—	bani
Vagyon			9259	"	—	"
Szaporodás			1514	"	—	"

15. Bartos egyházi alap [Hodos]:

Bevétel	---	---	566	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	136	"	—	"
Maradvány			430	Lei	—	bani
Vagyon			530	"	—	"
Szaporodás			30	"	—	"

16. Fráter—Sisári-alap:

Bevétel	---	---	95	Lei	99	bani
Kiadás	---	---	20	"	—	"
Maradvány			75	Lei	99	bani
Vagyon			125	"	99	"
Apadás			2	"	—	"

17. Váradlessi lelkészi jav.-alap:

Bevétel	---	---	272	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	272	"	—	" i
Maradvány			—	Lei	—	ban
Vagyon			900	"	—	"
Szaporodás			—	"	—	"

18. Bartos iskolai alap:

Bevétel	---	---	619	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	537	"	—	"
Maradvány			82	Lei	—	bani
Vagyon			654	"	—	"
Szaporodás			147	"	—	"

19. Dernai missziói alap:

Bevétel	---	---	5501	Lei	—	bani
Kiadás	---	---	5380	"	—	"
Maradván			121	Lei	—	bani
Vagyon			13,007	"	—	"
Szaporodás			2563	"	—	"

Egyházmegyei közgyűlésünk az alapokra és alapítványokra vonatkozó 1929. évi zárszámadást és jelentést tudomásul veszi, pénztárnoknak a felmentvényt megadja. Tekintettel arra a tényre, hogy Bágyi József a „Tanítói gyámoldától“ kölcsönvett összeg után 1927. év november 1. óta 2860 lei kamattal, Bleján Tógyer a „Nagyítófalusi“, a „Sulyok István“ és a „Váradpósai egyházi alap“ból kölcsönvett

összegek után 1928 december 31. óta 9600 lei kamattal, Batinszki Mihály pedig a „Sulyok István-alap“-tól kölcsönvett összeg után 1928 augusztus 1. óta 1700 lei kamattal hátrányban van, utasítja egyházmegyei közgyűlésünk az egyházmegyei ügyész urat, hogy nevezett adósoktól nemcsak a hátralékos kamatokat, de a tőkét is, ha másképp nem lehetséges, per útján behajtani el ne mulassza. Egyben egyházmegyei közgyűlésünk az egyes alapok és alapítványok vagyonkimutatásainál hadikölcsön kötvényeken szereplő összegek helyébe, amelyek csak a vagyon végösszegét nagyobbítják, de semmit nem gyűmölcsöznek, 1 lei beiktatását határozza el. Egyidejűleg azt is elhatározza, hogy kölcsönt a jövőben csak olyan ref. vallásu egyháztagok részére folyósít, aki egyházi kötelezettségeinek eleget tett.

33. szám. Tárgyaltatott a számvevőszék jelentése az egyházközségek 1929. évi számadásairól.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számvevőszék jelentése alapján a mezőtelki-i egyházközség 1928. évi, a bihari, biharpüspöki-i, biharszentjánosi, borsi, élesdi, fugyi-i, fugyivásárhelyi, hegyközcsatári, hegyközkovácsi-i, hegyközpályi-i, jákóhodosi, köröskisjenői, nagykakucsi, nagyváradi, örvéendi, pelbárthidai, révi, siteri és váradlessi egyházak számadásait jóváhagyja. A pósalakai egyház számadását csak azon feltétel alatt erősíti meg, ha az 1928. évben elköltött 8873.25 Leit és az 1929. évben elköltött 9772.75 Lei „Ingatlan tőke“ kamatait, melyeket az egyház felhasznált, egyház visszafizeti és a tőkéhez csatolja.

A hegyközszáldobágyi, hegyközujlaki,

kisszántói, mezőtelegdi, mezőtelki-i, nagyszántói, nyüvedi, paptamási-i, pusztajlakai és szalárdi egyházközségeket pedig elkötelezi, hogy számadásaikat legkésőbb június 1-ig terjesszék be, aminek elmulasztása esetén 500 Lei pénzbírsággal fogja sújtani őket. Különösen figyelmezteti a nyüvedi egyházközséget, amely még az 1928. évi számadását sem terjesztette be, hogy amennyiben a jelzett terminusig úgy az 1928., mint az 1929. évi számadását be nem terjeszti, a pénzbírsággal való sújtás mellett egy számvevőt fog kiküldeni a szóban levő számadások elkészítésére annak terhére, akinek hibájából nem készítették el és nem terjesztették be a számadások.

Birósági ügyek.

[1930 április 28-án.]

34. szám. Tárgyalás alatt van Udvarhelyi Béla nagyváradai ref. egyháztag adófelebbezési ügye, mint közigazgatási bírósági ügy.

A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság 1930 április hó 28-án tartott ülésében Udvarhelyi Béla nagyváradai ref. egyháztagnak a nagyváradai presbyterium adókivetése ellen beadott felebbezési ügyében a következőleg

ITÉLT:

Udvarhelyi Béla nagyváradai ref. egyháztag 1930. évi egyházi adóját az eredetileg kivetett 400 Leiről 300 Leire leszállítja, mivel nevezettnek jövedelmi többlete nem áll arányban a 100%-os emeléssel. Az 1929. évi adókérdésével érdemileg nem foglalkozhat, mivel az jogerőre emelkedett.

35. szám. Tárgy: Zsigó Károly volt paptamási-i kántortanító fizetési fellebbezési ügye

A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság 1930 április hó 28-án tartott ülésében Zsigó Károly volt paptamási-i kántortanító fizetési fellebbezési ügyében a következőképpen

ITÉLT:

Az egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság kötelezi a paptamási-i egyházközséget, hogy Zsigó Károly volt paptamási-i kántortanítónak hátralékos fájárandóság címén $16\frac{2}{3}$ m³ fát, vagy ennek megfelelő pénzértéket 5000 Leit 15 nap alatt végrehajtás terhe alatt fizesse meg.

INDOKOK:

Minthogy úgy a meghirdetett pályázatból, valamint a díjlevélből is jogkereső fél igénye kétségtelenül megállapítható s a 48—1926. sz. presbyteri gyűlési jegyzőkönyvi kivonat szerint a presbyterium a tűzifa járandóságra nézve úgy határozott, hogy a járandóság az egyháznak jutott agrár földek jövedelméből fedeztessék; minthogy Zsigó Károly teljes 4 évig volt Paptamásiban tanító és csak 2 és $\frac{1}{3}$ évre kapta meg fajándóságát, 1 és $\frac{2}{3}$ évi fajándóságot, vagy ennek ellenértékeképen 5000 Leit Zsigó Károly javára megítélni kellett.

36. szám. Tárgy: a siteri ref. presbyterium és Eördögh Imre és neje, volt siteri ref tanító közötti vitás ügy.

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága a siteri ref. presbyterium és Eördögh Imre és neje, volt siteri ref. tanító közötti vitás ügyben a vonatkozó iratok átvizsgálása és a jelenlevő tanúk kihallgatása után és az adatok megismertetése alapján, alólirott napon tartott ülésében a következő ítéletet hozta:

ITÉLET:

Az egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság kötelezi Eördögh Imre volt siteri tanítót, hogy két körtefa kivágásáért 600 Leit, az istállóban okozott kár megtérítése fejében 500 Leit, a zár és lakatkár címen 60 Leit, az ablaküvegezésért 350 Leit és az 1929. évi egyházi adóban 290 Leit, vagyis összesen 1800 Leit a panaszos siteri egyháznak 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett fizessen meg, az egyház egyéb követelését, a bíróság elutasítja.

Kötelezi a bíróság a siteri ref. egyházat, hogy 1925. és 1926. évi lakás-ta-

karitás megtérítése fejében Eördögh Imre volt siteri tanitónak 1000 Leit 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett fizessen meg. Nevezettnek a lakbér címén emelt keresetét elutasítja. A bíróság elrendeli, hogy jelen ítélet a felekkel írásban közöltessék.

INDOKOK:

A megejtett tanuvallomások alapján megállapítást nyertek a következő tények:

a bíróság a körtefák kivágása címén emelt 2000, illetve 4000 Lei kárkövetelésből, — minden körülményt és azt is figyelembe véve, hogy panaszos egyház nem a kártételkor, hanem 5—6 év után lépett fel keresettel, 600 Leit talált megítélhetőnek, tekintettel arra, hogy azok értéke magasabbra nem vehető,

az elhasználnak állított ajtók és ócska deszkák fejében a bíróság nem ítélt meg semmit, mert azok mennyisége és minősége megállapítható nem volt, — azokat panaszlott idegen célokra nem használta — és az egyház azokat leltárszerűen számba nem adta és nem vette,

az istállóban okozott kár megtérítése fejében a bíróság elfogadta Farkas Gergely szakértő véleményében megállapított összeget,

Eördögh Imre viszontköveteléséből az 5 évi lakástakarításból az 1925. és 1926. évit megítélte, mert a további 3 évi díj megfizetése igazoltatott.

A lakbér címén megítélni kért 15,000 leit a bíróság sem egészben, sem részben megítélhetőnek nem találta, mert felek előadása szerint a második lakás mindig rendelkezésre állott a tanitónak, azt utóbb használta is, egyébként ily időszakonként

visszatérő teljesítés hosszabb idő elteltével és egy összegben jogszabályaink szerint nem követelhető.

37. szám. Tárgyalás alatt van a bihari ref. tanítóknak a tanítói javadalmat megállapító bizottság értékelése ellen beadott fellebbezési ügye, mint közigazgatási bírósági ügy.

A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság 1930 április hó 28-án tartott ülésében a bihari ref. tanítóknak a tanítói javadalmat megállapító bizottság értékelése ellen beadott fellebbezési ügyében a következő

VÉGZÉST HOZTA:

Az egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság a bihari tanítók fellebbezési ügyében elrendeli, hogy a bizonyítékok pótlására szereztessék be hivatalos bizonyítvány arra nézve, hogy milyen minőségűek és hányadik osztályu földek a lelkeszi földek és milyenek a tanítói földek.

38. szám. Tárgyalás alatt van Munkácsi Sámuel és társai hegyközpályi-i ref. egyháztagoknak a presbyterválasztás ellen beadott fellebbezési ügye, mint közigazgatási bírósági ügy.

A bihari egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság 1930 április hó 28-án tartott ülésében Munkácsi Sámuel és társai, hegyközpályi-i ref. egyháztagoknak a presbyterválasztás ellen beadott fellebbezési ügyében a következőképpen

ITÉLT:

Az egyházmegyei bíróság, mint közigazgatási bíróság a fellebbezésnek helyt ad, a választást megsemmisíti és a megüresedett egy presbyteri tisztségre új választást rendel el.

INDOKOK:

Tekintettel arra, hogy az I. tc. 30. §. intézkedik arról, hogy ki választható presbyternek, továbbá, minthogy egy olyan szavazó is volt, aki nem tagja az egyháznak és más vallásu, végül, hogy a választás egész menete szabálytalan volt, mert nem tartatott be az E. T. vonatkozó rendelkezése időt és helyet illetőleg, a bíróságnak a választást megsemmisíteni kellett.

39. szám. Tárgy: E. Tóth Vince paptamási-i gondnok és presbytérium egyes tagjai elleni fegyelmi bírósági ügy.

A bihari egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság 1930 április hó 28-án tartott ülésében E. Tóth Vince paptamási-i gondnok és presbitérium egyes tagjai elleni fegyelmi ügyben a következő

VÉGZÉST HOZTA:

A bíróság megállapítja, hogy a paptamási-i ref. lelkészi eredeti díjlevél az iratokhoz beszerezve nem lett, miért is a tényállás megállapítható nem lévén, az eredeti díjlevél beszerzése végett a tárgyalást elhalasztja.

**A Bihari Ref. Egyházmegye 1930 szeptember
29—30-án Nagyváradon a Tanítónőképző-intézet
disztermében tartott őszi rendes közgyűlésének**

T Á R G Y S O R O Z A T A:

1. Megalakulás és a gyűlés megnyitása. (Imádkozik Vadai Béla esperes, megnyitó beszédet mond Telegdi József egyházmegyei gondnok.) Előadó: Kádár Miklós.
2. Szavazatbontó-bizottság jelentése és Bogáti Mihály tanítóképviseelő eskütétele. Előadó: Kádár Miklós.
3. Felső egyházhatósági leiratok. Előadó: Kádár Miklós.
4. Nagybányai egyházmegye 12—1930. sz. határozatának előterjesztése. Előadó: Kádár Miklós.
5. Esperes jelentése az egyházmegye 1929. évi vallás-erkölcsi és anyagi állapotáról. Előadó: Kádár Miklós.
6. Esperes időszaki jelentése. Előadó: Kádár Miklós.
7. Zsinati bizottságnak az első törvénycikkre vonatkozó javaslata tárgyában permanens-bizottság előterjesztése. Előadó: dr. Ujfalusi Sándor.
8. Bódi Mihály nyüvedi lelkésszé való választásának megerősítése. Előadó: Bagoly Bertalan.
9. Zagyva Gizella siteri tanítóvá való választásának megerősítése és eskütétele. Előadó: Bagoly Bertalan.
10. Bod Ferenc hegyközujlaki kántortanítóvá való választásának megerősítése és eskütétele. Előadó: Bagoly Bertalan.
11. Nagykakucsi lelkészi állás betöltésének ügye. Előadó: Bagoly Bertalan.
12. Bizottsági jelentés tanítói fizetéseknek mikénti kiszolgáltatásáról és az egyházközségek teherbíró képességének megállapításáról. Előadó: Bagoly Bertalan.
13. Váradlessi egyház kérelme a „Baldácsy“-féle alapítványból való segélyezés tárgyában. Előadó: Vargha László.
14. Révi egyház kérelme a „Baldácsy“-féle alapítványból való segélyezés tárgyában. Előadó: Vargha László.
15. Pósalakai egyház kérelme a „Baldácsy“-féle alapítványból való segélyezés tárgyában. Előadó: Vargha László.
16. Hodor István váradlessi lelkész kérelme a „Baldácsy“-féle alapítványból való segélyezés tárgyában. Előadó: Vargha László.
17. Hodor István lelkész kérelme az agrár-sérelem folytán keletkezett kártalanítás tárgyában. Előadó: Vargha László.

18. Jákóhodosi lelkeszi díjlevél megerősítésének ügye. Előadó: Vargha László.

19. Türkösi József fogyvásárhelyi egyháztag kegyes adományozása. Előadó: Vargha László.

20. Nyüvedi egyház kérelme új adókulcs bevezetése tárgyában. Előadó: Vargha László.

21. Bizottsági előterjesztés Református Pénzintézet tervezete tárgyában. Előadó: Vargha László.

22. Belmissziói bizottság jelentése. Előadó: Kiss Károly.

23. Számvevőszék jelentése az egyes egyházközségek megvizsgált számadásairól. Előadó: Danka József.

24. Számvevőszék jelentése az új vagyonleltárak megvizsgálásáról. Előadó: Danka József.

25. Szalárdi presbitérium felterjesztése egyházmegyei és egyházkerületi közigazgatási költségek leszállítása tárgyában. Előadó: Fodor József.

26. Permanens-bizottság javaslata egyházi adminisztrációs költségek redukálása tárgyában. Előadó: Fodor József.

27. Fodor József lemondása egyházmegyei pénztárnoki tisztségéről. Előadó: Danka József.

Birósági ügyek.

Időszaki tanács megalakítása.

A) Közigazgatásiak.

1. Bihari ref. tanítók felebbezése tanítói javadalmat megállapító bizottság értékelése ellen. Előadó: Könyves János, jegyző: Bagoly Bertalan.

B) Fegyelmi bírósági ügy.

1. Joós Viola nagyváradai tanárnő felfüggesztésének ügye. Előadó: Balajthy Jenő, jegyző: Vargha László.

2. E. Tóth Vince paptamási-i gondnok és presbitérium egyes tagjai elleni fegyelmi ügy. Előadó: dr. Ujfalusi Sándor, jegyző: Vargha László.

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1930. szeptember 29—30-án Oradea—Nagyváradon tartott őszi rendes közgyűlésének és bírósági ülésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak:

Vadai Béla esperes és Telegdi József egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

Könyves János, Balajthy Jenő, Kiss Károly, Baka Béla lelkészi;

Udvarhelyi Béla, dr Ujfalusi Sándor, dr Sarkady Sándor, Bartos Adorján, dr Soos István világi tanácsbírák;

Kádár Miklós, Bagoly Bertalan lelkészi, Vargha László világi jegyzők;

Fodor József e. m. közig. pénztárnok;

Bancsik János, Czegléd Sándor, Bogáti Mihály e. m. tanulóképviselek;

Dr Czegléd Miklós e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben:

Biharról: Tarnóczi Lajos l., Szilágyi István g.

Biharpüspökiből: Balajthy Jenő l., Szeghalmi Imre g.

Biharszentjánosról: Könyves János l., Dávid József g.

Borsról: Bagoly Bertalan l., Györki Lajos g.

Élesdről: Vadai Béla l., Bikkfalvy József pr.

Fugyból: Danka József l., Könyves Gáspár g.

Fugyivásárhelyről: Fodor József l., Bélfenyéri Gábor g.

Hegyközcseréről: -----, -----, -----

Hegyközkovácsiból: Bódogh János l., Danilovics József g.

Hegyközpályiból: Kovács Antal l., ifj. Dull Lajos g.

Hegyközsáldobágyról: Gyökössy József l., Farkas

Károly g.

Hegyközüjlakról: Szentimrey Dániel l., Máté Lajos g.

Jákóhodosról: Surányi Lajos l., Szabó József g.
 Kisszántóról: Farkas János l., Szabó Károly g.
 Köröskisjenőről: Székely Ernő l., -----
 Mezőtelegdről: Baka Béla l., Báthory Zsigmond g.
 Mezőtelkiből: Nyeste István l., -----
 Nagykakucsról: Kulcsár Andor besz. l., Barabás Ján. g.
 Nagyszánióról: Tunyoghy János l., Gáli István g.
 Nagyváradról: Csernák Béla, Kiss Károly lelkeszek,
 Papp Sándor, Fazekas Lajos, Szabó Gyula vil.
 képviselők.
 Nyüvedről: Bódi Mihály l., Farkas Lajos g.
 Örvéndről: -----, Bogáti Mihály pr.
 Paptamásiból: Tunyoghy János besz. l., id. Nagy Ben-
 jámin pr.
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Szücs Károly g.
 Pósalakáról: Babicsák József l., Albert Ferenc g.
 Pusztajlakról: Kádár Miklós l., Jakab Ferenc g.
 Révről: Kulcsár Andor l. Juhász János g.
 Síterről: Barcsa Mihály l., Bereczky József g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Szücs István s. lelkesz
 Váradlessről; Hodor István l., Góz János g.

40-a. szám. Vadai Béla esperes magasszárnyalásu imája után Telegdi József e. m. gondnok üdvözölve a megjelenteket

a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

Esperes imádsága emlékezet okáért ideiktatva.

Örökkévaló nagy Isten, mennynek és földnek hatalmas Ura! Alázatos hittel, benned bizó lélekkel emeljük fel hozzád mindenkor a mi szavunkat, mert tudjuk, hogy a hitből származó imádságot meghallgatod s jó választ adsz a mi könyörgésünkre.

Hozzád szárnyal most is a mi imádságunk szava, Tégedet keres a mi könyörgő lelkünk, amidőn a tudomány eme csarnokában közel s távolról összegyülekeztünk, hogy drága Sionunk belső és külső építésében mint őrállók cselekedjünk a mi tisztünk és kötelességünk szerint.

Idők királya, változhatatlan nagy Isten! Ha körül hordozzuk tekintetünket a természet templomában, minden elmúlásról, lassu hervadásról beszél minékünk. A napnak bágyadt fénye, a virág, mely hervadtan hajtja le nemrég még illatos pompázó fejét, a sárguló lomb, amely között átzug koronként a bus őszi szél, mind-mind arról beszél nekünk, hogy Te e földön mindent változás alá vetettél, s egyedül csak Te vagy változhatatlan, a Te esztendeid nem fogynak el soha, „mert ezer esztendő előtted annyi, mint a tegnapnak ő elmúlása és egy éjnek rövid vigyázása!”

Atyánk, Istenünk, e változó világban milyen jó tudnunk azt, hogy mint életünk eddigi folyamán, úgy most is Tenálad találunk megtartásra való erőt!

Téged keresünk mindenható nagy Isten most is, amidőn vészben-viharban utazunk s életünk gyenge hajóját nagy erővel csapdossák a kedvezőtlen szelek. Mint viharvert madár a sziklacsucsokat, úgy keressük hányt-vetett életünkben azt az Ararát hegyet, ahol Tégedet hitünk karjaival átölelve, biztonságot, bátorítást s menedéket találhatunk.

Kegyelmes Istenünk, ne vond meg tőlünk e válságos időkben megsegítő, jóra vezérlő kegyelmedet!

Irgalmadnak palástjával takarj be minket, gondviselésed kőfalával végy körül bennünket!

Leheld nagyon próbára tett hiveink, gyülekezeteink lelkébe a rendíthetetlen hitnek s diadalmas reménységnek áldó, megtartó erejét!

Templomaink, iskoláink hadd szórják e vészterhes idők sötét fellegén át még nagyobb fénnel az igaz tudománynak, vallásosságnak, a boldogító evangéliumnak áldott világosságát!

Áldd meg a pásztorokat és előjárókat lelki és testi erővel, hogy e sulyos idők közepette betudják tölteni nehéz, de magasztos kötelességüket!

Áldd meg Uram a tanítókat a türelemnek, szelidségnek és kitartásnak a lelkével-erejével, hogy egyházaink veteményes kertjében odaadó hűséggel úgy neveljék ama lelkipalántákat, hogy azokból legyenek egyházunknak, fajunknak nemes áldozatkész, hű gyermekei!

Kegyes oltalmadba és védelmedbe ajánljuk Atyánk

a mi lelki édesanyánkat, anyaszentegyházunkat s benne a mi agyongyötört, gyászbanülő és jobb sorsra érdemes magyar népünket. Nyujtsd felénk védő karjaidat, szánd meg valahára szomorú sorsunkat s annyi balszerencse s oly sok vész és vihar után mutasd meg nekünk a szabadulásnak verőfényes, diadalmas útját!

Közelebbről Atyánk áldd meg e mi mostani összejövetelünket. Ruházz fel bennünket a bölcsességnek, szeretetnek, igazságnak és békességnek a lelkével, hogy ezen mostani tanácskozásunk által is vigyük elébb magyar református Sionunk ügyét s szolgáljuk ezáltal is a Te dicsőségedet, szent Fiad a Jézus Krisztus által! Ámen.

40-b. szám. Megbízólevelek átvizsgálása után

Közigyűlésünk kimondja a törvényszerű megalakulást.

41. szám. Távolmaradásukat kimentették: Sulyok István püspök ur, Szücs László hkcsatári, Biró Ferenc örvéni lelkészek, Török Győző vil. tanácsbíró, Mezőtelki és Hegyközcsatár vil. képviselője.

Közigyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

42. szám. Távolmaradását nem mentette ki Köröskisjenő világi képviselője.

Közigyűlésünk a távolmaradását nem igazoló Köröskisjenő vil. képviselőjével szemben elrendeli a vonatkozó szabályrendelet alkalmazását.

43. szám. A közkézen forgó tárgysorozatot

Közigyűlés a tanácskozás rendjéről elfogadja azzal a változtatással, hogy a 9. szám után Sipos Pál siteri tanító eskütétele, a 17. szám után a paplámási-i lelkész díjlevél ügye is tárgyalatni fog.

44. szám. Szavazatbontó-bizottság folyó évi szept. hó 1-én felvett jegyzőkönyvében jelenti, hogy 28 egyháztól beérkezett 34 érvényes szavazat az egyházmegyei tanítói képviselői tisztségre, mely a következőképen oszlott meg: Bogáli Mihály örvéndi tanító 29, Herczegh Kálmán biharpüspöki-i ig.-tanító 4 és Kiss Béla pap-tamási-i tanító 1 szavazat. Ezen az alapon Bogáli Mihály örvéndi tanítót 1930 október 1-től 1933 április 15-ig terjedő időre 29 érvényes szavazatánál fogva szabályszerűen megválasztott egyházmegyei tanítóképviselőnek nyilvánította. Hegyközkovácsi és Hegyközpályi egyház-községek szavazataikat nem terjesztették be.

Közgyűlésünk a szavazatbontó-bizottság jelentését és így a választás eredményét örömmel veszi tudomásul s megválasztottat felhívja az eskü letételére.

A szavazatot nem küldött Hegyközkovácsi lelkésze közben beküldte igazoló jelentését, amit közgyűlésünk elfogad, Hegyközpályi egyházközséggel szemben pedig elrendeli a vonatkozó szabályrendelet alkalmazását.

45. szám. Egyházkerületi közgyűlés 23-b. sz. alatt hozott határozatában kimondja, hogy a Baldácsy-alapítványból azoknak a lelkészözvegyeknek, akik a Nyugdíj-intézettől ellátmányt az alapszabályok értelmében nem nyerhetnek, névszerint özv. Vári Jánosné, özv. Szücs Józsefné, özv. Papolczy Zoltánné részére 1930 július 1-től évi 6000 – 6000 Leit folyósít negyedévi utólagos részletekben.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

46. szám. Egyházkerületi közgyűlés 24. számú határozatának 2. pontjában felhívja az espereseket, hogy azokkal az egyházakkal szemben, melyek közig. járulékaikkal, tanulmányi segéllyel, kulturtakszával hátralékosok, a törvényes lépéseket megtegyék s a hátralékok sürgős beszédéséről gondoskodjanak.

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy az esperesi körlevélben az intézkedés megtörtént.

46-a. szám. Ugyancsak a 24. számú határozat 5. pontjában utasítja az egyházakat, hogy az 1930—31-ik iskolai év kezdetén az iskolai járulékokat a beiratások alkalmával beszedjék s fennálló hátralékokat október 15-ig az esperesi hivatalokhoz beszolgáltatassák. Az iskolai járulékokkal október 15-ig el nem számoló egyházakkal szemben az esperesek a törvényes lépéseket tegyék meg.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

46-b. szám. Ugyancsak a 24. számú határozat 7. pontjában a január 1-én esedékes tűzbiztosítási díjak pontos befizetéséért a lelkészeket és presbitériumokat felelőssé teszi.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

47. szám. Egyházkerületi közgyűlés 27. számú határozatában felhívja az egyházmegyéket, hogy a jótékonycélú szolgáló Árvaházi Képes Naptár elterjesztésében buzgólkodjanak.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

48. szám. Egyházkerületi közgyűlés 57. számú határozatában a váradlessi lelkész részére 3840 Lei segélyt folyósít az 1930. évre, tekintettel a közalapi pénztár helyzetére, ezidő szerint nagyobb összeget nem állapíthat meg. Egyszersmind megbizsa az egyházmegyét, hogy vizsgálja meg, folyik-e a váradlessi misszióban olyan mélyreható eredményes lelkipásztori munka, mely a segély felemelését indokolttá tenné?

Kerületi határozat tudomásul szolgál. Közgyűlésünk megbizsa esperest a vizsgálat megejtésére.

49. szám. Egyházkerületi közgyűlés 47. számú határozatában az 1930. évi közalapi járulékokat a következőkben állapította meg: Bihari egyházmegye hátralék 2311 Lei, 1930. évre 18944 Lei, együtt 21255 Lei.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

50. szám. Egyházkerületi közgyűlés 49. számú határozatában 1930. évre a missziói segélyeket a következőkben állapítja meg: Bihari egyházmegyében Váradless 3840 Lei, Derna—Tataros 2000 Lei, Rév 1000 Lei.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

51. szám. Egyházkerületi közgyűlés 46. számú határozatában 1) az egyházmegye 1929. évi közalapi számadását jóváhagyja. 2) Utasítja az egyházmegyéket, hogy közalapi számadásaik összeállításánál mindenkor az esperesi jelentésben foglalt lélekszámhoz alkalmazkodjanak. 3) Az egyházmegyék közalapi számadásaiban minden egyházközség után pontosan felüntetendő, hogy az illető egyházközség a közalap javára mennyi perselypénzt szolgáltatott be. 4) Ugyancsak kimutatandó az is a számadásokban, hogy az egyházak a hátralékos járulékok után kamat címén mennyit fizettek be. 5) Az egyházmegyék az egyházközségek után banikat ne írjanak elő, hanem az összegeket felfelé kerekítsék ki. 6) Közalapi számadások február 15-ig felterjesztendők a kerülethez.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

52. szám. Egyházkerületi közgyűlés 67. számú határozatában kimondja, hogy a tanítók inkadrálása tárgyában a bihari egyházmegye 17—1930. számú föltérjesztése fölött kénytelen napirendre térni, mert az errevonalkozó orvoslási lehetőségeket már mind ki-merítette.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

53. szám. Egyházkerületi közgyűlés 77. számú határozatában felhívja az egyházmegyéket, hogy az Erdélyi Egyházkerület által létesítendő kántorképcsilő

tanfolyam szükségességéről és kerületünknek abban való részvételéről indokolt véleményeiket terjesszék fel a legközelebbi egyházkerületi közgyűlés elé.

Közgyűlésünk, — tekintettel azokra az egyházközségekre, amelyekben felekezeti iskola nem működik, az Istentiszteletek és temetések alkalmával az éneklés szakszerű vezetése végett nemcsak szükségesnek, de üdvösnek is véli a kántortanfolyam létesítését.

54. szám. Egyházkerületi közgyűlés 81. számú határozatában egyházmegyénknak tanítói nagyhét rendezésére tett javaslata felett napirendre tér, mivel sem szakelőadókról gondoskodni nem tud, sem az egyházközségeket fuvarköltséggel megterhelni nem látja időszerűnek.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

55. szám. Egyházkerületi közgyűlés 82. számú határozatában egyházmegyénknak az ifjusági és tanítói könyvtár létesítésére tett javaslatát azzal adja vissza, hogy jelölje meg pontosan, hogyan és milyen anyagi eszközök igénybevételével kívánja megszervezni ezeket a könyvtárakat.

Közgyűlésünk a könyvtárak létesítését az egyházak hozzájárulásával és adományok gyűjtésével, valamint a tanítói napok perselypénzével véli megvalósíthatónak.

56. szám. Egyházkerületi közgyűlés 83. számú határozatában egyházmegyénk javaslatára, fellerjesztést intéz a minisztériumhoz az elemi iskolai rendtartás 67-ik és a M. O. T. 64. fejezetének megváltoztatása végett, mely szerint a nyilvánossági joggal bíró felekezeti iskolák iskolaszékei ugyanugy járhassanak el az igazolatlan óramulasztások kezelésében, mint a községi iskolaszékek s a büntetéseket saját iskolájuk javára szedhessék be.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

57. szám. Egyházkerületi közgyűlés 84. számú határozatában kimondja, hogy az egyházmegyei közgyűlések terjesszék fel a kerületi közgyűlésre azon egyházközségek névjegyzékét, amelyekben bizottsági úton megállapított, hogy a tanítói fizetéseket szolgáltató képességük teljes kihasználásával sem képesek a kerületi minimumig kiegészíteni.

Külön pont alatt tárgyalatván, közgyűlésünk ott hozza meg határozatát.

58. szám. Egyházkerületi közgyűlés 86-d. szám alatt hozott határozatában kimondja, hogy az ősz folyamán bibliaköri vezető-kurzust és konferenciát rendez, melyre minden egyházmegye köteles bizonyos számú lelkészt felküldeni, akik a nyert tapasztalatok alapján az egyházmegyei belmissziói, illetve lelkészértekezlet alkalmával tartanak előadásokat.

Közgyűlésünk a kerületi határozatot tudomásul veszi azzal, hogy a bibliaköri konferenciára kiküldi a maga kebeléből Balajthy Jenő, Danka József, Tunyoghy János, Bódi Mihály és Kovács Antal lelkészeket, kiknek kész kiadásait az egyházmegye viseli; felhíván a többi lelkészeket is a minél nagyobb számú részvételre.

59. szám. Egyházkerületi közgyűlés 87-b. szám alatt felhívja az egyházmegyéket, hogy a gyülekezetek nőszövetségeinek megalakulása után az egyházmegyei tagozatokat az őszi közgyűlés alkalmával alakítsák meg.

Közgyűlésünk az egyházmegye nőszövetségi tagozatát a következőképen alakítja meg: Elnök: Vadai Béláné, alelnökök: Balajthy Jenőné, Kádár Miklósné, titkár: Farkas Jánosné, pénztárnok: Fodor Józsefné, Ellenőrök: Bagoly Bertalanné és Danka Józsefné. Ezenkívül az egyházak minden 30 tag után egy választmányi tagot küldenek ki.

60. szám. Egyházkerületi közgyűlés 92-a. szám alatt elhatározza a kerületi iratlerjesztésre vonatkozólag, hogy az egyes egyházmegyék központi fekvésű helyein bizományi lerakatot létesít.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

61. szám. Egyházkerületi közgyűlés 91-b. számú határozatában a nagybányai egyházmegye lelkészértekezletének felterjesztésére, hogy a bibliaköri munkára a konfirmációi oktatás befejezéséig adjon haladékot, a kérést nem teljesíti, ellenben elkötelezi az egyházmegyék lelkipásztorait, hogy a bibliaköröket legkésőbb november 1-ig feltétlenül alakítsák meg, annál is inkább, mivel a bibliaköri munkába nemcsak a konfirmált ifjak veendők fel s különben is a konfirmációi oktatás már befejezést nyert.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

62. szám. Egyházkerületi közgyűlés 94. számú határozatában sajnálattal veszi tudomásul a bihari és nagybányai egyházmegyék espereseinek felterjesztéséből a presbytériumok határozatait, melyek szerint az egyházkerületivé fejlesztendő nagyváradi árvaház segélyezésére a felkinált évi hozzájárulási összeg oly csekély, hogy arra, valamint a gyűjtésből folyó természetbeni adományokra a kerületi árvaház intézményét ráalapozni nem lehet.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

63. szám. Egyházkerületi közgyűlés 100. számú határozatában tudomásul veszi egyházmegyénknak az egyházmegye szociális bizottságának megalakulására vonatkozó felterjesztését, valamint, hogy egyházunk szociális munkájára vonatkozó véleményes javaslatát az őszi egyházmegyei közgyűlésen elkészíti.

Kerületi határozat tudomásul szolgál azzal, hogy a szociális bizottság véleményes javaslatát jelen határozat kapcsán felterjeszti az egyházkerületi közgyűlés elé. Egyben közgyűlésünk felir az egyház-

kerülethez, hogy a vármegyei prefektusoktól szerezzen engedélyt ezen szociális munkát célzó előadások tartására.

64. szám. Egyházkerületi közgyűlés 101. számú határozata, — mely a bihari egyházmegyei tanítói értekezletnek abbeli felterjesztésére vonatkozik, hogy a kerület hivatalos lapjában a tanítók által írt cikkek mindenkor és egész terjedelmükben leközzöltsenek, — egész terjedelmében felolvastatván,

közgyűlésünk az egyházkerületi határozatot tudomásul veszi és megbizza az esperest, hogy a kerületi határozatot a tanítósággal alkalmas úton tudassa.

65. szám. Egyházkerületi közgyűlés 103. számú határozatában a nyüvedi egyház lelkészi díjlevelét megerősíti.

Kerületi határozat tudomásul szolgál.

66. szám. A nagybányai egyházmegye 12—1930. számú áliratában megköszöni egyházmegyénknak néh. Boross Zoltán nagybányai egyházmegyei gondnok halála felett kifejezett részvétét.

Közgyűlésünk a köszönő áliratot tudomásul veszi.

67. szám. Olvastatott esperes jelentése az egyházmegye 1929. évi valláserkölcsei, szellemi, anyagi állapotáról és statisztikai adatairól.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Az 1930. évi törvényszerű egyházlátogatást a törvényadta kedvezményel élve, az egyházmegyei gondnok ur, továbbá Szücs László, dr Bodnár Gábor, Balajthy Jenő lelkészi, Bartos Adorján világi tanácsbírák, Kádár Miklós, Bagoly Bertalan lelkészi jegyzők, Danka József számvevőszéki elnök és Kulcsár Andor lelkész urak közreműködésével végeztem, illetve az általam személyesen fel nem keresett egyházközségekben végeztettem, akiknek nagy

körültekintéssel és lelkiismeretes buzgósággal végzett fáradozásaikért ezuttal mondok hálás köszönetet.

Nem hallgathatom el jelentésem kezdetén, amit már a múlt évben is hangsúlyoztam, hogy az igehirdetés s a vizsgálat eredményének presbiteri gyűlés keretében való beszámolója folytán a közvetlen személyes ráhatás által ezen évi látogatások a hitélet szempontjából mennyivel eredményesebbek lennének. Sajnos ez, dacára múlt évi közgyűlésünk idevonatkozó határozatának, a folyó évi egyházlátogatásnál csak részben lett megvalósítva. Különösen szomorú jelenség, hogy a presbitérium tagjai közül egyik-másik egyházközségben egyáltalán nem, sőt Biharon és Pelbárthidán még az egyházgondnok sem volt jelen a vizsgálatnál. Mindezt sem a hétköznapiakon történt látogatással, sem a nagy munkaidővel menteni nem lehet. Milyen kevésbé állhat az a presbiter, vagy egyházgondnok hivatásának a magaslatán, aki évenként egyszer, egy-két órai időt igénybe vevő s egyházközségeink szellemi, anyagi és iskolai ügyeire a legapróbb részletekig is kiterjeszkedő s azt behatóan tárgyaló presbiteri gyűléstől távol tartja magát?

Az egyházlátogatás igehirdetéssel csak Biharszentjánoson és Biharpüspökiben volt összekötve, amely egyházközségekben az egyházmegyei elnökség vizsgált s az esperes hirdette a hiveknek az ígét.

Nem hallgathatom el jelentésem kezdetén továbbá azt sem, hogy dacára a látogatás tárgyában kibocsátott körlevelem ama hangsúlyozásának, miszerint a látogatási jegyzőkönyv összes adatait pontosan töltsék ki s a kérdőpontokra kimerítő feleleteket adjanak, egyik-másik egyházközség több kérdésre nem felelt, ami részint az egyházmegye szellem-erkölcsi állapotának megfestésénél, részint a pontos statisztikai adatok feltüntetésénél nagy nehézségeket gördített elém. Mit tehet a festő, ha a képek megrajzolásánál hiányzik a festéshez szükséges anyaga? Hogyan szemléltethessük egyházmegyénk hű képét, ha az egyházlátogatási jegyzőkönyvek, ezek a tükrölapok csak homályosan és fogyatékosan tükrözik vissza az egyes egyházközségek valláserkölcsi, szellemi és anyagi képét?

Kérem a közgyűlést, méltóztassék a legszigorubban elrendelni, hogy a jövőben az egyházlátogatási jegyzőkönyvek a legnagyobb körültekintéssel és pontossággal úgy

állíttassanak ki, hogy az esperesnek ne kelljen a hiányzó adatok beszerzése végett újabb körlevélben intézkedni. Kérem továbbá szigorúan megfigyelmeztetni a presbitériumok tagjait, hogy az egyházlátogatáskor tartandó presbitéri gyűlésen való megjelenés törvényszabta eminens kötelességük. Kérem végül a bihari és pelbárhidai gondnokot igazolásra felhívni, hogy az egyházlátogató bizottságnak miért nem állottak rendelkezésére?

Mindezen általános jellegű és vonatkozású bevezetősoraim után a látogatási jegyzőkönyvekben foglalt adatok s a látogató bizottságok által hozzám beterjesztett jelentések alapján az egyházi életnek a legapróbb fázisaira is kiterjeszkedő esperesi jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni:

I. Az egyházközségek belélete.

A hivek a templomot — az egyházközségek százalék kimutatásának középarányát véve a számítás alapjául, — a következő % szerint látogatják: nagy ünnepeken 46 %, vasárnap délelőtt 27 3 %, vasárnap délután 13 2 % hétköznap délelőtt 2 1 % és hétköznap délután 1 %. Ezen százalék kimutatásnál míg a múlt évihez viszonyítva, habár csekély emelkedést is mutat, ám a hétköznapi istenitiszteletnél a hivek templomlátogatási buzgalma ha nem is csökkent, de nem is fokozódott. Itt volna már az ideje, — amit éveken át hangsúlyoztunk s amire nézve a rendelkezések egész sorozatát megtettük, — hogy ne külső kényszerből, hanem belső indításból minden eszközt ragadjunk meg arra nézve, hogy hiveink legtöbb gyülekezetükben ne tisztán csak a bűnbánati héten s az év bizonyos szakában, hanem egész éven át hétköznapiakon, annak legalább is egy-két napján látogassák az Isten házát.

Isten igéje különben minden ünnep és vasárnap délelőtt prédikáltatott minden egyes gyülekezetben, kivéve Nagykakucsot, hol vasárnap csak délután van istenitisztele, mivel a beszolgáló lelkész délelőtt Réven fungál.

Vasárnap délután kátét magyaráztak minden vasárnap: Bihar, Fugyi, Fugyivásárhely, Hegyközcsetár, Hegyközkovácsi, Hegyközüjlak, Örvénd, Siter és a nagyváradi

ujvárosi és olaszí-i paróchiális körben; Biharszentjános 30, Élesd 20, Jákóhodos 25, Köröskisjenő 18, Mezőtelegd 10, Nagyszántó 26, Váradvelence 20, Nagyvárad réti paróchiális kör 24, Nyüved 6, Pósalaka 26, Pusztajlak 26 és Szalárd egyházközségben 44 vasárnap délután; Bihar-püspökiben és Váradlessen káté és bibliamagyarázat felváltva, Mezőtelkiben, ha többen vannak, felváltva.

Vasárnap délután bibliát minden vasárnapon csak Hegyközszáldobágyon magyaráztak, Élesd 32, Jákóhodos 27, Hegyközpályi 16, Kisszántó 24, Köröskisjenő 15, Mezőtelegd 42, Nagyszántó 26, Váradvelence 32, Nagyvárad-réti paróchiális kör 28, Nyüved 6, Pósalaka 26 és Pusztajlak egyházközségekben 26 vasárnapon; csak imádság és bibliaolvasás volt Biharszentjános, Bors és Paptamási egyházközségekben, Pelbárthidán vasárnap délután csak urvacsoraosztáskor van istenitisztelek. Réven egyáltalán nincs, mivel a révi lelkész ekkor Nagykakucson szolgál.

Hétköznapi bibliát magyaráztak adventben: Biharon 8, Biharszentjános 4, Hegyközcsatár 3, Hegyközkovácsi 4, Hegyközpályi 9, Örvénd 4, Paptamási 4, Pelbárthida 4, Pósalaka 4 és Siteren 8 alkalommal; bűnbánati héten: Élesd 6 Fugyivásárhely 12, Mezőtelki 6, Rév 12 és Váradlessen 12 esetben; ősztől tavaszig: Bihar-püspöki 15 Fugyi 20, Jákóhodos 20, Köröskisjenő 12, Pusztajlak 20 és Szalárdon 48 alkalommal, a többi egyházközségben egyáltalán nem.

Gyermekistenitiszteleket tartottak: Élesd 2, Jákóhodos 8, Hegyközszáldobágy 2, Köröskisjenő 1, Mezőtelegd 2, Mezőtelki 2, Nagyszántó 52, Nagyvárad-Olaszi 5, Nagyvárad-Ujváros 3, Velence 7, Rét 10, Örvénd 2, Pusztajlak 4, Siter 2, Bihar-püspöki 5 és Váradlessen 2, Összesen 110 esetben, a többi egyházközségben egyáltalán nem.

Az iskolás gyermekek úgy a vasárnapi, mint a hétköznapi rendes istenitiszteleken minden egyházközségben résztvesznek.

Vasárnapi iskola működik 26 egyházközségben 59 csoportban 2238 taggal. Hat egyházközségben tisztán a lelkész, 20-ban vegyesen a lelkész neje, segédlelkészek, tanítók és bibliakörösök vezetik; Fugyivásárhely, Mezőtelki, Nagykakucs és Nyüved egyházközségekben nem működik részint a lelkész, részint a helyiség hiánya miatt.

Ha a vasárnapi iskolák működésére vonatkozólag visszapillantást vetünk a múltra, nagy lelki örömmel észlelhető az évenkénti emelkedés úgy a csoport, mint a tagok számánál és a jelekből ítélve biztató a remény, hogy minden akadály elhárításával a jövő évben már egyetlen egyházközség sem lesz, amelyben a vasárnapi iskola nem működne. Nem hallgathatom el azonban azt, hogy még mindig kevés azon egyházközségek száma, amelyekben a lelkész a vasárnapi iskola vezetésében aktíve résztvenne. Nem elég csak a felügyelet és irányítás, hanem fontos az intenzív, együttes munka. Nemes versenyre kell kelni lelkészeknek és tanítóknak egyaránt, mert ezen iskolák plántáiból fog majd fejlődni jó bibliakörös és nőszövetségi tag s ezek által fog benépesülni templomunk nemcsak vasárnap délután, hanem hétköznapiokon is.

Konfirmációra a növendékeket tisztán a lelkészek oktatják 26 egyházközségben. Nagyváradon vallástanár és segédlelkészek, Szalárdon a segédlelkész és vallástanító Hegyközpályiban és Nyüveden a tanítók. A konfirmáltak további lelki gondozása vasárnapi iskola, bibliakör ifjúsági egyesület, nőszövetség és vallásos estélyeken való szerepeltetések által történik.

Ifjúsági egyesület, illetve bibliakör van 19 egyházközségben, 624 fi, 539 leány, összesen 1163 taggal. Még mindig nincs megszervezve: Bihar, Biharszentjános Fugyi, Fugyivásárhely. Hegyközujlak, Kisszántó, Mezőtelki, Nagykakucs, Nyüved, Paptamási és Pelbárhida egyházközségekben. Nyüved, Nagykakucs és Paptamásiban lelkész, Mezőtelkiben helyiség hiánya miatt, a többi egyházközség erre a kérdésre nem felel. Ha a tagok együttes számát vesszük, örvendetes jelenség, hogy a múlt évihez viszonyítva 231 számu emelkedést mutat. Sajnos azonban, hogy 11 egyházközségünkben a serdülő ifjaknak bibliakörökben való tömörítése még mindig nem történt meg, ami 3 egyházközségnél a lelkészhiány miatt érthető. Ámde jogosan kérdezhetjük, hogy 8 egyházközségünkben miért nem indult meg mindezideig ez az ifjúsági munka holott a múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlésünk ezen egyházközségeket szigorúan elkötelezte a bibliakörök haladéktalan megszervezésére és a működés megkezdésére. Kérem e tekintetben a legerélyesebb intézkedést.

Nőegylet, illetve nőszövetség megalakult és működik: Bihar 60, Bors 26, Hegyközkovácsi 36, Kisszántó 10, Köröskisjenő 12, Nagyvárád 342, Pósalaka 10, Pusztajlak 6, Rév 18, Siter 40, Szalárd 70, Biharpüspöki 47, összesen 12 egyházközségben 677 taggal. Az egyházépítő munkában szegények gondozása, betegek látogatása, árva-ügy felkarolása és vallásos estélyek tartásával vesznek részt. Élesden, Mezőtelegden, Örvénden szervezés alatt, a többiekben nincs. Ha a nőszövetség megalakítását és működését intenzíve figyeljük megállapíthatjuk, hogy a belmissziói munkálkodásnak ezen tere fog a leghamarabb benépesülni s hozza meg leggyorsabban áldott gyümölcseit. Alig egy éve hangzott el ezen lelkisereg gyűjtésre vonatkozólag a kürtzengetés szava s már is 12 egyházközségben 677 női lélek kapcsolódott bele a lelki munkálkodás lelki és anyagi áldásainak ki nem számítható folyamatába. A jelentésekből látszik, hogy a szervezkedés munkája succesive szépen halad s jó reménységgel lehetünk eltelve az iránt, hogy a közeljövőben legtöbb egyházközségünkben a minden szép és jóra fogékony női lelkek által egyházunk hitépítő, a krisztusi erényeket legintenzívebben gyakorló belmissziói munkaág megindul és izmosodást nyer.

Énekkar van szervezve a következő egyházközségekben: Biharszentjános 25, Élesd 40, Hegyközszáldobágy 36, Köröskisjenő 34, Mezőtelegd 35, Nagyszántó 33, Nagyvárád 112, Örvénd 70, Paptamási 36, Pósalaka 25, Pusztajlak 32, Siter 40, Szalárd 32 és Biharpüspökiben 27 taggal, összesen 14 egyházközségben 577 taggal, a többiekben vezető, helyiség, érdeklődés és engedély hiánya miatt nincs.

A lelkészek a családoknál látogatást tettek több kevesebb számban a legtöbb egyházközségben. Ezen kérdésre nem adtak feleletet: Biharszentjános, Köröskisjenő, Nyüved, Paptamási. A presbyterek 11 egyházközségről a látogatásban szintén részt vettek, a tanítók 15 egyházközségben, ahol felekezeti iskolánk van, 5 egyházközségben azonban, ahol felekezeti iskolánk van, nem vettek részt.

Házi istentiszteletet csak Nagyvárádon és Örvénden tartottak, amelyeken az előbbinél a lelkészek is részt vettek. A többi egyházközségben nem.

Iratterjesztés 25 egyházközségben van eddig megszer-

vezve, amelyeknek vezetői 23-nál a lelkes és segédlelkészek, Biharpüspökiben és Paptamásiban pedig a tanítók. Még mindég nincs megszervezve: Bihar, Hegyközcsetár, Hegyközkovácsi, Hegyközszáldobágy és Nyüved egyházközségekben. Eladatott 84 drb teljes Biblia, 604 drb Ujszövetség, 1186 drb Árvaházi Képes Naptár és 2248 drb egyéb vallásos irat. Vallásos néplap jár 1782 példányban.

Református népkönyvtár van: Élesd 60, Jákóhodos 35, Nagyszántó 86, Nagyvárad 360, Nyüved 5, Paptamási 5 és Pusztajlakon 15 olvasóval. Biharpüspöki felelte, hogy az egész gyülekezet használja. Ezen 8 egyházközségen kívül a többiekben népkönyvtár nincs.

Szegényügyi-bizottság működik 25 egyházközségben, összesen 211 taggal. A segélyezendő szegények 19 egyházközségben nyilván vannak tartva. A segélyek összege felnőttéknél 100.183 Lei, gyermekeknél 305.061 Lei 50 b., a kétféle segély együtt 405.244 Lei 50 bani.

Külső jótékonycélra kiadtak az egyházak összesen 72.796 Lei 50 bani.

A hivek jótékonyágának összege 660.149 Lei 25 bani. 10.000 Leien felüli adomány nem volt.

Urvacsora osztatott minden anyaegyházban 6 alkalommal, Nagyváradon Olasziban és Ujvároson nagy ünnepeken kétszer, a szórványokban Nagyváradon 4, Váradlessen 3, Nagykakucson 2, Réven 3, Örvénden 1 és Nyüveden 6 alkalommal. Urvacsorával éltek a presbyterek közül minden alkalommal: Bihar 2, Biarszentjános átlag 12, Bors 2—3, Élesd 6—8, Fugyi 5—6 Fugyivásárhely nagy ünnepen mind, Jákóhodos 3, Hegyközcsetár 6, Hegyközkovácsi 6—8, Hegyközpályi 3, Hegyközszáldobágy 8—10, Hegyközüjlak 2, Köröskisjenő 1, Mezőtelegd 8, Mezőtelki 6, Nagyvárad 20, Nagykakucs 2—3, Nyüved 4, Örvénd 8, Paptamási 2—3, Pósalaka 4—5, Pusztajlak 9, Rév 5—6, Siter 1—2, Szalárd 24, Váradless 4 és Biharpüspöki 14. Kisszántó felelete: a presbyterek valamennyien éltek az urvacsorával, egy esetben marad el egy. Ezen kérdésre nem adott feleletet Nagyszántó és Pelbárthida. Ezen kérdésnél szabad legyen megjegyezni, hogy statisztikánk itt csak akkor lesz pontos, ha az urvacsorával élő presbyterek neveit minden egyes urvacsoraosztáskor feljegyezzük, illetve feljegyeztetjük. Ez annál is kívánatosabb lenne, mert így személyen

ként tudnánk a presbytereket ellenőrizni kik hányszor éltek, vagy nem éltek urvacsorával s ezáltal főleg a lelki ügyekkel foglalkozó presbyteri gyűléseinken erről is beszámolhatnánk s nyíltan feltárhatnánk, hogy kik mulasztják el a presbyterek közül ezen a téren is világító példaként.

Az urvacsorával élők száma az anyaegyházban:

Böjtkor:	fi	859	nő	1187	együtt	2046
Husvétkor:	"	1720	"	2692	"	4412
Pünkösztkor:	"	1466	"	2188	"	3654
Ujkenyérkor:	"	912	"	1454	"	2366
Ujborkor:	"	855	"	1326	"	2181
Karácsonykor:	"	1681	"	2334	"	4015
Betegeknek:	"	440	"	611	"	1051
Összesen:	fi	7933	nő	11792	együtt	19725

Ha a lélekszám utáni százalékot vesszük figyelembe, nagyobb buzgóságot mutatnak az urvacsorával való élésben a következő egyházak: Biharszentjános [1310-ből 926], Fugyi [559ből 484], Kisszántó [544ből 484] Nagyszántó [578-ből 560] Nagykakucs [274ből 164], Nyüved [532ből 331], Pósalaka [498ből 445], Pusztajlak [577ből 609], és Váradless [117ből 141] lélek Alacsony számot találunk: Biharon [1941ből 485], Jákóhodos [1149ből 276] Hegyközcstár [1110ből 325], Hegyközkovácsi [657ből 217] és Szalárdon [1836ből 331], ahol az urvacsorázók száma a hivek lélekszámának egyharmadát, sőt egynegyedét sem éri el. A fel nem sorolt egyházközségeknél az urvacsorázók száma a hivek számarányához viszonyítva 30–50% között mozog.

Urvacsorával élők száma a szórványokban:

Nagyvárad:	fi	44	nő	52	együtt	96
Nagykakucs:	"	1	"	3	"	4
Örvénd:	"	1	"	1	"	2
Rév:	"	6	"	2	"	8
Váradless	"	81	"	28	"	59
Nyüved:	"	118	"	153	"	271
Összesen:	fi	201	nő	239	együtt	440

Igy végeredményben az összes urvacsorázók száma:
fi 8134, nő 12.031, együttesen 20.165.

A betegek a legtöbb helyen a rendes urvacsoraos-
 áskor, kívánságra azonban bármikor élhettek urvacsorával.

Törvényesen kivált szektáriusok száma, baptista:

Bihar:	fi	6	nő	17	együtt	23
Biharpüspöki:	"	77	"	10	"	17
Bors:	"	2	"	4	"	7
Fugyivásárhely:	"	5	"	6	"	11
Jákóhodos:	"	4	"	1	"	5
Hegyközcsatár:	"	7	"	13	"	20
Hegyközkovácsi:	"	10	"	11	"	21
Hegyközujlak:	"	8	"	9	"	17
Száldobágy:	"	10	"	20	"	30
Kisszántó:	"	1	"	5	"	7
Köröskisjenő:	"	27	"	33	"	60
Mezőtelki:	"	5	"	11	"	16
Nagyszántó:	"	1	"	7	"	8
Nagyvárad:	"	3	"	2	"	5
Nyüved:	"	4	"	7	"	11
Örvénd:	"	7	"	8	"	15
Paptamási:	"	2	"	—	"	2
Pelbárlhida:	"	1	"	1	"	2
Pósalaka:	"	4	"	9	"	13
Pusztajlak:	"	17	"	16	"	33
Rév:	"	13	"	11	"	24
Siter:	"	12	"	28	"	40
Szalárd:	"	29	"	26	"	54

Összesen: fi 186 nő 254 együtt 440

Ezen kérdésnél Köröskisjenő megjegyzi, hogy tekintettel a vallásügyi törvény rendelkezéseire, miszerint a kiskorú gyermekek követik szüleik vallását, a kimutatott 60 számban a baptista családok kiskorú gyermekei is benne vannak. Statisztikánk ezen kimutatásánál valószínűnek tartom, mely szerint vannak egyházközségek, amelyek csak az 1929. évben történt kiválások számát tüntetik fel, holott szerintem egyházlátogatási jegyzőkönyvünk 21-ik pontja értelmében az összes kivált szektáriusok, így ezek között a baptisták száma mind kimutatandó. Ezen feltevésemet látszik igazolni Nagyvárad, ahol a baptisták száma 5, holott tudomásom szerint Nagyváradon sokkal nagyobb a baptisták

száma. Kérem a közgyűlést erre vonatkozólag hozza meg határozatát, illetve írjon fel a kerülethez, hogy az egyházlátogatási jegyzőkönyv 21. pontja oda módosíttassék, mely szerint statisztikánknál az összes szektáriusok száma külön-külön s az évenkénti kiváltak száma szintén külön legyen feltüntetve.

Az előbb feltüntetett baptistákon kívül Nagyváradon van presbyteriánus fi 1, nő 4, együtt 5. Ezen adat is csak az 1929. évi kitéréseket jelentheti, minthogy az 1928 évben a presbyteriánusok száma 219 volt. Örvénden van továbbá 18 bibliatanuló, Pusztajlakon 2 felekezetenélküli.

Hiveink közül hitelveinkkel ellenkező szokás [temető kivilágítása] 9 egyházközségben van meg. Lelkész és presbyterium részint szószékről, részint személyes pásztoráció által küzdenek ellene, de a legtöbb helyen eredménytelenül. 21 egyházközségünkben a temető kivilágítása hiveink között nincs elterjedve.

Vallásos összejövetelt tartottak 25 egyházközségben, összesen 247 esetben, amely a múlt évihez viszonyítva, 78 számú emelkedést mutat. Nem tartottak: Mezőtelki, Nyüved és Paptamási egyházközségekben lelkész és helyiség hiánya miatt. Hegyközszáldobágy és Nagykakucs ezen kérdésre nem felelt.

Nagyobbszabásu ünnepélyek voltak: Élesd, Jákóhodos, Hegyközüjlak, Kisszántó, Köröskisjenő, Nagyszántó, Nagyvárad, Pósalaka, Pusztajlak és Siter egyházközségeinkben, melyeken szórványosan az esperes, bibliakörösök, presbyterek és a gyülekezeti tagok résztvettek. A fel nem sorolt egyházközségeinkben nagyobb szabásu ünnepségek nem voltak.

Közönséges büncselekményért a polgári bíróság az egyházközségek tagjai közül az egyházlátogatási jegyzőkönyvek szerint nem ítélték el senkit. Ezen kérdésnél Bihar, Bors és Nagyvárad megjegyzi, hogy nem tudható, illetve nem tartható nyilván.

A gyülekezet tagjai között uralkodó bűnök: Biharon verekedés és tolvajlás, Hegyközcsatáron és Hegyközüjlakon verekedés, Nagyváradon iszákosság, verekedés és tolvajlás, Paptamásiban iszákosság és verekedés, Szalárdon iszákosság. A többi egyházközségeinkben uralkodó bűnök nincsenek.

Vadházasságban élők száma 18 egyházközség kimutatása szerint 72. Ezen kérdésnél Mezőtelegd megjegyzi, hogy számuk ismeretlen, Nagyvárad pedig, hogy nem tartható nyilván. A vadházasság megszüntetésére a lelkészek a lehetőség szerint, itt-ott a presbyterek által is támogatva mindent megtettek.

Házasságot nem kötött egyháziilag a tiszta párok közül: Biharon 3 pár, Hegyközcsetár 3 pár, Nagyváradon 99 pár, Siter 1 pár, összesen 106 pár. Lelkész és presbyterek igyekeztek őket az egyházi házasságkötésre rábírni, de több esetben eredménytelenül. Nagyvárad ezen pontnál megjegyzi, hogy az illetők vagy visszautasították az egyházi esketést, vagy nem is voltak feltalálhatók.

A vegyes párok közül reverzálist adott javunkra 3, kárunkra 5, ezen adat azonban nem tüntetheti fel a tényleges állapotot aminek oka az, hogy az új kultusztörvény szerint a reverzális megkötések megszűntek, illetve a lelkeszi hivatalok tudomására nem juthatnak. A lelkészek és presbyterek igyekeznek egyházunk érdekeit megvédeni, azonban nyilvántartás ezekről még mindig csak 12 egyházközségben van vezetve, 7 egyházközség azt feleli, hogy nincs nyilván tartva, 11 pedig ezen kérdésre feleletet egyáltalán nem adott.

Mellőzték a keresztelest: Biharon 1, Hegyközkovácsi 3, Nagyvárad 1, Nyüved 1, összesen 6 esetben.

A temetést nem mellőzték egy egyházközségben sem.

Sérelmet egyházaink sehol sem szenvedtek, csak Nagyszántó jegyzi meg azt, hogy az összejövotelt a politikai hatóságtól még mindig kérvényezni kell.

II. Az egyházközségek külélete.

Az egyházi adózók száma 13.293, a választóké 7749.

Bár a nehéz és nyomasztó gazdasági helyzet részben magyarázza az egyházi adózók és választók száma közötti nagy differenciát, mégis feltűnően nagy a különbség különösen Biharon [adózó 559, választó 271], Hegyközcsetáron [adózó 349, választó 211], Hegyközpályiban [adózó 310, választó 124], Hegyközujlakon [adózó 237, választó 89], Mezőtelegden [adózó 436, választó 194], Nagyváradon [adózó 6066, választó 2909], Pusztaujlakon [adózó 155, választó 83]

Siter [adózó 313, választó 154], amely egyházközségeknél a hiveknek fele, sőt itt-ott egyharmada sem tett idejében eleget az egyházi közteherviselési kötelezettségének.

Egyházközségi közgyűlés minden egyházközségben van.

A presbyterek száma összesen 425.

A lelkészi iroda a szükséges naplókkal minden egyházközségben fel van szerelve s a lelkészek úgy ezeket, mint az anyakönyveket és a presbyteri jegyzőkönyveket mindenütt tisztán pontosan és törvényszerűen vezetik.

Egyházi levéltár minden egyházközségben van. Egyházi vagyonleltár is van mindenütt. Az esperesi látogatásig az új vagyonleltárt elkészítették 13 egyházközségben, a többiekben átdolgozás alatt áll. A változás át van vezetve 13 egyházközségben, a többiekben nincs.

Az ingatlanok mindenütt az egyházak nevében állanak, kivéve Mezőteleget, ahol a temető, Nagyszántót, ahol az agrárföldek és Nagyváradot, ahol a réti imaház nem áll az egyház nevében.

Az agrárreform által elvett földterületek: egyházaktól 115:33 hold lelkészektől 92:50 hold, tanítóktól 1575 hold, összesen 223:58 hold területet.

Az agrárreform által adott földterületek: egyházaknál 191:25 hold, lelkészeknél 301:33 hold, tanítóknál 164:35 hold, összesen 656:93 hold terület. A kapott földet ezidő szerint mindenütt zavartalanul használják. Nagyszántó megjegyzi, hogy a tanítói földből 16 holdat, Nyüveden pedig 6:5 holdat visszavettek. Tekintettel arra, hogy az agrárreform által adott földek visszavevésére a közelmúltban több egyháznál kísérlet történt, kérem nyomatékosan felhívni az egyházi vezetőség figyelmét arra, hogy minden ilyen, bármily oldalról jövő törekvést éber figyelemmel kísérjenek s ha legkisebb gyanu merül is fel, azonnal tegyenek jelentést az esperesi hivatalba, hogy a megfelelő intézkedések idejében megtétessenek.

Az egyházközségek kezelésében levő tőkék és alapítványok együttes összege 2.400.736 lei 24 bani. Minthogy az egyházlátogató bizottság Paptamásira nézve megjegyzi, hogy az egyházi értékek [tőkék, alapok] kezelése tarthatatlan, azoknak szinte a lassu elenyészésére vezet, kérem idevonatkozólag a közgyűlésnek megfelelő intézkedését.

Az egyházközségeknek magtárjuk van: Borson 386

kg. buza, pénzértékben 21,860 lei, Fugyiban terményben 175 köből és 34 liter buza 87,500 lei pénzértékben, Hegyközsáron 38'60 mm. buza 23,196 lei értékben, készpénz 8015 lei, együtt 31,211 lei. Hegyközüjlakon 1710 lei készpénzben, Kisszánton terményben 5000 liter buza 25,000 lei pénzértékben, Mezőtelkiben 550 kg. buza, továbbá kötvény és részvényben 9000 lei, az összes pénzérték 11,200 lei, Nagyszánton 67 mm. 48 kg. buza és 50 mm. csős tengeri, pénzértékben 42,000 lei. Nyüveden 41 mm. 90 kg. buza és 9129 lei 81 bani készpénz, összes pénzérték 30,079 lei 81 bani, Paptamásiban 32 köből 21 liter rozs buza, 27,405 lei pénzértékben, Pósalakán 24 köből 1 véka buza 12 000 lei pénzértékben és Váradlessen 24 mm rozs-buza 6000 lei pénzértékben. Az összes pénzérték 295,965 lei 81 bani. Ezen pontnál megjegyzem, hogy vannak egyházközségek, amelyek a terményeknek pénzbeli értékét, továbbá a pénzintézetnél vagy kötvényben elhelyezett készpénz összegeket külön külön nem tüntetik fel. Kérem ezt elrendelni, továbbá még egyszer és utoljára fegyelmi felelősség terhe mellett felhívni azon egyházközségeket, amelyek dacára közgyűlésünk sorozatos rendelkezéseinek, még mindeztideig nem tették, hogy a literes számítás helyett a súlyegység szerinti számítást a folyó évben feltétlenül vigyék keresztül.

Az egyház tőkepénzei és terményei kamatozás végett helybeli hitelszövetkezeteknél, nagyváradi pénzintézeteknél és a református egyháztagoknál kötvényen 12—25 különböző % ok mellett vannak elhelyezve.

Adóssága van 13 egyházközségnek 961,107 Lei és 61 bani összegben. Különösen nagy a mezőtelegdi egyházközség adóssága, amely 180,000 Lei összeget tesz ki. Kérem ezen egyházközség presbyteriumát megfigyelmeztetni, hogy minden anyagi erőforrás kihasználásával igyekezzenek ezen nagyösszegű váltó adóságuknál ne csak tisztán a kamatot fizetni, hanem a tőke törlesztésére is bizonyos összeget minden évi költségvetésbe felvenni. Általában kérem elrendelni, hogy mindazon egyházközségek, amelyeknek adósságuk van, minden év végéig tegyenek pontos és kimerítő jelentést az esperesi hivatalnak, annak megnevezésével, mennyi az adósság összege, milyen %-ék mellett

mennyi kamatot fizetnek, hova, vagy kinek tartoznak s mennyit fizettek kamatra és törlesztésre?

Jogerős költségelőirányzata van az 1930. évre az esperesi látogatásig 18 egyházközségnek, melyek közül 14 egyházát a látogatásig az esperes látta is. Az egyháztagokra kivetett adóösszege pénzben 2251 220 Lei 25 bani, amely összegből Bihar, Élesd, Hegyközpályi, Mezőtelegd és Nyüved adóösszegei hiányoznak, mivel az egyházlátogatásig a kivetés még nem történt meg. Terményben 22,422.5 liter és 113.47 mm buza 30.47 mm. tengeri és 1035 liter zab. A kivetett adóösszeg az évi szükségletet fedezi 19 egyházközségben, nem fedezi négynél, hét egyház ezen kérdésre nem felel

Az egyházközségek múlt évi számadásait az egyházmegyei közgyűlés az 1930. évi április 29 iki gyűlésen jóváhagyta 20 egyházközségnél, 10 egyházközségét azonban nem, minthogy számadásaikat a törvényes határidőig nem terjesztették be. Ezen pontra nézve a számvevőszék külön megteszi részletes jelentését.

Az egyházközségek értékei, klenódiumai és betétkönyvei a vizitáció alkalmával mindenütt számonvétettek, kivéve Bihart, ahol az egyházi értékeket nem tudták megvizsgálni, mert az egyházgondnok, dacára annak, hogy a lelkész felrendelte, nem jelent meg.

A zárszámadás mérlege a beterjesztett számadások összesítő kimutatása szerint:

Bevétel volt pénzben	7 811 304	Lei	81	bani
Kiadás „ „	7.568 460	„	88	„
Maradvány:	242,843	Lei	93	bani
Bevétel természetben	88 60	mázsa	5237 7	liter
Kiadás „ „	59 10	„	5237 5	„
Maradvány	29 50	mázsa	—	liter

A templom javításra szorul a következő egyházközségekben: Hegyközpályi, Hegyközüjlak, Nagyszántó, Nagyváradujváros, Nagykakucs és Paptamási i egyházközségekben; 18 egyházközségben jókarban, 5 egyházban tűrhető állapotban van.

A lelkészlakás jókarban van 19 egyházközségben, javításra vár Nagyszántó, Paptamási, Pelbárthida és Rév

egyházközségekben, türhető 4 egyházban, Hegyközujlakon és Köröskisjenőn rossz, Nagykakucson lakhatatlan.

Az iskolai épület javításra vár Paptamási és Pelbárhidán, Nagyszántón újra építendő, Biharon a melléképület, a többi egyházközségben jókarban, Hegyközsárdobágyon türhető állapotban.

Új építkezésre költöttek az egyházak összesen 173,609 L.

Épületek jókarban tartására kiadatott összesen 587,171 L.

Tűzkár ellen egyházaink épületei 20.260,713 Lei értékben vannak biztosítva. A biztosítási összegeket az esperesi látogatás megfelelőnek találta 18 egyházközségnél. Nem találta megfelelőnek: Biharszentjános, Mezőtelki, Örvénd, Paptamási, Pelbárhida, Pósalaka, Siter és Szalárd egyházközségekben. Ezen kérdésre nem felelnek: Jákóhdos, Hegyközkovácsi, Hegyközpályi, Köröskisjenő, Nyüved és Örvénd. Az egyházlátogató jegyzőkönyvek megjegyzési rovatába a bizottságok a biharszentjánosi, paptamási i, pelbárhidai, pósalaki presbyteriumokat a megfelelő értékre való felemelésre utasította. A többi egyházközségekre vonatkozólag intézkedés nem történt, kérem a közgyűlés idevonatkozó határozatát. Ezen kérdés mellett nem mehetek el anélkül, hogy rá ne mutassak ama szomorú jelenségre, melyszerint egynéhány egyházközségünk a tűzbiztosításnak évi díját csak többszörös sürgetésre fizette ki, holott a biztosító intézet tűzkár esetén az ilyen egyházaknak semmiféle kártérítési összeget nem fizet. Kérem az egyházközségek vezetését a legnyomatékosabban megfigyelmeztetni, hogy a mulasztásból eredő károsodásért a presbyterium mellett a lelkészt és gondnokot is felelőssé teszi.

A múlt évről a belhivatalnokok ki vannak fizetve 21 egyházközségben. Hátralékban vannak: Bihar 42,860 Lei, Hegyközpályi 23,251 Lei, Hegyközujlak 7000 Lei, Hegyközsárdobágy 12,000 Lei, Mezőtelki 5360 Lei, Nagyszántó 18,100, Lei, Pelbárhida 25,665 Lei, Siter 15,296 Lei, Örvénd az összeget nem tünteti fel. A többi egyházközségnél ki vannak fizetve. A ki nem fizetés oka a nagymérvű adóhátrány, a nehéz gazdasági helyzet és a hivek közönyössége.

Egyházkerületi és egyházmegyei különféle járulékok címén hátralékban van 20 egyházközség 97,379 Lei összeggel. A hátralékban maradás oka nagyfokú adóhátrány, pénzhány, nagyobb építkezés. Biharpüspöki felelete, hogy

nincs fedezete. Külön ki kell emelnem itt Siterf, amelyik egyházközség még az 1928. 1929. évi egyházmegyei járulékkal is hátralékban van, ami az egyházi vezetőség nagyfoku indolenciájára mutat. Hiába van az esperesi sorozatos sürgetés, több egyházközség könnyen napirendre tér fölötte. Kérve kérem a közgyűlést, keressen valamelyes büntető szankciót, mert az ilyen nagyfoku mulasztások által egyházmegyei pénztárunk mérlege megbillen s a rendes időben nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségeinek.

Az egyházközségek közül segélyeket kaptak:

Élesd	10,000	Lei községtől
Fugyivásárhely .	5,000	" "
Jákóhodos . .	4,000	" "
Hegyközkovácsi	10,000	" "
Száldobágy . .	1,000	" Takarékoság nagyv. pénzint.
Mezőtelegd . .	40,000	" községtől
Nagyszántó . .	12 000	" "
Nagyvárad . .	40,000	" várostól
Örvénd	8,000	" községtől
Pósalaka . . .	2,000	" "
Rév	5 149	" lelkésztől
Váradless . . .	2,955	" vármegyétől

Összesen: 143,104 Lei

Ezenkívül a paptamási i egyház a politikai községtől 50 köbméter tűzifát kapott segélyként. A segélyezések címe templomrenoválás, iskolajavítás és kulturális segély. A többi egyházközség semmiféle segélyben nem részesült.

Az egyházközségek közül pere csak Nagyváradnak van pár kisebb jelentőségű bérleti ügyből kifolyólag.

A temetők az egyházak tulajdonát képezik mindenütt, kivéve Fugyi, Fugyivásárhely, Nagyszántó, Siter és Váradless egyházközségeket, ahol a községé, Hegyközcstárt, ahol az új temető a legelőbirtokosságé, Nagyváradon, ahol csak a velencei az egyházé, a többi a városé. A temetők minden egyházközségben kellő gondozás alatt állanak, kivéve a paptamási-it.

III. Az egyházközségek iskolai ügyei.

Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk az iskolafenn-tartó egyházközségek iskoláinak szellemi és anyagi állapo-tával, a dékáni látogatások s az ezek alapján megtett tan-ügyi bizottsági jelentés, illetve Kiss Károly tanügyi bizott-sági elnök urnak részletes, iskolai ügyeinek legapróbb rész-leteire is kiterjeszkedő előterjesztése alapján foglalkozván, a szükséges rendelkezéseket megtette, hivatalom pedig az utasításokat és rendeleteket részint körlevélben, részint jegyzőkönyvi kivonatokban az érdekelt egyházközségekkel, illetve tanítókkal közölte. Mindezekre tekintettel most rész-letekbe nem bocsájtkozom, csak nagy vonásaiban érintem iskolai ügyeinket.

Az évvégi iskolalátogatásról szóló bizottsági jelentések általánosságban megnyugtató képet adnak iskoláink szel-lemi és anyagi állapotáról s tanítóink a legtöbb egyházköz-ségben szellemi és fizikai erejük teljes latbavetésével igye-keznek kötelességeiket teljesíteni. A bizottság jelentése sze-rint a bihari és paptamási-i iskolákat ragályos betegség miatti szünet, Köröskisjenőben az állami iskolánál a ref. hittan és énektanítást a növendékek fenn nem léte miatt nem lehetett megvizsgálni. Az előbbi eset vis maior, az utóbbi azonban, vagy a fegyelem hiányának, vagy a szü-lők nagyfoku közömbösségének tudható be Köröskisjenőn már más alkalommal is megtörtént az, hogy a vizsgálatkor két-három növendék volt jelen. Kérem az egyházi vezető-séget nyomatékosan megfigyelmeztetni, hogy ilyen eset a jövőben elő ne forduljon s kövessenek el mindent, hogy a szülők a hittant és énektanítástól ne tartsák vissza gyerme-keiket éppen ott, ahol a négy tanerős állami iskolában ma-gyar tagozat nincs.

Ismételten rá kell mutatnom arra, hogy vannak egy-házközségek, amelyek tanítóinknak csekély fizetésüket is csak nagy késedelemmel, gyakori felhívások és felettes ha-tósági rendelkezések után szolgáltatják ki, amit ugyan a nehéz és nyomasztó gazdasági helyzet, falusi gazdálkodó népünket különösen érintő gazdasági krízis némileg ma-gyaráz, de ez mégsem involválja azt, hogy egyes egyház-községek minden más szükségleteinek kielégítése után, sok-szor évek múltán tegyenek eleget ezen elsőrangú köteles-

ségüknek s közönyösen nézzék, hogy belhivatalnokaik sokszor kölcsön pénz mellett tengessék az amugy is annyi zaklatással teljes életüket, végezzék nehéz, kettős munkát igénylő kötelességeiket.

Egyik közmondás azt mondja: „Az én házam, az én váram”. Iskoláinkra vonatkoztatva azt mondhattuk, hogy azok a mi váraink, erősségeink. Ha valaha, ezen nagy történelmi időben, a mi felekezeti iskoláink azok a várak és erősségek, amelyeknek falain belül hitünk és fajunk drága szellemi kincsei megőrzésre találunk. Ne adjuk fel ezeket a várakat, bármennyire zug és kavarog körülöttünk az örvény s bármilyen erővel csapdossa annak falait az idő kedvezőtlen szele, sőt minden lelki és anyagi erőnk megfeszítésével igyekezzünk kulturális intézményeinket nemcsak fenntartani, hanem tovább is fejleszteni, átérezvén azt, hogy hitünk és fajunk megmaradása iskoláinkkal áll vagy esik.

Nem hallgathatom el itt azonban azt sem, hogy még mindig vannak tanítóink, akik bár teljes tudatában vannak annak, hogy változott történelmi helyzetünkben az állam nyelv bírása s az ezen nyelven való eredményes tanítás elengedhetetlen feltétele felekezeti iskoláink fennmaradásának, dacára közgyűlésünk többszöri jóakaratu felhívásának, az államnyelv elsajátításában nemcsak nem buzgólkodnak, hanem a nostrifikáló vizsgákon meg sem jelennek s ezáltal iskoláink érdekeit nemcsak, hogy nem szolgálják, hanem fennmaradását egyenesen veszélyeztetik. Kérem még egyszer és utóljára megfigyelmeztetni azokat, akiket illet, hogy ebbeli kötelességöknek minden szellemi erő összesedésével igyekezzenek a legrövidebb időn belől eleget tenni annyival is inkább, mert a vizsgázás lehetőségének végső terminusától csak hónapok választanak el.

Ezen általános vonatkozásu előterjesztésem után részletes jelentésemet iskoláinkra vonatkozólag a következőben van szerencsém megtenni:

Református felekezeti iskolát tart fenn 20 egyházunk, a többieknél felekezeti iskola nincs.

Az egyházi költségvetésben az egyházközségek együttesen a következő teherrel szerepelnek: elemi iskolánál 1,877,869 Lei, középiskolánál 550,583 Lei, vallástanításnál 172,232 Lei.

Az összes felekezeti iskoláknál rendes tanító van 32, helyettes 10. Rendes tanár 2, helyettes 3, óraadó tanár 4.

Az egyházépítő munkában a tanítók és tanárok vallás- és énektanítással, vasárnapi iskola, bibliakör és nőszövetség vezetésével, továbbá vallásos estélyek tartásával, énekar vezetésével és vallásos ünnepélyeken való szerepléssel vesznek részt.

A vallás és nemzeti tárgyak tanítását úgy az állami, [ének és hittan tanításnál], valamint a felekezeti iskoláknál az évvégi vizsgálat mindenütt megfelelőnek találta. Kiemelendők a következő iskolák, illetve tanítók tanítási eredményei: Biharpüspöki [Albisy Margit, Bódis Ágnes, Herczegh Kálmán], Biharszentjános [Könyvesné], Hegyközüjlak [Bod Ferenc I—II. oszt.] Mezőtelegd [Bulbuk Ilona], Nagyszántó [Czeglédy Sándor], Örvénd [Bogáti Mihály], Pusztajlak [Sándor Lajos] és Nagyvárad összes felekezeti iskolái, illetve tanítóinak tanítási eredményei, amely felekezeti iskoláink kitűnő eredményűnek lettek minősítve. Ezenkívül szintén kitűnőnek lettek minősítve: Bors [Bagoly Bertalan lelk.], Rév [Kulcsár Andor lelk.], Szalárd [Juhos Lajos tan.], és Élesd [Esperes és Kovács Sándor s. lelk.] állami iskolákban a hittan és énektanítás. Ezenkívül van a felekezeti és állami iskoláknál vegyesen 10 jeles és 10 jó osztályzat. Gyengének találta a bizottság a hegyközszáldobágyi és pósalakai felekezeti iskoláknál a tanítás eredményét, amelyek alig ütötték meg az elégséges mértéket is.

Az iskolák felszerelése 14 felekezeti iskolánál törvényszerű; hiányos: Hegyközcsetár, Hegyközszáldobágy, Nagyszántó, Örvénd és Siter egyházközségekben, ezenk érdekse Pósalaka feleletet nem adott.

Egyházlátogatási jegyzőkönyvünk ama kérdésére, hogy milyen az iskolák szellemi állapota, a legtöbb egyház megfelelő feleletet ad, van egyházközség, amely erre a kérdésre szintén nem felel.

IV. Statisztikai adatok az anyaegyházban.

Született törvényes fi	419	nő	430	együtt	849
Született törvénytelen fi	67	nő	56	együtt	123

Összesen : fi 486 nő 486 együtt 972

Állami anyakönyv szerint házasságot kötött tiszta pár 324, vegyes pár 246, összesen 570 pár. Ezen nagy számbeli diferenciát főleg a nagyváradi statisztikai adat okozza, amely egyházközségnél az egyházilag megesküdött tiszta és vegyes pár 111, míg az állami anyakönyv szerint a házasságot kötött tiszta és vegyes pár 297 számot mutat.

Konfirmált fi 153, nő 108, együtt 261

Áttért fi 11, nő 15, együtt 26

Kitért fi 25, nő 36, együtt 61

Lélekszám az anyaegyházban az 1929. év végén fi 22,296 nő 23,521. Összesen: 45,817. Az 1928. év végén fi és nő összesen 45,730 volt, minthogy Mezőtelegd a fi és nők együttes számát tüntette ki, ennél fogva külön a fi és nők számát kimutatni nem lehetett.

V. Statisztikai adatok a szórványokban.

Született törvényes fi 20 nő 15 együtt 35

Született törvénytelen fi 2 nő 5 együtt 7

Összesen: fi 22 nő 20 együtt 42

Meghalt és eltemettetett fi 18, nő 2, együtt 20.

Házasságot kötött tiszta pár 5, vegyes 2, együtt 7. Ezen pontnál az állami anyakönyvi adatokat kimutatni nem lehetett, minthogy egy pár szórványból adat nem érkezett.

Konfirmált fi 3, nő 1, együtt 4

Áttért fi 1, — együtt 1

Kitérés nem volt.

Lélekszám a szórványokban az 1929. év végén fi 779, nő 829, együtt 1608. Az 1928. év végén fi 677, nő 818, együtt 1595.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!
Kissé hosszúra nyúlt részint az egyházlátogatási jegyzőkönyvek és bizottsági jelentések, részint személyes megfigyeléseim alapján készült évi esperesi jelentésem. Sem időt, sem fáradságot nem kímélve igyekeztem a legfinomabb árnyalatig megrajzolni egyházmegyénk szellemi és anyagi állapotának képét. Ha általánosságban nézzük, szemléljük ezt a képet, minden kétséget kizárólag megállapíthatjuk,

hogy egyházi életünk hajója hullámzó vizek felett evez s a különféle eszméáramlatok és nehéz váltságok között keresve keresni kell az erőknél azt az eredőjét, amelyet követve s amelynek ereje által hajtva, egyházi életünk hajója csendesebb vizek, nyugodtabb révpart felé evezhessen.

Rajtunk kívül álló okok, mint valami kiálló kőszirtek meredeznek állandóan felénk s nagyon erős kézzel, tiszta látással, a körülmények helyes mérlegelésével, nemes áldozatkészséggel, gyakran önmegtagadással s szellemi-lelki és fizikai energiák teljes odaadásával kell fognunk s irányítanunk a kormányrudat, hogy zátonyra ne jussunk, szirthez ne ütődjünk s a körülöttünk kavargó örvények annyi mindent elnyelő, megsemmisítő mélységére ne jussunk.

Ámde ne csüggedjünk, a kedvezőtlen jelek között sem veszítsük el egy jobb jövőbe vetett reménységünket. Az Ur hozzánk is szól, mint egykor Izrael népéhez: „Ne félj, mert én veled vagyok; ne csüggedj, mert én vagyok Istened; megerősítelek, sőt megsegítelek és igazságom jobbjával támogatlak”. [Ézs. 41, 10] Lebegjen szemünk előtt népét féltőn szerető, érette szent hevülettel küzdő, lángoló lelkületű Ézsaiás prófétának ama biztató szava, hogy bár: „elfáradnak az ifjak és meglankadnak, megtántorodnak a legkülönbek is; de akik az Urban biznak, erejük megújul, szárnyrakelnek, mint a saskeselyű, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el! [Ézs. 40, 31.]

Forrjon össze a szivünk ebben a hitben, szentelődjék meg minden munkánk a szeretet, igazság és békeesség szent jegyeiben, az Ur megfogja magát dicsőíteni bennünk és általunk e szomorú világban is egyházunk és népünk életében.

Ebben a megerősítő hitben kérve egyházmegyénk minden vezető tagjának további bizalmát, jóindulatu támogatását s kérve jelentésem jóváhagyó elfogadását s a szükséges rendelkezések megtételét, vagyok a

Nagytisztelatu és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlésnek

Alešd—Élesd, 1930 szeptember 11.

aláíratos szolgálja:

Vadai Béla,

esperes.

1. Tekintettel arra, hogy az egyházlátogatások alkalmával a már múlt évben elrendelt közgyűlési határozat ellenére a presbiteri gyűlések csak igen kevés helyen tartattak meg, közgyűlésünk fegyelmi felelősség mellett utasítja az egyházközségek presbitériumainak tagjait, hogy az egyházlátogatások alkalmából összehívott presbiteri gyűlésen megjelenni törvényszerű kötelességüknek tartásuk. A bihari és pelbárhidai gondnoknak az egyházlátogatások alkalmával való távolmaradásukat igazoló jelentését közgyűlésünk tudomásul veszi.

2. Közgyűlésünk megnyugvással veszi tudomásul, hogy az istentiszteletek látogatása vasár- és ünnepnapokon némi emelkedést mutat az előző évihez képest, de másrészt sajnálattal értesül, hogy a hétköznapi istentiszteletek tartásánál még mindig közönyösség mutatkozik nem annyira a lelkészek, mint inkább a hívek részéről. Elrendeli azért közgyűlésünk, hogy a lelkészek és presbiterek minden eszközt megragadva, személyes ráhatással is igyekezzenek a hívekkel a hétköznapi istentiszteletek látogatását megkedveltetni.

3. Örömmel értesül közgyűlésünk, hogy a vasárnapi iskolai oktatás négy egyház kivételével mindenütt megindult s ezekben is vagy a lelkész, vagy a helyiség hiánya miatt nem működik, amely akadályok a közeljövőben remélhetőleg elhárulnak. Utasítja azonban a lelkészeket, hogy a vasárnapi iskolák vezetésében lehetőleg aktív részt vegyenek.

4. Megülközéssel értesül közgyűlésünk, hogy múlt évi őszi közgyűlés határozata ellenére Bihar, Biharszentjános, Fugyi, Fugyivásárhely, Hegyközüjlak, Kisszántó, Mezőtelki és Pelbárhida egyházakban a

bibliakör még mindig nincs megszervezve. Fegyelmi felelősség mellett elkötelezi közgyűlésünk nevezett egyházak lelkészeit a bibliaköröknek december 1-ig való megszervezésére és ennek megtörténtéről az esperesi hivatalnak teendő jelentéstételre.

5. Örömmel értesül közgyűlésünk, hogy a nőszövetség 12 egyházközségben már megalakult és működik. Elkötelezi a többi egyházközségeket is a nőszövetség mielőbbi megszervezésére.

6. Örömmel értesül közgyűlésünk a hivek áldozatkészségéről, amely a mai nehéz viszonyok között is csaknem háromnegyed millió lei adományban mutatkozik.

7. Hogy az urvacsorával élő presbiterek statisztikája pontos kimutatásokat tartalmazzon, utasítja közgyűlésünk a lelkészeket, hogy az urvacsorával élő presbiterek neveit minden egyes urvacsoraoszláskor pontosan jegyezzék, illetve jegyeztessék fel.

8. Közgyűlésünk a szektáriusok számának pontos kimutatása végett felterjesztést intéz az egyházkerületi közgyűléshez, hogy az egyházlátogatási jegyzőkönyv 21. pontja oda módosíttassék, mely szerint statisztikánknál az összes szektáriusok száma külön-külön s az évenkénti kiváltak száma szintén külön legyen felüntetve.

9. Tekintettel arra, hogy az agrárreform által adott földek visszavevésére a közelmúltban több egyháznál kísérlet történt, közgyűlésünk utasítja a lelkészeket, hogy ahol ilyen irányu lörekvésről tudomást szereznek, haladéktalanul legyenek jelentést az esperesi hivatalnak.

10. Az egyházlátogató-bizottság jelentése alapján utasítja közgyűlésünk a paptamási-i egyház vezetőségét, hogy az egyházi értékek (tőkék, alapok) kezelésénél

a szükséges körültekintéssel és óvatossággal járjanak el s azokat csak a meghatározott célra fordítsák, mert különben a legkisebb károsodás esetén az egész presbitérium anyagilag tétetik felelőssé.

11. Közgyűlésünk utasítja azon egyházközségek vezetőségét, ahol magtárak vannak, hogy számadásaikban a literes számítás helyett a súly-egység szerinti számítást a folyó évben lehetőleg vigyék keresztül.

12. Közgyűlésünk megfigyelmezteti a mezőtelegi egyház presbitériumát, amelynek 180,000 Leies adóssága van, hogy ezen váltóadósságuknál igyekezzenek ne csak tisztán a kamatot fizetni, hanem a tőke törlesztésére is bizonyos összeget minden évi költségvetésbe felvenni. Általában elkötelezi mindazon egyházközségeket, amelyeknek adósságuk van, hogy minden év végéig tegyenek jelentést az esperesi hivatalnak: mennyi az adósság összege, milyen % mellett, kinek tartoznak s mennyit fizettek kamatra és törlesztésre?

13. Közgyűlésünk utasítja Mezőtelki, Siler és Szalárd egyházközségek vezetőségét, hogy a tűzbiztosítási összegeket a tényleges értéknek megfelelően emeljék fel. Egyben ismételten felhívja az összes egyházközségek vezetőségét, hogy tűzbiztosítási díjaikat minden év január hó 31-ig fizessék be a kerületi pénztárba, mert a mulasztásért a presbitérium mellett a lelkész és gondnokot is felelőssé teszi.

14. A sileri egyház presbitériumát utasítja közgyűlésünk az egyházmegyei járulékok immár három évi hátralékának dec. 1-ig való kifizetésére. Ellenkező esetben az esperes megbizottja fog a helyszíntre kiszállani a járulékok inkasszálása végett, amely költség a mulasztókat fogja

terhelni. Minthogy pedig az egyházi adók behajtásáért a lelkész és presbitérium gyűlölködésnek vannak kitéve a hívek részéről, közgyűlésünk felterjesztést intéz az egyházkerületi közgyűléshez, hogy az egyházak vezetőségeit megkimélve találjon módot az egyházi adók behajtására.

Utasilja közgyűlésünk a köröskisjenői egyház vezetőségét, hogy mindent elkövessenek arranézve, hogy az iskolás gyermekek az ének és hittan tanításán részt vegyenek s az egyházlátogatások alkalmával a vizsgálaton megjelenjenek.

16. Utasilja közgyűlésünk a felekezeti iskolával bíró egyházak vezetőségét, hogy az amugy is sok nehézséggel küzdő tanítók fizetéseit pontosan szolgáltassák ki. Idevonatkozólag fenttartja tavaszi közgyűlési határozatát. Ugyanakkor figyelmezteti azokat a tanulókat, akik román nyelvű vizsgát még nem tettek, hogy ebbeli köteleességüknek a legrövidebb időn belül igyekezzenek eleget tenni annál is inkább, mert a vizsgázás lehetőségének végső terminusától már csak pár hónap választ el.

68. szám. Olvaslatoit az esperes időszaki jelentése:

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Mielőtt még tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk óta elnökségi és esperesi hatáskörben végzett intézkedésekről beszámolnék, két halálesetről kell fájó szívvel megemlékeznem.

Legutóbbi közgyűlésünk óta két nagy veszteség érte református Sionunkat. Amidőn ezen veszteségekre gondolunk, fájdalmasan rezdül át szívünkön a próféta szava: „Hullnak az erősek, a Libánon cédrusait tördeli a szélvész!” Kidőlt egyházkerületünk egyik hatalmas oszlopférfia, világi feje, az örökkévaló hajlékokba költözött Domahidy Elemér a királyhágómelléki egyházkerület főgondnoka. Ezen vesz-

teségünkre gondolva a nagy Ézsaiás próféta szavaival eképen szólhatunk: „Az Ur, a seregeknek Ura elveszi Jeruzsálemből és Judából a hatalmast és hadakozót, a birót és prófétát, a jövőendő meglátóját és a vén embert, a becsületest, a tanácsost, az ékesen szólót.” [Ézs. III. 2—5.] Kerületi főgondnokunkban elvesztettük azt a férfiut, aki az egyetemes papság elvét nemcsak vallotta és hirdette, hanem élte is. Elvesztettük benne a bölcs vezért, hitünk-fajunk egyik oszlopférfiát, a széles látókörű, a tiszta, éleslátású, egyházát-faját lángolón szerető, érette élete utolsó szakaszáig ernyedetlen munkássággal küzdő, ha kell harcoló és bátran sikraszálló vezérférfiát. Nagy halottunk temetése folyó év július hó 22-én ment végbe Szatmáron, illetve Domahidán. Temetésén a bihari egyházmegye képviselőtében elnöktársammal együtt megjelentem, külsőleg is dokumentálva egyetemes, mély és igaz részvétünket.

A másik veszteség közelebbről érte egyházmegyénket dr Bodnár Gábor jákóhodosi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró és egyházkerületi képviselőnek f. év szeptember hó 9 én történt elhunytával, akit életének legszebb korában, munkabíráskodásának teljességében ragadott ki soraink közül a kérlelhetetlen halál. Veszteségünk itt is nagy. Elvesztette benne a jákóhodosi egyházközség példás szorgalmu, kötelességét mindig hiven és mintaszerűen teljesítő, nemes és magasztos célok felé törő hűséges jó pásztorát; elvesztette benne lelkészi karunk a talentumokkal olyan szépen megáldott, az isteni kegyelem által hittel, tudással olyan gazdagon megajándékozott egyik kiváló munkás tagját. Elvesztette benne egyházmegyénk egyik bölcs, széles látókörű, magasztos hivatását nemesen átérző, egyetemes egyházunk érdekeiért mindig lelkesen küzdő tanácsbíráját. Minthogy a boldogult Nagyvárad egyik kórházában hunyta le örök álmra szemeit, földi porrészeit Nagyváradon a Rulikovszky-temetőben helyeztük el örök nyugalomra a hívek, a lelkészi kar, az egyházmegye tisztikarának nagy és igaz részvéte mellett. Koporsójánál Sulyok István püspök, Tarnóczi Lajos bihari lelkész és az esperes hirdették a vigasztalás Igéjét. Mindkét halottunk emléke legyen áldott és maradandó közöttünk s örökítsük meg jegyzőkönyvünk lapjain.

E szomorú jelentéssel kapcsolatban kérem a közgyűlést, hogy dr Bodnár Gábor elhalálozásával megüresedett

lelkészi tanácsbírói tisztségre a szavazást elrendelni, az egyházkerületi képviselői, belmissziói előadói tisztségekre, továbbá az V. t. c. permanens bizottság egy tagjára a szavazást, illetve a választást még e gyűlés folyamán meg ejteni sziveskedjék; jelentem továbbá, hogy a lelkész nélkül maradt jákóhodosi egyházközség időközi vezetésével Surányi Lajos szalárdi lelkész urat bízam meg és rendelttem ki, aki azonban hivatkozással magas korára és gyakori gyengélkedésére, ezen megbízást nem vállalta; dacára annak, hogy a kirendelés tisztán esperesi hatáskörbe tartozik, kérem a közgyűlést, hogy nevezett egyházközségünkbe a kegyeleti félévre helyettes lelkészt kirendelni méltóztassék.

2. Mult ülésről távolmaradt Török Győző világi tanácsbíró és a mezőteleghi egyházközség világi képviselőjét igazolásra hívtam fel, akik távolmaradásukat betegségre hivatkozással hitelérdemlőleg igazolták.

3. Jelentem a közgyűlésnek, hogy a nyüvedi f. évi hó 27-én megtartott második lelkészválasztás alkalmával közfelkiáltással Bódi Mihály börvelyi esperesi segédlelkész lett megválasztva. Minthogy a választással megbízott dr. Bodnár Gábor és Bartos Adorján tanácsbíró urak jelentéséből s a választási jegyzőkönyvből a választást a törvénnyel megegyezőnek találtam, az esperesi koncessát kiadtam s minthogy Bódi Mihály a lelkészi állás elfogadása mellett nyilatkozott, ünnepélyes beiktatását június 1-re kitűztem s azt nevezett tanácsbíró, továbbá Tunyogi János beszolgáló lelkész urak jelenlétében személyesen végeztem, amely bensőségteljes ünnepség alkalmával s azóta is örömmel tapasztaltam, illetve tapasztalom, hogy a nyüvedi egyházközségünkben kezd a jó rend és békesség helyreállni s az új lelkész személye garancia arra nézve, hogy ezen egyházközségünk szellemi és anyagi téren a romok eltakarítása után a fejlődés útjára lép.

4. Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk óta a segédlelkészek elhelyezésénél a következő változások történtek: Csernák Béla nagyváradi lelkész, egyházkerületi főjegyző ur mellé a Máramarosszigetre távozott Szabó Géza helyébe külföldi tanulmányutjáról hazaérkezett Kiss Bertalan volt segédlelkész, az erdélyi egyházkerületbe távozott Keresztes Sándor helyébe Surányi Lajos szalárdi lelkész ur mellé Szücs István végzett theológus a Főtitkár Püspök ur által

f. év július 1-i joghatállyal kirendeltetvén, részökre a fakultációt kiadtam.

Itt említem meg, hogy tekintettel a paptamási-i egyházközségünkben levő nehéz helyzetre, amelyről később részletesen beszámolok, Csernák Béla püspökhelyettes urat felkértem, hogy július 1-től kezdődőleg ideiglenes minőségben Tunyogi András külföldi tanulmányutjáról hazaérkező s első lelkészképesítő vizsgát tett atyánkfiát rendelje ki; minthogy helyettes püspök ur kérésemet teljesítette, nevezett segédlelkésznek a felhatalmazást megadtam azzal, hogy az egyház adminisztrálásával továbbra is Tunyogi János nagyszántói lelkész urat bízom meg.

5. Legutóbbi közgyűlésünk óta a tanítói karban a következő változások történtek: hozzájárultam és felhatalmazást adtam arranézve, minthogy a pályázat meghirdetése után fitanító nem jelentkezett, hogy Sarkady Ilona okleveles tanítónő Pósalakán, Székely Irma szintén okl. tanítónő Kisszántón az 1930—31. évre mint helyettes, illetve az egyházkerületi közgyűlés 230—1924. számú határozatában foglalt rendelkezés szemelőtt tartásával mint „ideiglenes rendes“ [titular provizoriu] tanítóként alkalmaztassanak.

Az időközben ideiglenesen Barcsa Mihály lelkész ur által betöltött siteri kisebb tanítói állásra Zagyva Gizella okleveles tanítónő, Hegyközüjlakon kántortanítóvá Hod Ferenc lett megválasztva. Ezen tanítónő, illetve tanító megerősítése és eskütétele tárgysorozatunk külön pontja alatt lesz tárgyalva.

A tanítói választások és változások kapcsán jelentem a közgyűlésnek, hogy Fábri Jenő pósalaki segéd-tanító [ajutor]-nak, — tekintettel arra, hogy a tanítóképesítő vizsgálati kötelezettségének még nem tett elegett, — engedélyt adtam arranézve, hogy folyó év május hó 18-tól június hó 10-ig az iskolai tanítás és a kántori teendők alól mentesítve legyen, megadtam az engedélyt annyival inkább, mivel a presbyterium a behelyettesítésről gondoskodott. Figyelmeztettem azonban úgy a presbyteriumot, mint a helyettesítést végző Babicsák József lelkész urat, hogy a tanítás eredményes végzéséért őket teszem felelőssé.

5.a. Tavaszi közgyűlésünk 5—1930. számú határozatához hiven elnöktársammal együtt dr Miskolczy Albert nagyvárad-i ügyvéd, megválasztott világi jegyző urat felkértük

nyilatkozattételre, minthogy azonban a válasz nem volt kedvező, illetve a tisztség elfogadásánál törvényes akadályok merültek fel, tekintettel arra, hogy nevezett tisztség betöltésénél a megválasztandó személyét illetőleg időközben egységes vélemény nem alakult ki s a jelölést megejteni nem lehetett, kérem a közgyűlést, hogy az új választás elrendelése tárgyában hozza meg határozatát.

6. Elnöktársammal a hegyközkovácsi-i ref. egyházközségnek a szabályszerűen meghozott presbyteri és közgyűlési határozatok, továbbá a bemutatott s az egyházmegyei ügyész s Létai Lajos élesdi építész urak által véleményezett s elfogadásra ajánlt vállalati szerződés és építési költségvetés alapján közgyűlésünk utólagos jóváhagyása mellett, — tekintettel az építkezés sürgősségére, — megadtuk az engedélyt arra nézve, hogy nevezett egyházközség még a nyár folyamán templomát és tornyát mintegy 65,000 Lei költséggel kijavíttathassa s a munkálatot megkezdhesse. Megadta az elnökség az engedélyt, mivel az építési költség a már rendelkezésre álló 60,000 Lei temetőfa árából s 5000 Lei pedig a politikai község adományából fedezetet nyert.

6-a. A nyüvedi ref. egyházközségnek a szabályszerűen meghozott presbyteri és közgyűlési határozatok, továbbá a bemutatott s az egyházmegyei ügyész és Létai Lajos élesdi építész urak által véleményezett s elfogadásra ajánlott vállalati szerződés és építési költségvetés alapján közgyűlésünk utólagos jóváhagyása reményében, tekintettel az építkezés sürgősségére, elnöktársammal megadtuk az engedélyt arránézve, hogy nevezett egyházközség még a nyár folyamán templomát és tornyát mintegy 73,000 Lei-es költséggel kijavíttathassa s annak munkálatát megkezdhesse. Megadta az elnökség az engedélyt, mivel az építkezési költségnek több, mint fele összege a politikai községtől kapott segélyből, a többi pedig az egyháztagokra kivetett rendkívüli egyházi adóból fedezetet nyert.

7. Ugyancsak a nyüvedi ref. egyházközség presbyteriumának névszerint hozott határozata alapján, tekintettel arra, hogy mivel a nagyváradi Andrényi cégnél levő 31,000 Lei anyagár kifizetésének terminusa időközben lejárt s az e célból kivetett pótdó teljes összege még nem folyt be, megadta az elnökség az engedélyt, hogy nevezett egyházközség a még hiányzó 20,000 Lei összeget ideiglenes köl

csönként a nagyváradai „Takarékosság” pénzügyosztálytól felvehesse.

Elkötelezte azonban az elnökség az egyházközséget, hogy a 20.000 Lei-os ideiglenes kölcsön összegét folyó év december hó 31-ig kamataival együtt fizesse vissza nevezett pénzügyosztálynak s ennek megtörténtéről idejében tegyen jelentést az esperesi hivatalnak.

8. Az egyházmegyei gondnok ur távollétében Udvarhelyi Béla tanácsbíró, helyettes gondnok urral engedélyt adtunk a hegyközpályai ref. egyházközségnek arról, hogy a szabályszerűen meghozott presbyteri és közgyűlési határozatok alapján az egyház alapjaiból és alapítványaiból, amely eddig a nagyváradai Takarékpénztár Részvénytársaságnál volt elhelyezve, mint betét győmkölcsözés végett, nevezett egyház maga-magától 19.645 Lei összeget, mint függőkölcsönt kölcsönvehessen abból a célból, hogy azt idős Asztalos Lajos hegyközpályai lakostól épületek javítására ideiglenes kölcsönként felvett 25.000 Lei összegnek részbeni kifizetésére fordíthassa.

Megadta az elnökség az engedélyt, mivel a függőkölcsönnek az alapok és alapítványokból ilyenképen való felvétele az egyházra nézve csak előnyt jelent, amennyiben az egyház saját alapjának fizet magasabb kamatot, továbbá, minthogy ezen függőkölcsön összegének visszafizetése az egyháztagokra kivetett adóból fedezetet nyer.

Elkötelezte azonban elnökség az egyházközséget, illetve presbyteriumot, hogy a kölcsön felvételéről kötelezvényt állítson ki s hogy a fenti összeget az alapokhoz és alapítványokhoz folyó év december 31-ig fizesse vissza s ennek megtörténtéről tegyen jelentést az esperesi hivatalnak. Minthogy a kölcsön visszafizetésénél az elnökség engedélyéből a kamat visszafizetésének elkötelezése kimaradt, esperesi hatáskörömben erre a presbyteriumot utólag utasítottam.

9. A pelbárthidai ref. egyházközségben Máté György a gondnoki tisztségéről lemondván s a lemondást a presbyterium elfogadta, minthogy ezen egyházközségnek esperesileg megerősített választó névjegyzéke nincs azon okból, mert a közig. bíróság által megítélt lelkészi fizetést teljes összegében az egyháztagok nem fizették be s ezzel mind hátralékban vannak; esperesi hatáskörömben, tekintettel arra, hogy az egyházi ügyvitel fennakadást nem szenved-

het, úgy intézkedtem, hogy a gondnoki tiszt ideiglenes ellátásával Szücs Károly volt gondnok s felesküdt presbytert bízom meg. Amidőn ideiglenes intézkedésem jóváhagyását kérem, kérem a közgyűlést arra is, hogy úgy a választói névjegyzék, mint a gondnoki állás betöltésére nézve hozza meg bölcs határozatát.

10. Bár tárgysorozatunk külön pontja alatt a váradlessi missziói egyházközségünk ügye tárgyalás alá kerül, mindamelllett nem hagyhatom ki időszaki jelentésemből ama sorozatos intézkedésemet, melyet ezen súlyos helyzetbe került egyházunk megmentése és fenntartása érdekében eszközöltem. Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk óta három ízben szállt ki intézkedésemmre a váradlessi egyházba bizottság. Az esperesi május havában megejtett vizsgálattal kapcsolatosan az esperessel együtt Kiss Károly tanácsbíró és Vargha László világi jegyző urak újból. Julius 13-án dr Sarkady Sándor tanácsbíró és Dankó József számvéviszéki elnök urak, mely kiszállások alkalmával részint alkalmi templomi beszédek, részint presbyteri és közgyűléseken, sőt hiveket otthonukban felkeresve s egyházi és faji érzésükhöz apellálva igyekeztük a hiveket az egyház fennmaradása érdekében áldozatkészségre bírni s habár az áldozatkészség tüze fel fellobbant egy-egy lélekben, végül mégis abban nyilvánult meg, melyszerint a presbyterium és közgyűlés határozatilag kimondta, amint azt majd tárgyalásunk folyamán később méltóztatnak hallani, hogy Hodor István lelkészüket az agrárreform által elvett földekért mintegy 10.000 Lei értékben az eddig az egyház javadalmát képező 2 hold réti föld, iskolai haszonbér és magtártőke javadalmának átengedése által kártalanítják, a hivek azonban külön megterhelést ebből a célból nem vállálnak. A presbyterium és Hodor István lelkész ur egyszersmind felkért hogy idevonatkozólag esperesi hatáskörömben sürgősen intézkedjem. Én, tekintettel arra, mivel a váradlessi egyháznak fenti határozatok meghozatala s hivatalomhoz való be-terjesztéskor a folyó évre már esperesileg megerősített költségvetése volt s továbbá, mivel a hivekre kirótt s költségvetésbe is beállított 2278 Lei rendes egyházi adó összege, a fenti lelkész kártalanítására fordítandó s mintegy 10.000 Lei összegű költségvetési tételek kikapcsolásával, a szükségletet nem fedezi s az egész költségvetési mérleg

felbillen, — szemelőtt tartva azt, hogy a váradlessi egyháznak a felettes egyházmegyei és kerületi hatóság a közterhek [közig. költségek] viselése alól felmentést nem adott, — így a magam részéről a lelkésznek már ismertetett módon való kártalanításához hozzá nem járulhattam.

Minthogy ezen ügy később külön pont alatt tárgyalás alá kerül, kérem a közgyűlést, hogy úgy a lelkész nehéz helyzetét, mint az egyház fentmaradásának nagy hitbeli és faji érdekét s a hivek szegény sorsát mérlegelve, a legmesszebbmenő jóindulattal hozza meg bölcs határozatát.

11. Szomoruan kell jelentenem, hogy a paptamási-i egyházban a lelkészválasztás és díjlevél ügye még mindig nem jutott nyugvópontra. Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk 11. számú határozatához hiven Tunyogi János nagyszántó lelkész mint beszolgáló lelkész a paptamási-i egyház adminisztrálását átvette. A június hó 1-én tartott választó közgyűlés az egyházmegyei közgyűlés által felosztatott presbytérium helyébe az új presbytérium tagjait részint volt presbyterek, részint más egyháztagokból megválasztotta. Egyházmegyei közgyűlésünk felhívására Balajthy Jenő és Bartos Adorján tanácsbíró urak május hó 11-én megjelentek a helyszínen, amidőn is Balajthy Jenő lelkészi tanácsbíró ur alkalmi templomi beszéd keretében igyekezett a hiveket az egyház iránti hűségre buzdítani. Közben a díjlevél ügyében a paptamásiak küldöttsége a Főtiszt. Püspök urat felkeresték s kikérték atyai tanácsát. Már már úgy látszott, hogy a lelkészi díjlevél-ügy megoldást talál, de minthogy időközben június 19-én Gyenge János szakadár bűnös akcióját tovább folytatván, Paptamásiban ismét megjelent s a hiveket tovább izgatta, a presbytérium bár június 25-én tartott ülésén 79. számú határozatában adott ki ugyan egy lelkészi díjlevelet, azonban ezen lelkészi díjlevél alapján sem lehetett a lelkészi állás betöltése tárgyában intézkednem, annyival is inkább, mivel az augusztus 11-én megtartott díjlevél értékelő-bizottság foglalkozván az ügygel, odahatározott, hogy tekintettel arra, mely szerint nevezett presbyteri határozatban díjlevél változtatásról van szó s így az E. T. I. tc. 115. §, továbbá III. tc. 4—11. és 20. §-a egybevetett értelme szerint, minthogy a díjlevél kérdésében egyházmegyei másodfoku döntés nincs, lelkészi állás betöltése iránt intézkedni nem lehetett. Meg kell még

itt említenem, hogy újabban szeptember 14-i kelettel 15 egyháztagnak (részint presbyterek, részint egyházközségi képviselők) aláírásával egy nyilatkozat lett hivatalomhoz beérkezve s ezen nyilatkozatban 7 pont alatt megnevezik mindazt, amelynek alapján hajlandók a lelkesi díjlevelet kiadni. Ezen nyilatkozatban felkínált fizetés jóformán semmi-
ben sem különbözik a presbytérium 79. számú határozatában lefektetett díjlevél értékétől s így ma is csak ott vagyunk, ahol két évvel ezelőtt voltunk, hogy a presbytérium alkudozás tárgyává tévén a lelkesi díjlevél ügyét, a gyülekezet lelkipásztor nélkül áll.

Itt kell még említést tennem arról, hogy a paptamási-gondnok tisztségéről lemondván, minthogy a presbytérium által előkészített választóközségi gyűlés új gondnokot nem választott, úgy intézkedtem, mely szerint felhívtam a presbytériumot, hogy a gondnoki tiszti ideiglenes betöltésével addig is, amíg őszi egyházmegyei közgyűlésünk ezt az ügyet is megoldaná, kebeléből egy presbytert küldjön ki és biz-
zon meg.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Amint méltóztatnak látni jelentésemből, a paptamási-gyülekezetünkben így az ügyet ad infinitum nem mehetnek. Mi, akik a törvény betartására és betartatására felelősek, erről a bázisról le nem léphetünk s bármennyire fáj is látnunk, rajtunk kívül eső okok miatt egy egyházközségünk belső pusztulását, ismételten hangsúlyozom, hogy csak a kálvini teljes szigorral és erős fegyelmezővel tudjuk az ilyen renitenskedő, felsőbb egyházi hatóságok rendelkezéseit semmibe vevő egyházközségben a rendet helyreállítani. Erős a hitem és szent a meggyőződése, hogy a Gyenge-féle bűnös agitáció kiéli magát s a judási szerepre vállalkozóra s ma már az összmagyarság előtt megbélyegzett hitehagyott árulóra le fog sujtani az igazságnak lángpalosa s a megtévesztett hivek, mint bűnbánó tékozló fiak fognak visszatérni az elhagyott atyai házhoz. Mindezeknek feltárása és részletes előterjesztése után kérem a Közgyűlést, hogy a fegyelem teljes gyakorlása által úgy a lelkesi állás, mint a gondnoki tiszti betöltésére nézve hozza meg bölcs határozatát.

12. Végül jelentem a Közgyűlésnek, hogy egyházközségeink közül a f. évi költségelőirányzatot esperesi jóváhagyás végett még mindeztideig nem terjesztették be: Hegy-

közpályi, Hegyközujlak, Mezőtelegd, Nagyszántó, Paptamási és Pusztaujlak egyházközségek. Kérem nevezett egyházközségeket elkötelezni a költségvetésnek záros határidőn belől való betérjesztésére.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Amint időszakai részletes jelentésemből is méltóztatnak látni, egyik-másik egyházközségünkben a haladás és fejlődés, másutt pedig a teljes stagnálás, sőt hanyatlás jelei mutatkoznak. Sajnos, több helyen maga a vezetőség nem áll hivatásának a magaslatán s vannak helyek, ahol a materiális felfogás béklyói tartják lenyűgözve a lelkeket, s zavarják meg a normális élet menetét s keltik a diszharmóniát a lelkesz, a presbytérium és a hivek között. Mi az anyagiakban való szegénységünk mellett a lelkigazdaságra kell, hogy törekedjünk s minden bajnak a forrását nem kereshetjük tisztán csak a gazdasági válságban s minden sebünket nem takargathatjuk be az annyiszor hangoztatott gazdasági krízis köpenyével. Ne feledjük, hogy a mi vitézkedésünk fegyverei „nem testiek, hanem lelkiek nagy erősségek lerontására.” Ne abban reménykedjünk mi szomoru időnek szomoru emberei, hogy Isten megváltoztatja a külső körülményeket, hanem abban hogy megváltoztatja a szíveket. A mi dicsőséges multunk arról beszél nekünk, hogy, amikor legjobban rengett a föld a lábunk alatt, akkor épültek a legvastagabb templomfalak, amikor legerősebben zugott körülöttünk a vihar, akkor emelték fejüket legbüszkébben égnek a mi csillagos tornyaink.” Fel kell élesztenünk és magasabbra kell szítnunk a régi hitnek a tüztét, azt az imádságos, zsoltáros hitet, amely nehéz idők közepette tudott építeni templomokat, paróchiákat, iskolákat s tisztán tudta tartani s meg is tudta szentelni a családi tüzhelyet. Ne feledjük, hogy a „hit a csodának édes gyermeke”, ne feledjük, hogy a hit csodákat művelt a multban, csodákat művelhet szomoru jelenünkben is. Ha majd a mi szívünk egészen az Uré és az Ő szent fiáé a Krisztusé lesz, akkor majd „kinőnek belőle a nagy boldog csodák s az önző; sivár, materiális szívekből ki fog virágozni az áldozatkészség csodaillatu virága s a reménytelenség és csüggedés sötét borulatán fel fog ragyogni egy jobb jövőnek tündökletes szivárványa” s akkor majd rajtunk is betelik a zsoltáros királynak szava: „Plánták ők az Úrnak házában, a mi Istenünk tornácaiban virágoznak”.

Jelentésem tudomásulvételét s előterjesztésem során a megfelelő intézkedések megtételét kérvén, kiváló tiszteletem kifejezése mellett vagyok,

Élesd, 1930 szeptember 24.

alázatos szolgálja:

Vadai Béla,

esperes.

1. Közgyűlésünk őszinte részvétellel értesül egyházkerületünk főgondnokának, Domahidy Elemérnek haláláról. A megboldogult egyházkerületünknek bölcs világi vezére, egyházát, fáját lángolóan szerető, érte egész életén keresztül ernyedetlen kitartással és munkássággal küzdő, harcoló és bátran sikraszálló vezérfia volt. Emlékét közgyűlésünk jegyzőkönyvében örökíti meg.

2. Mélységes fájdalommal értesül közgyűlésünk dr Bodnár Gábor jákóhodosi lelkész rövid, de súlyos szenvedések után bekövetkezett váratlan haláláról. Dr Bodnár Gábor a jákóhodosi egyházközségnek példásszorgalmu, kötelességét mindig hűségesen és mintaszerűen teljesítő lelkipásztora volt, akiben bihari egyházmegyénk is széles látókörű, magasztos hivalását nemesen átérző, egyetemes egyházunk érdekeiért mindig lelkesen küzdő tanácsbíráját veszítette el. Soha el nem muló emlékét közgyűlésünk halás kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében s az özvegyet őszinte részvétéről jegyzőkönyvi kivonatban értesíti.

Megbizza és felkéri Tarnóczi Lajos bihari lelkészt dr Bodnár Gábor életrajzának jegyzőkönyvünk számára való megírására.

A dr Bodnár Gábor halálával megüresedett lelkészi tanácsbírói tisztségre a szavazást dec. 31-iki hatállyal kitűzi. Egy-

házkerületi képviselőnek a póttagok közül behívja Könyves János lelkészi tanácsbíró, míg az ő helyére póttagnak Szücs László lelkészi tanácsbíró választja meg. Egyházmegyei belmissziói előadói tisztségre Balajthy Jenő lelkészi tanácsbíró, az V. t.-c. permanens-bizottság egyik tagjául Bagoly Bertalan lelkészi jegyzőt választja meg.

A jákóhodosi gyülekezetbe pedig beszolgáló lelkésznek a lelkészi állás betöltéséig Szücs László hkcsatári lelkészt rendeli ki. A szavazatbontó-bizottság tagjaiul a Nagyváradon lakó tanácsbírói kart kéri fel.

3. Közgyűlésünk a múlt ülésről távolmaradt Török Győző világi tanácsbíró és Mezőtelegd világi képviselőjének távolmaradását indokaik alapján igazolja.

4. Közgyűlésünk Bödi Mihály volt börvelyi esperesi segédlelkészt nyüvedi lelkészi minőségében örömmel üdvöli.

5. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy legutóbbi közgyűlésünk óta egyházmegyéinkben segédlelkészi minőségben elhelyezést nyertek: Csernák Béla nagyváradi lelkész, egyházker. főjegyző mellett a külföldi utjáról hazaérkezett Kiss Bertalan volt s. lelkész; Surányi Lajos szalárdi lelkész mellett Szücs István végzett theologus; Paptamásiban külföldi utjáról hazaérkezett Tunyoghy András I. lelkész-képesítő vizsgát tett s. lelkész azzal, hogy a paptamási-i egyház adminisztrálásával továbbra is Tunyoghy János nagyszántói lelkész bízott meg.

6. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy a folyó iskolai évre Sarkadi Ilona okl. tanítónő Pósalakán, Székely Irma okl. tanítónő Kisszántón, mint helyettes, illetve mint „ideiglenes rendes” tanítók alkalmaztassanak. A Hegyközujlakra meg-

választott Bod Ferenc kántorlanítónak és a Siterbe kisebb tanítói állásra megválasztott Zagyva Gizella okl. tanítónőnek megerősítése és eskütétele külön pont alatt tárgyalatott. Fábri Jenő pósalakai segéd-tanítónak május 18-tól június 10-ig a képesítő vizsgálatra szóló felmentését és a felmentéssel kapcsolatos esperesi intézkedést tudomásul veszi.

7. Közgyűlésünk az egyházmegyei világi jegyzői lisztiségre a választást elrendeli és a szavazatok beadásának határidejét december 31-ben állapítja meg.

8. Közgyűlésünk helybenhagyólag veszi tudomásul elnökségnek azon intézkedését, mely szerint a hegyközkovácsi egyház engedélyt nyert arról, hogy templomát és tornyát 65,000 Lei költséggel — mely az egyházközség rendelkezésére áll — kijavíttathassa.

9. Ugyancsak megnyugvással veszi tudomásul közgyűlésünk elnökségnek azon intézkedését, mely szerint a nyüvedi egyház engedélyt kapott arra, hogy templomát és tornyát kijavíttathassa mintegy 73,000 Lei költséggel, mely összeg részint községi segélyből, részint rendkívüli adóból fedezve van.

10. Ugyancsak tudomásul veszi közgyűlés elnökség intézkedését, mely szerint a nyüvedi egyház engedélyt nyert arra, hogy az időközben esedékessé vált 31,000 Lei anyag-ár kifizetésére a kivetelt pótladó beszédéséig 20,000 Leit ideiglenes kölcsönként a nagyváradi „Takarékosság” segély- és takarékszövetkezetből felvehessen azzal, hogy az egyház a fenti kölcsönt december 31-ig nevezett pénzügyintézetnek kamataival együtt fizesse vissza.

11. Tudomásul veszi közgyűlésünk elnökség azon intézkedését, hogy a hegy-

közpályi-i egyház engedélyt nyert arra, hogy saját alapjaiból 19,645 Leit kölcsön vehessen és azt id. Asztalos Lajos hegyközpályi-i lakostól épületek javítására kölcsönként felvett 25,000 Lei összegnek részbeni kifizetésére fordíthassa. Elkötelezi azonban a hegyközpályi-i egyházat, hogy a fenti összeget az alapokhoz és alapítványokhoz december 31-ig kamataival együtt fizesse vissza s ennek megtörténtéről az esperesi hivatalnak tegyen jelentést.

12. Közgyűlésünk helyeslőleg veszi tudomásul esperes azon intézkedését, hogy a pelbárhidai egyházközségben gondnoki tisztségéről lemondott Máté György helyébe a gondnoki tiszt ideiglenes ellátásával Szücs Károly volt gondnokot és felesküdt presbytert bízta meg, hogy az egyházi ügyvitel fennakadást ne szenvedjen. Közgyűlésünk azonban kimondja, hogy mindaddig, amíg a pelbárhidai egyházközségben új választói névjegyzék nem készíthető és új gondnokválasztás nem eszközölhető, addig Máté György részére a gondnoki felmentvény nem adható meg.

13. A váradlessi missziói kör lelkészének segélyezése iránti kérése külön pont alatt tárgyalatván, közgyűlésünk ott hozza meg határozatát.

14. Ugyancsak külön pont alatt tárgyalatván a paptamási-i egyház díjlevélügye, közgyűlésünk ott hozza meg határozatát.

15. Közgyűlésünk elkötelezi Hegyközpályi, Hegyközüjlak, Mezőtelegd, Nagyszántó, Paptamási és Pusztaujlak egyházakat költségvetéseiknek december 1-ig való betérjesztésére.

69. szám. Tárgyaltatott a zsinati bizottságnak az I. tc.-re vonatkozó javaslata tárgyában a permanens-bizottság előterjesztése.

Közygylés a permanens-bizottság előterjesztését a tett módosításokkal elfogadja és azt átvezetésekkel az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni határozza.

70. szám. Tárgyaltatott a nyüvedi lelkészi állás újabb választás által történt belöltésének ügye. Mint-hogy a folyó évi február hó 23-án megtartott lelkész-választáson közfelkiáltással megválasztott Barkász Imre patóházai lelkész a választást nem fogadta el, illetve állásáról lemondott, az egyházmegyei elnökség az E. T. III. tc. 35. §-a értelmében az előbbi pályázat alapján folyó évi április hó 27-re újabb választást rendelt el, melyen közfelkiáltással Bödi Mihály börtvelyi segédlelkész választatott meg.

Egyházmegyei közgyűlés, minthogy a választás teljesen törvényszerű mederben folyt le, Bödi Mihályt lelkészi állásában megerősíti, s lekipásztori munkálkodására Isten gazdag áldását kérve, úgy őt, mint a nyüvedi egyházközséget a bekebelezési díjaknak befizetésére elkötelezi.

71. szám. Tárgyaltatott Zagya Gizella siteri tanítóvá történt választásának ügye.

Egyházmegyei közgyűlés Zagya Gizellát tanítói állásában megerősíti, tőle az esküt kiveszi, s úgy őt, mint a siteri egyházközséget a bekebelezési díjaknak az egyházmegyei közigazgatási pénztárba leendő befizetésére elkötelezi.

72. szám. Siteri egyházközség betérjeszti 1929. évi augusztus hó 18-án megválasztott Sipos Pál tanító okmányait eskütevés céljából.

Egyházmegyei közgyűlés felhívására Sipos Pál az esküt leteszi.

73. szám. Tárgyaltatott Bod Ferenc hegyközujlaki kántortanítónak történt megválasztásának ügye.

Egyházmegyei közgyűlés Bod Ferencet kántortanítói állásában megerősíti, tőle az esküt kiveszi, s úgy őt, mint a hegyközujlaki egyházközséget a bekebelezési díjaknak az egyházmegyei közigazgatási pénztárba leendő befizetésére elkötelezi.

74. szám. Tárgyaltatott a nagykakucsi lelkészi állás betöltésének és az ujonnan megállapított díjlevélnek ügye. Minthogy ezen egyházközség nagy szegénységgel küzd és államsegélyt a hivek csekély száma miatt nem élvez s így nem lehet kilátás az állásnak rendes lelkésszel való betöltésére, nincs más megoldás, mint helyettes lelkésznek vagy lévitanak beállítása. Ez annyival is minél előbb szükséges, mert Kulcsár Andor lelkész a beszolgáltatást tovább nem vállalja és a hivek az új paróchia küszöbön levő felépítésénél nem nélkülözhetik a lelkészt.

Egyházmegyei közgyűlés az E. T. I. tc. 15. §. e) és az 56. §. k) pontja alapján a nagykakucsi egyházközség presbytériuma és közgyűlése által megállapított módosított díjlevelet, — tekintettel arra, hogy az egyházközség az áldozatkészség legvégső határáig elment annak megállapításánál és a régi díjlevéllel való összehasonlítás szerint a javadalom megcsontítását nem tartalmazza — elfogadja és megerősítés végett az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti. Presbytériumot pedig felhívja, hogy a lelkészi állásnak legkésőbb 1931. évi január hó 1-re leendő betöltése ügyében a szükséges intézkedéseket tegye meg. És ha rendes lelkész nem jelentkezik, úgy állandó lévita-tanítót alkalmazzon, mivel helyettes-lelkésznek beállítása a gyakori változás eshetősége miatt nem ajánlatos; az egyházközség pedig a

paróchia felépítését a jövő év folyamán hajtsa végre.

75. szám. Tanítói díjlevél értékelő bizottság a 84—1930. sz. egyházkerületi rendelkezés értelmében beterjeszti azon egyházközségek nevét, melyek a kerületileg megállapított tanítói fizetések minimumát teljesítő képességük teljes kihasználásával sem képesek kiszolgáltatni, illetve azt kiszolgáltatják. Kiszolgáltatják: Nagyvárad, Biharpüspöki, Pósalaka, valamint Bihar Zöld Istvánnak. ~~Nem szolgáltatják ki:~~ Bihar Kuki Zoltán, Nyiri Margit és Baloghné Brunner Ilona részére, Bihar-szentjános, Bors, Hegyközcserék, Hegyközkovácsi, Hegyközpályi, Hegyközsáldobágy, Hegyközüjlak, Kisszántó, Nagyszántó, Nyüved, Pelbárthida, Paptamási, Siter, Mezőtelegd, Pusztajlak, Örvénd. Minthogy pedig a földjárandóságok értékelése közeli egyházközségekben is egymástól nagyon eltérők s ennek következtében a tanítói fizetések még mindig nem állanak a realitás alapján, javasolja bizottság, hogy a földjárandóságok értékelésénél a kataszteri tiszta jövedelem vélessék alapul, melyhez minden állásnál bizonyos % csatoltassék, mint tényleges jövedelmi többlet.

Egyházmegyei közgyűlés a bizottság javaslatát elfogadja, azt a fenti egyházközségek jegyzékével az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti azzal, hogy a Segélyosztó-Bizottság a kerületben levő egyházközségek vezetőségétől bekérendő, tanítói földjárandóságok kataszteri tiszta jövedelmét igazoló bizonylatok alapján állapítsa meg, illetve javítsa ki a tényleges földjavadalom értékét és az ehez csatolandó bizonyos jövedelmi többlet és egyéb járandóságokból álló reális fizetést egészítse ki a minimumig, illetve annak arányos részéig.

76. szám. Tárgyaltatott a váradlessi egyház kérelme a Baldácsy-féle alapítványból való segélyezése tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk a váradlessi református egyházközség kérelmét méltányolja és annak a kerületi közgyűléshez pártoló felterjesztését javasolja, illetve elhatározza.

77. szám. Tárgyaltatott a révi református egyházközség kérelme a Baldácsy-féle alapítványból való segélyezése tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk a révi református egyházközség kérelmét méltányolja és annak a kerületi közgyűléshez pártoló felterjesztését elhatározza.

78. szám. Tárgyaltatott a posalakai református egyházközség kérelme a Baldácsy-féle alapítványból való segélyezése tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk a posalakai református egyházközség kérelmét méltányolja és annak a kerületi közgyűléshez pártoló felterjesztését elhatározza.

79. szám. Tárgyaltatott Hodor István váradlessi lelkész kérelme a Baldács-féle alapítványból való segélyezése tárgyában.

Minthogy Hodor István váradlessi református lelkész agrársérelme mindezideig kedvező elintézését nem nyert, így egyházmegyei közgyűlésünk Hodor István lelkész kérelmét méltányosnak tartja és így annak a kerületi közgyűléshez pártoló felterjesztését elhatározza.

80. szám. Tárgyaltatott Hodor István váradlessi református lelkész kérelme az agrársérelem folytán keletkezett kártalanítás tárgyában.

Minthogy egyházmegyei közgyűlésünk tudatában van annak, hogy a sérelem mindezideig fennáll és így a lelkészi java-

dalom lényeges csökkenése állott be — figyelembevée a váradlessi református egyházközség presbytériumának és közgyűlésének a csatolt jegyzőkönyvi kivonatokban is ismertetett határozatát — közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy az egyházközség már az 1930-ik évre 2 hold réli föld, továbbá az iskola évi bérösszegét és végül 30 köből magtári tőke kamatait átengedi a lelkeszi javadalom kiegészítésére azzal a határozott kikötéssel, hogy az egyházközség presbytériuma egyidejűleg gondoskodni tartozik a közpénztártól elvont fenti tételek más oldalu fedezéséről esetleg pótladó kivetés formájában is és ezen javadalom-kiegészítés csak addig az időpontig állhat fent, ameddig az agrársérelem kedvező elintézését nem nyer. Ezen javadalom-kiegészítés egyelőre a 32 kat. hold föld ellenértékét képezi.

81. szám. Tárgyaltatott a paptamási-i lelkeszi állás díjlevelének ügye.

Egyházmegyei közgyűlés a paptamási-i presbyterium azon határozatát, melyben kimondja, hogy a Tiszántuli egyházkerület 1908. évi május hó 20-án tartott közgyűlésének 159. sz. végzésével megerősített díjlevelet az abban foglalt pontok teljes érvényben tartásával kiadja, elfogadja azzal, hogy az E. T. II. t.c. 6. §. d) pontja értelmében jelenleg díjlevél csonkítás nem áll fent; s elrendeli, hogy az esperes az üresedésben levő lelkeszi állás betöltése iránt az eredeti érvényben levő díjlevél alapján haladéktalanul intézkedjék.

82. szám. Tárgyaltatott a jákóhodosi lelkeszi díjlevél megerősítésének ügye.

Egyházmegyei közgyűlésünk a jákóhodosi református lelkészi díjlevél kiadását a jákóhodosi református egyházközség presbyteriumának 1930. évi szeptember hó 21-én kelt határozatában foglalt pontozatok alapján elfogadja, illetve azt megerősíti azzal a határozott kikötéssel, hogy az egyházközség presbyteriuma a régi díjlevél 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 14. és 16. pontjában foglalt javadalma helyett besorozott 11 kat. hold föld és 536 öl hozadéka az 1925. évben elfogadott díjlevélben megajánlott 20,000 Lei készpénzfizetésnél nem kevesebb s ezért az egyházközség presbyteriuma felelősséget vállal. Egyben pedig utasítja az egyházközség presbyteriumát arra, hogy a lelkészi javadalom céljaira átengedett 11 kat. hold és 536 öl földterületnek jövedelméről az egyházközség közpénzlára javára más oldalról haladéktalanul gondoskodják. Közgyűlésünk megbizsa Esperes urat a lelkészi állás betöltése körüli teendők soron kívüli elintézésével.

83. szám. Tárgyaltatott Türkösi József fugyivásárhelyi egyházlag kegyes adományozási ügye.

Egyházmegyei közgyűlésünk a fugyivásárhelyi egyházközség presbyteriuma és közgyűlése által 1930. szeptember hó 14-én tartott ülésének szabályszerű határozatait jóváhagyja és az azokban felsorolt indokok alapján utasítja az egyházmegyei Ügyész urat az egyházmegyei közgyűlésnek egyidejűleg bemutatott adásvételi szerződéssel kapcsolatos eljárások megtételére s egyben pedig közgyűlésünk a vonatkozó iratokat megerősítés céljából egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

84. szám. Tárgyaltatott a nyüvedi református egyházközség kérelme új adókulcs bevezetése tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk a nyüvedi református egyházközség presbyteriumának 1930 július hó 20-án, valamint az egyházközségi közgyűlés 1930 július hó 27-én az egyházi törvények figyelembevételével adókulcs megváltoztatása tárgyában hozott határozatát jóváhagyja és az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

85. szám. Tárgyaltatott a liszti értekezletnek előterjesztése egyházi pénzügyi felállítására tárgyában.

Egyházmegyei közgyűlésünk az egyházmegyei tiszti értekezlet előterjesztését a felállítandó református pénzügyi felállítására tárgyában oly értelemben veszi tudomásul, hogy ez ügyet napirendről nem veszi le, a kérdéssel továbbra is foglalkozik s megbizza a már erre kiküldött bizottságot, hogy alkalmas időben előterjesztését tegye meg az egyházmegyei közgyűlésnek. Bizottságot dr Bodnár Gábor elhalálása következtében Balajthy Jenő biharpüspöki református lelkésszel egészíti ki.

86. szám. A belmissziói jelentés dr Bodnár Gábor elhalálása folytán tárgyalható nem lévén,

egyházmegyei közgyűlésünk elrendeli, hogy az egyházmegye területén folyó belmissziói munkáról minden gyülekezet lelkipásztora a tavaszi egyházmegyei közgyűlés alkalmával tartandó belmissziói értekezlet elé tegyen pontos és kimerítő jelentést, amikor már remélhetőleg az Egyházkerület által tervbe vett jelentő iverk felhasználásával teheti.

87. szám. Tárgyaltatott számverőszék jelentése a tavaszi egyházmegyei közgyűlésről elmaradt egyházak 1929. évi megvizsgált számadásairól.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számvevőszék jelentése alapján a hegyközsáldobágyi, hegyközujlaki, kisszántói, mezőtelki-i, pusztajlaki és szalárdi egyházak számadásait jóváhagyja. A nyüvedi egyház 1928. és 1929. évi számadásait csak akkor, ha a presbytérium által kifogásolt egy pár kiadási tételre vonatkozólag a kellő felvilágosítás megadatik és a megfelelő nyugtlak beszereztetnek. A számadásaikat még mindeztideig be nem terjesztő mezőtelegdi és nagyszántó egyházakat pedig 500 Lei pénzbírsággal sújtja. A paptamási-i egyházra vonatkozólag, amely egyház számadását még szintén nem terjesztette be, eddigi zavaros állapotára való tekintettel, a pénzbírságtól eltekint. Egyben felhívja a mezőtelegdi, nagyszántói és paptamási-i egyházakat, hogy számadásaikat november hó 1-ig mulhatalanul terjesszék be, ellenesetben egy számvevő fog kiküldetni az említett egyházakba számadásaik elkészítése végett annak terhére, akinek hibájából a számadás nem terjesztetett be.

88. szám. Tárgyaltatott számvevőszék jelentése az egyházak megvizsgált vagyonleltárairól.

Egyházmegyei közgyűlésünk a bihari, biharpüspöki-i, biharszentjánosi, borsi, élesdi, fugyi-i, fugyivásárhelyi, hegyközsátlári, hegyközkovácsi-i, hegyközujlaki, köröskisjenői, nagykakucsi, örvéndi, pelbárthidai, pósalakai, révi, szalárdi és váradlessi egyházak vagyonleltárait megerősíti. A vagyonleltáraikat még be nem terjesztett egyházakat pedig felhívja, hogy

vagyonleltáraikat folyó évi november hó 1-ig terjesszék be az esperesi hivatalhoz megvizsgálás céljából. Egyben elhatározza közgyűlésünk még azt is, hogy felir az egyházkerülethez a vagyonleltáraknak az esperesi irattárak részére még egy példányban való elkészítésének elrendelése iránt, hogy így az évenkénti átvezetés az esperes urak által ellenőriztessék és a másodpéldányban átvezettessék.

89. szám. Olvastatott a tavaszi egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének 12. száma, mely szerint a lelkészértekezlet a súlyos gazdasági helyzettel küzdő egyházak terhének enyhítése céljából a hivatalos ut megtartásával kérje a zsinatot az adminisztrációnak az egész vonalon való leegyszerűsítésére. A legszigorubb takarékoság bevezetésével megyei és kerületi gyűlések évente egyszer tartassanak; a jegyzőkönyvek kinyomtatása mellőztessék s csak a közérdekű határozatok közöltesse a hivatalos lapban; az egyházlátogatás három évenként, de ünnepélyes keretek között történjék. Így az egyházközségek, a közig. költségek egy jelentékeny részétől tehermentesítenének.

Ugyszintén a szalárdi egyház presbytériumának 17—1930. számú határozata, mely szintén a nyomorúságos gazdasági helyzetre tekintettel kéri, hogy egyházmegye és kerület tegyenek meg mindent a közigazgatási költségek leszállítását illetőleg.

Egyházmegyei közgyűlés utasítja a permanens bizottságot, hogy a jövő évi költségvetései kapcsolatban tegye meg e tekintetben javaslatát.

90. szám. Tárgyaltatott Fodor József egyházmegyei pénztárnoknak az egyházmegyei pénztárnoki állásáról való lemondása.

Egyházmegyei közgyűlésünk, tekintettel Fodor József egyházmegyei pénztárnok ur egyházmegyénk pénzügyei körül kifeje-

tett elévülhetetlen érdemeire, aki a mostani nehéz gazdasági időben olyan lelkiismeretesen és nagy hozzáértéssel vezette egyházmegyénk pénzügyeit és tekintettel arra, hogy nevezett pénztárnok ur ezen a téren ma szinte pótolhatatlan, említett pénztárnok ur lemondását nem fogadja el, hanem kéri, hogy e nehéz időben szándékát megváltoztatva, egyházmegyénk pénzügyeit tovább vezetni sziveskedjék.

Hitelesítették Nagyváradon, 1930. évi október hó 8-án.

Vadai Béla,

esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,

e. m. gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Balajthy Jenő,

tanácsbírák.

Kádár Miklós,

jegyző.

Birósági ügyek.

[1930. szeptember hó 29-én.]

Időszaki tanács megalakítása.

91. szám. A bíróság ülésében Telegdi József gondnok, mint a bíróságnak hivatalra nézve idősebb világi elnöke felhívja a bíróságot az E. T. I. tc. 13. §-a alapján az időszaki tanácsnak az 1931-ik évre szóló megalakítására.

A bíróság az időszaki tanácsot az 1931-ik évre esperes és gondnok elnöksége alatt a következőleg alakítja meg:
Rendes tagok tagok: Balajthy Jenő lelkeszi, Udvarhelyi Béla és dr Sarkady Sándor világi tanácsbírák. Póttagok: Könyves János, Kiss Károly lelkeszi, dr Ujfalusi Sándor világi tanácsbírák.

92. szám. Tárgy: Zöld István és társai bihari ref. tanítók felebbezése díjlevél értékelés ellen.

A bihari ref. egyházmegyei közigazgatási bíróság Zöld István és társai bihari ref. tanítóknak a tanítói földjárandóság forgalmi értéknek a díjlevél értékelő bizottság által megállapított értékelése ellen beadott felebbezése ügyében a következő

ITÉLETET HOZTA:

A bihari ref. egyházmegye közigazgatási bírósága a beadott felebbezést visszautasítja.

Indokolás:

A felebbezést vissza kellett utasítani, mivel a tanítói díjlevél értékelése alkalmaival megállapított holdankénti 1000 lei tiszta jövedelem a tényleges állapotnak megfelelt.

93. szám. Tárgy: Joós Viola nagyváradi tanárnő felfüggesztésének ügye.

A bihari református egyházmegyei bíróság, mint fegyelmi bíróság, Joós Viola nagyváradi tanárnő ellen a bíróság elnöksége által 674—1930. sz. a. 1930 augusztus 16-án elrendelt felfüggesztés bejelentése tárgyában alulírott napon és helyen tartott ülésében a következő

VÉGZÉST HOZTA:

A fegyelmi bíróság elnöksége az E. T. V. tc. 133. §. 3. bekezd. alapján hozott felfüggesztő végzést tudomásul veszi, illetve jóváhagyja.

Indokok:

Tekintettel arra, hogy az elnökség végzésében felhozott indokok a tényállást fedik és a sürgősséget megállapítják: a felfüggesztést helyes indokai alapján jóvá kellett hagyni.

94. szám. Tárgy: E. Tóth Vince paptamás-i gondnok és presbitérium egyes tagjai elleni fegyelmi ügy.

A fegyelmi bíróság megállapítja, hogy a felek részéről nem volt jelen senki, ugyyszintén hiányzott dr. Ujfalussy Sándor tanácsbíró előadó is. A fegyelmi bíróság a következő határozatot hozta:

HATÁROZAT:

Tekintettel arra, hogy a tárgyalásról úgy az előadó, mint az érdekelt felek

hiányoztak, így a tárgyalás megtartható nem volt s annak letárgyalását az időszaki bíróság elé utalta.

Hitelesítették Nagyváradon, 1930. évi október hó 8-án.

Vadai Béla,
esperes, egyházi elnök.

Telegdi József,
e. m. gondnok, világi elnök.

Udvarhelyi Béla,

Balajthy Jenő,
tanácsbírák.

Kádár Miklós,
jegyző.

DR BODNÁR GÁBOR

1885 – 1930.

*Pallida mors aequo pede pulsat Pauperum
tabernas, regumque turnes. Horatius.*

1930 szeptember 9-én mélységes gyász szakadt a jákóhodosi parókhia boldog lakóira. Váratlanul kidőlt a kis család fenntartó oszlopa, a gyülekezet szeretetben és köztiszteletben álló lelkipásztora: dr Bodnár Gábor. Nemcsak ez a kisebb kör érezte a pótolhatatlan veszteség súlyát, hanem a bihari egyházmegye, a királyhágómelléki kerület és az egyetemes egyház is hű tanácsosát, igaz munkását veszítve áll alig enyhülő bánatban a korai halál csapása alatt. A nagy veszteségnek jele legyen az oly korán kialudt élet alábbi története is.

Dr Bodnár Gábor Hajduböszörményben született 1885 november 7-én néhai Bodnár Gábor és ma is élő Bodnár Juliánna szüleitől. Szülei kisbirtokos hajdu család volt, amely szorgalmas munkával és nagy takarékosággal igyekezett kis vagyonát fenntartani, sőt gyarapítani. Nagyon egyszerűen, visszavonultan éltek. Ez a környezet a komoly, csendes természetű gyermek lelkére mély benyomással volt. Rajongásig menő szeretet és tisztelet élt benne szülei iránt, míg tanuló társaival szemben sokszor félénk, visszahuzódó lett. Tartózkodása végtelenül finom, érzékeny lelket takart, amely a mellőzéseket magában zárta és zajtalan munkával, meg nem szünő szorgalommal törekedett magát művelni. Tanárai különös megbecsüléssel támogatták igyekezetét és édes anyja akaratának engedve, a helybeli főgimnázium jó eredménnyel való elvégzése után, a debreceni főiskola hittanhallgatója lett 1905 szeptemberében. Ez az évfolyam évtizedek óta a legnépesebb volt. Jeles képzett-

ségű fiatalemberek sokat ígérő társasága kezdte a lelkeszi pályára való tudományos előkészülést. Bodnár Gábor szorgalmával, komolyságával és minden tekintetben tiszteletreméltó magaviseletével a legelsők közt volt. Önmaga tartotta fenn magát. Tanítványokat vállalt és az éj csendes óráit a kitűzött pályatételek kidolgozására fordította. Legkedvesebb helye a főiskola nagykönyvtára volt, ahol égő tudásvágygyal buvárkodott. Egy reményt takargatott, mint féltve őrzött titkot: tanár akart lenni.

A theologia jeles eredménnyel való elvégzése után 1909-ben Tiszaug-ra ment segédlelkésznek Szabó László lelkész mellé; innen lelkeszi teendők önálló végzésében tanusított megbízható, komoly szolgálata után egy év múlva esperese Tizsaszentimrére rendelte helyettes lelkésznek. Itt maradt a lelkeszi állás betöltéséig, 1911 végéig. Közben (1911 szept.) jeles eredménnyel letette a lelkeszi vizsgát, jeléül annak, hogy a gyakorlati szolgálat mellett meg nem szűnő rajongója maradt az elméleti tudományoknak. 1912 január 1-től nevelőnek ment Nadányi Miklósék uri házába Feketegyőrösre, amikor beiratkozott segédlelkész volt Tenkén Kassay Béla lelkész ur mellett. A Nadányi fiuk sikeres levizsgáztatása után 1912 szeptemberétől Debrecenbe lett segédlelkész Szele György mellett. Itt régi vágya szerint beiratkozott az egyetem bölcsészeti karára és a lehetőség szerint buzgó hallgatója lett az előadásoknak.

1913 őszén nagyszántói lelkésszé választották. Az állás elfoglalásáig Grácba ment, hogy magát a német nyelv gyakorlatában fejlessze. (1914 jan.—febr.) Nagyszántói lelkeszi állását 1914 március 7-én foglalta el és még ebben a hónapban (márc. 24.) feleségül vette régi választottját Barna Erzsébetet, Szele György debreceni lelkész unokahugát. Boldog házasságukat Isten egyetlen leánygyermekkel áldotta meg (Gabriella).

Bodnár Gábort sem a családi élet édes boldogsága, sem az elhagyatott kis egyház építésének sok gondja nem akadályozták önmaga folytonos művelésében és még ebben az évben megszerezte nehéz vizsgálatok sikeres letétele után a vallásstanári bizonyítványt. Lelkészlakás építéséhez kezdett, amihez 100,000 téglát égetett. Szép terveit a kitört világháború megakadályozta. Ekkor

ujult erővel a bölcsészeti tudományokhoz fordult és a budapesti egyetemre történt beiratkozása után 1917-ben bölcsészeti doktorátust tett a debreceni egyetem bölcsészeti fakultásán „A paedagógia tudományos alapvetésének főbb vonásai a XIX-ik században” című dolgozatával.

A világháború folyamán tábori lelkészi szolgálatra jelentkezett, ahol 1917 augusztustól 1918 október végéig működött előbb Brünnben, majd Bécsben a központi járványkórházban, ahol 7000 fertőző beteget ápoltak. Ezen a veszélyes helyen, éjjel-nappal odaadó buzgósággal teljesítette nehéz szolgálatát.

Az új impérium alatt közvetlen a határon fekvő kis, vegyes lakosságú községben a regáti származású határőrök részéről méltatlanul sok kegyetlenségnek volt kitéve. Házkutatással, állandó ellenőrzéssel zaklatták. Ezek teljesen feldúlták az érzékeny lelkű ember idegrendszerét és nyugalmasabb helyre vágyott.

Ezt érte el 1926-ban, amikor a jákóhodosi gyülekezet hívta meg lelkészének. Hodosi állását 1926 március 7-én foglalta el, itt működött 1930 szeptember 9-én bekövetkezett haláláig páratlan szorgalommal, az egyház lelki és anyagi életének megújításán fáradozva.

Nagy tervei voltak. Pál apostolnak a korinthusbeliekhez intézett levelét akarta kidolgozni a magyarázatos biblia részére. Különösen foglalkoztatta Pál apostol theológiája és fáradhatatlanul hordta össze paróchiája tanuló szobájába az idevágó tudományos műveket. Az egyházi közéletben közszeretben álló, páratlanul jó, megértő tiszta férfinak ösmerték, tisztelték, aminek jeléül előbb egyházmegyei jegyzőnek, majd tanácsbírónak, belmissziói előadónak, egyházkerületi képviselőnek választották. 1927-ben pedig a gyülekezetek igen jelentékeny része, mint esperesjelöltre szavazott rá.

Irodalmi működésének emlékei az egyházi lapok hasábjain megjelent művei és kéziratai.

Ebben az önmagát folyton emésztő szorgalomban, messze néző tevékenységben állította meg hirtelen jött betegsége és váratlan halála. Meghült, influenzát kapott, amely előbb vesegyuladást, később minden odaadó

orvosi ápolás ellenére, agyvelőgyuladást kapott. Emésztő kinjait példaadó türelemmel és alázattal hordozta.

Ez a földi élet — úgy érezzük, adós maradt neki. Annyi nemesség, áldozatos munka, aggódó, segítő szeretet, amelyet másokért és a közügyekért tanusított, ide alant nem nyert jutalmat. Hittel tekintünk az örök bíró felé, hogy aki mindhalálíg hív volt az igaz bizonyosságtételben, nála többre bízunk.

Porrészeit a nagyvárad Rulikovszky-temető hantjai takarják, ahova 1930 szeptember 11-én helyezték szerettei, a megtisztelők sokaságának sűrű könnyhullatásai között a boldog feltámadás reménysége alatt.

Tarnóczi Lajos.

